

**Juuru
piirkonna
seitse küla
soovivad
minna üle
Kohila valda**

Lk 3

**POLITSEI:
Laps
peab oma
teo eest
vastutama**

Lk 7

Piia Põder:
"Tuli üllatusena, et
"Rapla 1941" vastu
nii suur huvi üles
kerkis."

Lk 12-13

**Ilma kultuurita
Arvamusfestival**

Lk 8

Matk läbi Märjamaa alevi
ikka veel kaitse-eeskirjata
miljööala

Lk 10 ja 11

RAPLAMAA Sõnumid

KOLMAPÄEV, 15. august 2018 Nr. 33 (3043)

Sõltumatu nädalaleht | www.sonumid.ee | Hind 2.15 €

10. augusti õhtul etendati Raplas dokumentaalset vabaõhulavastust
"Rapla 1941". Etendus sai alguse Rapla kultuurikeskuse ees, liikus
Sulupere metsa ja lõppes jõe promenaadil.

Etendus ajast, mida ei tohi unustada

Lk 17

Foto: AARE HINDREMÄE

Juhtkiri

Suvised sünnipäevanädala eel

Eesti Vabariigi sajandat sünnipäeva, nagu me kõik mäletame, hakati tähistama 2017. aasta aprillist ja suur pidu kestab 2020. aasta veebruarini. Juubeliaastal on kaks kontsentreeritumat pidustusteperioodi – esimene suur sünnipäevanädal oli 19.-25. veebruarini; teine, suur üleriigiline (või tegelikult isegi ehk üleilmne) süvenädal, on seotud taasiseseisvumise aastapäevaga. Alustatakse 17. augustil üldluulepeoga Rakveres ja lõpetatakse 25. augustil muinastulede ööga. Pidustuste kulminatsioon on 19. augustil üleilmne ühislaulmine, millest saavad soovi korral osa kõik eestlased, sõltumata sellest, kus nad sel ajal juhtuvad asuma, ja loomulikult taasiseseisvumise 27. aastapäevale pühendatud presidendi vastuvõtt Kadrioru roosiaias.

Sinna vahele on pikitud palju suuremaid ja väiksemaid ettevõtmisi üle kogu riigi, ka selliseid, milles saavad osaleda inimesed paikadest, kus suurt sünnipäevanädalat ei tähistata. Noh ja tegelikult võime ju meie kõik soovi korral sünnipäevanädalat tähistada ka ise kitsamas ringis, kas siis oma lähedastega, heade naabritega või päris üksinda – riigi sünni ja eksistentsiga seotud tähtsad sündmused on ju iseenesest mõistetavalt kõigile kodanikele olulised.

Otse loomulikult on kõigi teiste hulgas kuhjaga põhjust pidutseda ka raplamaalastel. Meenutagem põgusalt.

Üle maakonna paiknevad Vabadussõjas langenute mälestusmärgid annavad tunnistust sellest, kui suure ohvri riigi sünnialtarile tõid toona siinsed inimesed. 1941. aasta suvesõjas oli tänase Raplamaa elanike kanda peaaegu kuu aega taganevat punaväge ja pealetungiks valmistuvaid sakslasi eraldava rinde hoidmise raskus. Rindepääriks olemine tõi paratamatult kaasa uusi ohvreid ja paljudeks aastateks jagunud kannatusi, mis kummitavad üleelanuid ning ka nende järglasi tänaseni.

Taasiseseisvumise perioodil oli Raplamaa jälle aktiivne. Käesoleva aasta 12. augustil möödus 30 aastat mitmetuhandepärasest Raplamaa rahvakoosolekust, mis oli 1988. aastal üks esimesi ja suuremaid väljaspool Tallinna ja Tartut toimunud meeleväljavalusi. Siit mindi Rahvarinde kutsel pealinlastele appi, kui interrinne üritas organiseerida streike, mis pidanuks lõhkuma linnaelu ja nii ka kogu Eesti normaalsel toimimisel. Ka siis, kui Tallinnas asunud seadusandlik kogu ja valitsus, raadiomaja ning teletorn olid ohus, olid kaitsjate hulgas suures osas ikka Raplamaa inimesed. Siin oli aktiivne kodanike komiteede liikumine, siin taastati Eesti Kaitseliit, üritati taastada tõelisi omavalitsusi...

Raplamaal on suure peo eel põhjust oma inimeste üle uhke olla ja täiel rinnal sünnipäevanädalal pidutseda. Head peatset taasiseseisvumispäeva kõigile!

Ajaleht 30 aastat tagasi

Esimene vaba rahvakoosolek Raplamaal

Ühistöö 16. augustil 1988: „Raplas sammus reedel (12. augustil) tuhandeid inimesi lippe ja loosungeid kandes lauluväljakule rahvakoosolekule, mille olid kokku kutsunud Rahvarinne, muinsuskaitsealsete ja rohelised. Koosoleku avas Raplamaa Rahvarinde juhatus nimel Tenno Teets. Seejärel said sõna maavanem (siiski alles täitevkomitee esimees) Martin Kuusk, kirjanik Andres Ehin, muinsuskaitseklubi esindaja Olev Streff, rohelise liikumise algatuskeskuse liige Mario Kivistik, muinsuskaitsealsete esimees Trivimi Velliste, Rahvarinde algatuskeskuse liige Viktor Palm, partei rajoonikomitee sekretär Jaak

Saaremäe ja paljud teised.

Loosungites ja sõnavõtetes seati sihtideks inimväärtuste elu Raplamaal, elu puhtas keskkonnas, õigus ise oma asju otsustada, valida endale juhid demokraatlikult, avalikkus, vaba vaim, vaadete paljus, sallivus, rahva tavade austamine, ajaloolise mälu kestmine. Võeti vastu läkitus Eestimaa rahvale. Üle 2000 allkirja anti nõudmisele peatada Lahemaa looduse rikkumine. Rapla kihelkonnast I maailmasõjas ja Vabadussõjas langenute mälestusmärgi taastamise heaks kogunes annetusi 4771 rubla. Öhtu kulminatsiooniks oli kontsert ansamblistelt Kiigelaulukuuik ja Koffer, eriti aga Ivo Linna ja In Spe esitatud „Ärkamis-aegsed laulud”.

Südamelt ära

Mineviku saladused

Helerin Väronen

Vaadates oma selle lehe teemasid, hakkavad teatud märksõnad ennast kordama: juured, ajalugu, pärimus, oma loo rääkimine. Ja kõik algas kohtumisest luuletaja ja kirjaniku Leelo Tunglaga.

Olin teismelisena tihe Hea Lapse lugeja ja kirjade kirjutaja. Seepärast rääkisin sellest ajakirja toimetaja Leelo Tunglaga ja täiesti hämmastaval kombel ta mäletas mind! Mäletas nime, elukohta ja saadetud kaastöid. Hästi palju saatsin toona ajakirjale salme, mille olin leidnud ema ja vanavanaema salmikute. Pärast seda luulelõunat jäin mõtlema sellele, kui oluline on säilitada seda, mis on olnud, neid lugusid ja mälestusi. Ja säilitada tuleb nii neid vanu lugusid kui ka praegu juhtuvaid.

Sattusin lugema ka ühe sõbra meenutusi tema kooliajast. Küll tibakene teine aeg ja teine kool, kuid loetu tõi meelde nii palju mälestusi enda kooliajast. Lõhnad, maitset, tunded, emotsioonid, värvid – kõik see, millele ei olnud aastaid mõelnud, hakkas äkki meelde tulema. Nii et igasugused mälestused

on kusagil talle, vahel lihtsalt on vaja mingit päästikut.

Meenutasin suguvõsa kokkutulekuid, põõningul vana kraami sees tuulamisi, lugusid, mida oma kodukandist ja suguvõsast tean, ning jõudsin mõtterännakul ühe kindla sugulaseni. Minu vanavanaonu oli Saul Hallap, kolmekordne tõstmise maailmameister, kelle nimel on ka neli maailmarekordit ja seitse Euroopa rekordit. Tema elu aga jäi lühikeseks, kuna ta mõrvati koos naisega segastel asjaoludel metsavendade poolt aastal 1941. Aastakümneid hiljem leiti ja tuvastati tema luud Umbusis vaid tänu klaassilmale.

Eelmisel aastal sai 20 aastat sellest, kui Saul oma sajandaks sünniaastapäevaks kodukandi Kanepi mulda ümber maeti. Olin sel päeval kohal ja ilmselt seal sai alguse ka mu sügavam huvi Sauli elu vastu. Paar aastat tagasi kirjutas spordiajakirjanik Tiit Lääne temast raamatu „Musta patsiga mees”. Saulil olid pikad mustad juuksed, millega ta meenutas indiaanlast. Ka tema loomus oli teistsugune, kui ehk tollesse aega sobinud oleks, ja see tõi talle pidevalt pahandusi kaela. Väga palju on Sauli eluloos aga veel sellist, mis on teadmata.

Mõned lood selles raamatus on teada ka meie perekonnas, kuna meie vanavanaema oli tema õde, kes elas majas, mis nüüd on mu vanematekodu. Juba väiksest peale oleme

kuulnud ema jutte sellest, kuidas Saul tugevaks saamise nimel jõi vett, millesse olid pandud raudnaelad. Ta valmistas omale ka puidust tõstekangi, millesse ta pidevalt raudnaelu juurde lõi. Oma tugevust demonstreeris ta sageli laatadel ja nii on teada lugu, kuidas ta alevis tõstis üles suure kivi, mille olid istunud neid. Olenevalt rääkijast küll neidude arv kivil varieerub. Samuti on teada lugu, kuidas külamehed palusid Sauli appi heina niitma, Saul tõmmanud kaks korda vikatiga ja leidnud kõveraks läinud tera vaadates, et ega sellise riistaga tööd teha küll ei saa.

Seniajani on teadmata, kas Saulil oli lapsi. Ametlikult ei olnud, kuid sees miski kripeldab, kas see ikka tõde on. Teadmata on, mis täpselt juhtus Pariisi olümpiamängudel, mis ei läinud tal üldse edukalt. Kadunud on ka tema medalid, mida oli tõeliselt palju. Väidetavalt müüdi need maha, kuid sisetunne ütleb, et osa neist on kuhugi maetud. Kunagi gümnaasiumi ajal juhtusin sellest rääkima Tartu spordimuuseumi juhatajaga, kes ütles, et kui on õige aeg, siis need medalid jõuavad minuni.

Ma loodan, et ühel päeval, kui see õige aeg on käes, jõuab peale medalite minuni ka Sauli loo varjul olnud pool. Praegu on veel inimesi, kes mäletavad teda ennast ja ehk ei ole see killuke ajalugu veel jäädavalt kadunud.

Foto: ULVI BLANDE

Päevapilt

Elektrimehed tulid liine korrastama. Perenaine ütles, et ärge ainult mingit jubedust mulle siia kokku keerake. Tulemus on igati loominguline. Foto on tehtud Jõgevamaal.

Küsitlus

Kui palju olete huvi tundnud oma kodukandi ajaloo vastu?

Jüri, pensionär: Olen Tallinnast ja olen huvi tundnud küll, midagi tean.

Uku, ettevõtja: Mind huvitavad erinevad vanad ehitised üle kogu Eesti, mitte ainult kodukandis. Minu kasuisa oli suur ajaloo huviline, otsis vanu esemeid.

Hillar, pensionär: Loen ajakirja Imeline Ajalugu. Mind huvitab ajalugu üleüldiselt. Kodukandi ajaloo kohta loen Raplamaa Sõnumitest, nii palju kui Tõnisson kirjutab.

Jaan, vabakutseline: Olen Tallinnast. Pean end poolpassiivseks ajaloo huviliseks. Olen lugenud Juske raamatuid, aga kõikide vaatamisväärsustega tutvunud ei ole.

Ea, muusikaõpetaja: Mitte eriti. Ma ei ole väga suur ajaloo huviline, aga lehest ikka loen.

Rama, ettevõtja: Palju. Olen linnainimene, kes tuli maale elama. Olen pigem oma talu ajaloo vastu huvi tundnud. Elan oma esivanemate talus. Küsis Stina Andok Pildistas Juulija Kuum

Valla jaoks eelarve küsimus, külade jaoks eluküsimus

Helerin Väronen

Juuru piirkonna seitse küla - Järlepa, Pirgu, Lõiu, Mahtra, Jaluse, Sadala ja Kalda, avaldasid juba eelmisel aastal soovi minna Juuru valla koosseisust üle Kohila valla koosseisu. Toona hääletas Juuru volikogu selle soovi vastu. Pärast Juuru liitmist Raplaga ei ole aga nende külade soov kuhugi kadunud ja selle täitmise nimel astutakse järgmisi samme.

Eelmisel kolmapäeval, 8. augustil oli Kohila vallavanem Heiki Hepner kutsutud Järlepa kultuurikeskusesse Hakuke, kus ta rääkis lähemalt Kohila vallast ja andis vastuseid kohalike küsimustele. Peale Järlepa külaelanike oli kohal ka inimesi kaugemalt, näiteks Pirgust. Hepneri sõnul oli tegemist tutvumiskokkusaamisega, mis kujunes konstruktiivseks asjalikuks aruteluks.

Hepner sõnas, et paljude Järlepa

inimeste jaoks on tõmbekeskuseks Kohila, mitte Rapla. Paljud lapsed käivad koolis, lasteaias, huviringides Kohilas ja tööliiklaks Tallinnas. Neid teenuseid aga oleks palju mugavam tarbida, kui neid pakub kodukandi omavalitsus. Kui lapsi peaks Raplasse sõidutama, tuleks Järlepa ja ka teiste külade inimestel teha suurem ring tööle sõiduks. Ühistransport läbi Kohila on Hepneri sõnul ka kiirem kui Rapla kaudu sõites. Need on argised mured, mis on inimestes tekitanud soovi kuuluda Kohila valla alla.

Hepner meenutas, et kõik Rapla volikokku kandideerinud nimekirjade esinumbrid ütlesid, et nad arvestavad selles küsimuses külaelanike soovidega, ja ta loodab, et seda seekord ka tõesti tehakse. Hepneri arvates tuleb liitumist kohalikega arutada ja jõuda rahvaküsitluseni. Protss on olnud pikk, kuid nüüd on aeg sellega tõsiselt tegeleda, enne kui hakatakse koostama arenguka-

vasid ja tegema valdades pikaajaseid plaane. Kohila volikogu arutab seitsme küla liitumise teemat 28. augustil.

Eelmisel reedel, 10. augustil arutati seitsme küla eelnõud Juuru osavallakogus. Meeri Ehandi, kes aktiivse külaelanikuna seisab inimeste soovi eest Kohila vallaga liituda, sõnas, et osavallakogu otustas Rapla vallavalitsusele edastada Juuru osavallakogu seisukoha seitsme küla haldusüksuse piiride muutmise eelnõule. Külaelanike arvamusküsitlus tehti enne haldusreformi ja ka kogutud allkirjad jäävad sellesse aega. Ehandi loodab, et ühel hetkel jõutakse niikaugele, et saab korraldada uue küsitluse, sest inimeste arvamused võivad olla ajaga muutunud, ja et selle tulemusi võtab Rapla vald kuulda.

Seitse uut küla on Rapla vallale juurde toonud maksuraha, mis Ehandi sõnul on umbes 3 protsenti valla eelarvest. Samas tuleb selle

summa eest neisse küladesse ka investeerida. "Nende jaoks on see eelarve, meie jaoks eluküsimus," sõnas Ehandi ja lisas, et asi on ka enesemääramisõiguses ja ebaõigluse likvideerimises.

Omaette olukord on Mahtra külaga, mille kohta edastas Juuru osavallakogu Rapla vallavalitsusele arvamuse, et see piirkond peab säilima tervikuna Juuru osavalla koosseisus. Teise variandina käidi välja, et Mahtra küla jagatakse ajaloolisteks väikeküladeks ja Mahtra sõja tegevuspiirkond jääb Juuru osavalla territooriumile.

Rapla volikogu esimees Rene Kokk sõnas, et vara on veel mingeid kommentaare anda, kuid ta usub, et mõistlik on korraldada rahvahääletus ja seitsme küla liitumise teemat rahulikult kõigi osapooltega arutada. Kokk ei usu, et 30. augusti volikogu istungil, kus see teema päevakorras on, mingi kindlapiiriline, must-valge otsus kohe tehakse.

Küttepuude hinnad on viimase aastaga tõusnud 20 protsenti

Maris Adoma

Küttepuude hind, nagu ka muu kütusehind, ei ole stabiilne ning kõigub aeg-ajalt. Küttepuude hinnad mõjutavad kogu küttematerjalide turgu, mitte ainult halupuu osa.

Rapla Kütteäri tegeleb peamiselt pelleti ja briketi vahendamisega. Sealt vastati, et hinnad on viimase aastaga tõusnud umbes 20%. Puidubriketi alus maksis eelmise aasta suvel 140 eurot, sel aastal on hind 170 eurot. Kuiva lepa hind oli varem 35 €/rm, see aasta on juba üle 40. "Ja tundub, et tõuseb üle 50 €/rm," öeldi Rapla Kütteärist.

Hinnatõusu peamiseks põhjuseks oli eelmise aasta märg sügis, kui metsast ei saanud materjali kätte, mille tagajärjel tekkis defitsiit ja hinnad tõusid. Kütuse hinnatõus on olnud samuti umbes 20% aastast.

"Hind kliendile kujuneb nii, et umbes 65% on materjal ja tootmine, 20% transport ja 15% läheb muude kulude katteks. See on kaudne hinnang. Kui hind tõuseb, maksab lõpuks kogu hinnatõusu kinni klient, kes küttematerjale osta soovib. See aasta on märgata, et inimesed on suvel hakanud valmistuma talveks, et mitte osta kütet talvel kallilt. Ka meil on augusti lõpuni suvised hinnad," kommenteeris olukorda Rapla Kütteäri töötaja.

Teine Tammemäe renoveerimise hange oli edukas

Rapla valla teine katse leida ehitaja Tammemäe laululava esimese etapi tööde tarvis oli edukas - leiti sobiv pakkuja.

Stina Andok

Katendite, haljastuse, lauluväljaku pinkide, graafilise seina, välisvalgustuse ning vee- ja kanalisatsioonitorustike projekteerimise tööde teostaja leidmiseks tänavu juunikuus välja kuulutatud hange nurjus. Toona vahendas Rapla vallavalitsuse avalike suhete spetsialist Katrin Kruusimägi, et esitatud pakkumus ületas hankelepingu eeldatavat maksumust ja eelarves selleks planeeritud vahendeid.

Seejärel otsustati korraldada uus hange, milles vähendati Kruusimägi sõnul hankemahtu ning hanke käigus pakutud summa, 385 575 eurot, mahtus valla selleks planeeritud eelarvesse. Hankemahtu

Rapla laululava ootab renoveerimist juba ammu.

Foto: JUULIJA KUUM

vähendati haljastuse arvelt, kuna seda saab vald hiljem ise teha.

„Tänaseks on vallavalitsus

hanketulemused kinnitanud ning parima pakkujaga, kelleks tunnistati Kivipartner OÜ, on ka leping sõlmitud.

Tööd alustatakse juba sellel aastal ning valmis peab saama hiljemalt järgmise aasta 6. juuniks," ütles Kruusimägi.

Kogukondliku turvalisuse 2018. aasta maakondlik toetusvoor

Viiendat aastat korraldab siseministeerium turvalisuse edendamiseks projektikonkursi. Sellest aastast on toetusvoor läbiviija maakonnas Raplamaa Omavalitsuste Liit.

Kogukondliku turvalisuse maakondliku toetusvoor eesmärk on aidata kaasa ühiskonna kujunemisele, kus inimesed tunnevad end vabalt ja turvaliselt ning kogukonnad on turvalise elukeskkonna loomiseks võrgustunud; kus igaühe teadliku panuse ja kogukondliku koos tegutsemise kaudu on tagatud laiemalt ohtude ennetamine ning nutikas ja tulemuslik reageerimine õnnetustele, korrarikkumistele ja kuritegudele.

Kogukondliku turvalisuse maakondlikus toetusvoorus toetatakse taotlusi, mis:

- * edendavad kohalikku ja piirkondlikku algatust turvalise elukeskkonna loomisel;
- * suurendavad turvalisuse loomise panustavate ühenduste vahelist koostööd (sh edendavad võrgustikupõhist koostööd);
- * tõstavad siseturvalisuse valdkonnas tegutsevate vabaühenduste võimekust.

Taotlejaks võivad olla:

- Eesti Vabariigis registreeritud mittetulundusühing ja sihtasutus, kelle liikmeks ei ole või kelle asutajaks ei ole riik või kohaliku omavalitsuse üksus;
- vabatahtlikku päästekomandot pidav kohaliku omavalitsuse üksus.

Ühe projekti toetuse piirsumma on **3500 eurot**.

Taotlusvoor avatakse **15.08.2018**.

Info aadressil: www.rol.raplamaa.ee.

Taotluste esitamise tähtaeg: **15.09.2018 kell 16.30**.

Info: Ülle Laasner, Raplamaa Omavalitsuste Liidu turvalisuse ja rahvatervise spetsialist, e-post: ylle.laasner@raplamaa.ee, tel 528 4090

Raskes liiklusõnnetuses hukkus üks ja sai viga neli inimest

Raplaa Sõnumid

12. augustil kella 17.15 ajal toimus liiklusõnnetus Juuru-Järlepa tee 10. kilomeetril, kus sõiduauto Volkswagen Passat, mida juhtis alkoholi joobes 36-aastane mees, sõitis kurvist väljudes vasakule teelt välja vastu puid ning rullus seejärel mitu korda üle katuse ja peatus taluhoovis pargitud kombaini vastas, kahjustades ka seda.

Sõidukis juhi kõrvalistmel istunud ja turvavööga kinnitamata 34-aastane naine paiskus sõidukist välja ja suri saadud vigastustesse kohapeal. Juht ja tagaistmel viibinud 71-aastane mees, 63-aastane mees ning 29-aastane mees toimetati Põhja-Eesti Regionaalhaiglasse.

Rapla politseijaoskonna välijuhi Alar Smirnovi sõnul oli kogu autos olnud seltskond, kaasa arvatud autojuht, tarvitanud alkoholi ja sõitnud peokohast kodu poole.

Lisaks tuli välja, et mitte

ühelgi autos viibinud viiest inimesest ei olnud kinnitatud turvavöö. „Õnnetuse tagajärjel paiskus ees istunud naine, kes oli juhi elukaaslane, autost välja. Turvavöö oleks võinud päästa tema elu, paraku suri naine saadud vigastustesse sündmuskohal,” ütles Smirnov.

„Kogu autos olnud seltskond aktsepteeris purjus peaga autosõitu ega võtnud ette midagi, et juhti sõitu alustamast takistada, ja kõik olid nõus istuma autosse, mille roolis on joobes inimene. Kui on ette teada, et pärast pidu on ilmtin-gimata vaja autosõit ette võtta, leppige seltskonnas eelnevalt kokku, kes on kaine ja teid turvaliselt tagasi koju sõidutab,” ütles Smirnov.

Õnnetus juhtus asfaltkattega hea nähtavusega teelõigul, kus lubatud maksimaalne sõidukiirus on 90 km/h. Juhtunu täpsemad asjaolud selgitatakse välja kriminaalmenetluse käigus.

Politseiteated

Kehtna vald

9. augustil sai politsei teate, et Kumma külas asuvas korteris lõi 60-aastane mees oma 60-aastast elukaaslast, kes sai viga. Mees peeti kahtlustatavana kinni.

10. augusti õhtul sai politsei teate, et Kehtna vallas ründas 38-aastane mees eramus 38-aastast meest ja 27-aastast naist. Politsei pidas mehe kahtlustatavana kinni.

Kohila vald

11. augustil teatati, et Kohila vallas lükkas 54-aastane mees 52-aastase naise vastu seina. Politsei pidas mehe kahtlustatavana kinni.

Märjamaa vald

11. augustil kell 21.29 toimus liiklusõnnetus Tallinna-Pärnu-Ikla mnt 83. kilomeetril, kus 31-aastane naine sõitis sõiduautoga Kia Carnival tagant otsa ees sõiduteele jooksunud kolme kassile otsasõidu vältimiseks järsult pidurdanud sõiduautole Citroen Berlingo, mida juhtis 35-aastane naine. Sõiduautole Kia sõitis omakorda tagant otsa mootorrattas Honda GL 1500CF, mida juhtis 36-aastane mees. Mootorrattur toimetati Pärnu haiglasse.

Politsei- ja piirivalveamet

Päästeteated

Kombain süttis põlema

9. augustil kell 19.57 sai häirekeskus väljakutse Märjamaa valda Moka külla, kus oli põlema süttinud kombain. Päästjate saabudes põles kombain lahtise leegiga ning olukorda raskendas asjaolu, et

tulekahju toimus elektrilii-nide all. Päästjad alustasid kustutamist ning ootasid sündmuspaigale elektrike, kes voolu liinidest välja võtaksid. Pärast elektrike saabumist lõpetati kustutustööd kella 21 paiku.

Lääne päästekeskus

Põlengu pindalaks oli 11 hektarit raiesmikku ja põles valdavalt riigimets.

Foto: SIIM SOLMAN

Russalus põles mets

Raplaa Sõnumid

10. augustil kell 13.17 teatati häirekeskusele metsatulekahjust Märjamaa vallas Russalu külas.

Drooniga mõõtmise tulemusel selgitati põlengupindalaks 10

hektarit raiesmikku.

RMK Raplamaa metaskonna metsaülem Margus Emberg ütles, et põleng toimus valdavalt riigimetsas, väike põlenguala nurk ulatus ka erametsa. Tema hinnangul oli põlenguala pindala ligikaudu 11 ha.

„Põlengu avastas lähikonnas tööd teinud RMK töötaja, kes teatas päästeametisse ja

osales ka edasistel kustutus-töödel. Tulekahju põhjust ei tea. Teame, et põleng oli alguse saanud riigimetsa kvartali WR208 eraldise 11 lõunapoolsest osast, seega Russalu – Ollilaane tee äärest või selle lähedusest,” rääkis Emberg ja lisas mõnevõrra ironiliselt: „Looduslikke maist päritolu tulekahju põhjuseid on vaid kaks. Need on vulkaan ja

välgutabamus. Kõik ülejäänud süttimised on otseselt või kaudselt inimtekkelised.”

Raiet sellel metsaalal ei tehtud.

Põlengut aitas kustutada PPA helikopter ning 10. augusti hilisõhtuks sai tulekahju lokaliseeritud.

Järgmisel päeval tegeleti tulekollete otsimise ning järelkustutusega.

Miks pindamisobjektid lagunevad? 90% autojuhtidest ületab kiirust

Ursula Nõu, maanteeamet

Maanteeamet mõõtis kahel pindamisobjektidel sõidukite kiiruseid, et näha, kui palju peetakse kinni kehtestatud ajutisest piirkiirusest 30 km/h. Selgus, et 90% autojuhtidest ületas kehtestatud piirangut.

„Pindamisobjektidel on kehtestatud piirkiirusest kinni pidamine väga oluline, et tagada tee kvaliteet ja pikaajaline säilimine,” selgitas maanteeameti lõuna regiooni

ehitusvaldkonna juht Janar Taal. 12.-15. juulini mõõdeti kiiruseid Türi-Arkma objektidel, mida läbis mõlemas suunas kokku 10 569 sõiduauto ja 2808 veokit. Sellel objektidel ületasid kehtestatud piirkiirust sõiduautodest 87% ja veokitest 86%. 85% liiklejatest sõitis kuni 60 km/h. Maksimaalne mõõdetud kiirus objektidel oli 117 km/h.

Samuti mõõdeti 17.-19. juulini Paide-Mündi-Mäeküla pindamisobjektidel piirkiirusest kinnipidamist. Kokku läbis antud objekti 866 sõiduauto ja 294 veokit. Kehtestatud piirkiirust ületasid sõiduautodest

92% ja veokitest 89%. 85% liiklejatest sõitis kiirusega kuni 84 km/h. Maksimaalne mõõdetud kiirus oli 130 km/h.

Paljud autojuhid teavad omast kogemusest, et värsketel pindamisobjektidel kiiruse ületamine võib kaasa tuua bituumeniga määratud auto ning lahtisest killustikust tingitud täkked või mörad autoklaasil. „Vähem teadvustatakse, et kui killustiku nakke tekkimise perioodil teel kiirust ületada, sõidetakse bituumeniga kaetud killustik teelt lahti ning tee remont tuleb teha uuesti hiljemalt kahe aasta jooksul, mõnel juhul ka

samal aastal,” lisas Taal.

Piirkiirust 30 km/h raken-datakse pindamistööl tavapärast kuni kolme päeva jooksul. See tuleneb asjaolust, et sideaine ehk bituumeni ja killustiku vahelise nakke saavutamine võtab aega kuni kolm ööpäeva. Kuumade ilmade korral võib see protsess pikeneda. Sel perioodil ei saa ka teekattelt ära harjata lahtist killustikku, mida laotatakse alati natuke rohkem, et killustiku terad asuksid tihedalt üksteise kõrval ning kataksid ühtlaselt pinna. See on aga kiiruse ületamise korral ohtlik liiklejatele endile.

Ode Disain avas Raplas oma stuudio

Peamiselt laste- ja naisterõivaste ning kodusisustuselementide disaini ja õmblemisega tegelev ettevõtte Ode Disain avas neljapäeval, 9. augustil Raplas Tallinna maantee 12 oma stuudio-kaupluse.

Stina Andok

Äsja avatud stuudios asub Ode Disaini omanik ja juht Triinu Simkin nii valmistama kui ka müüma oma tooteid. Lisaks plaanib Simkin hakata oma stuudioruumides korraldama koolitusi ja õpitubasid õmblemishuvilistele.

Triinu Simkin on Tallinna Tehnikakõrgkoolis õppinud rõivaste tehnilist disaini ja on varem töötanud Tallinnas ametirõivaid tootvas ettevõttes disainerina. Oma ettevõtte OÜ Ode Disain registreeris ta 2015. aasta jaanuaris. Pikema loo temast ja tema tegemistest avaldasime 7. veebruari lehes (vt „Triinu Simkini ettevõtte sündis soovist oma laste jaoks rohkem olemas olla”, 7. veebruar 2018, Raplamaa Sõnumid). Simkin asus tõsisemalt ettevõtlusega tegelema eelmise aasta sügisel ning pidevalt on mees mõlkunud ka mõtte luua väljaspool koduruumi

Stuudio avamispäeval tutvustas Ode Disaini omanik ja juht Triinu Simkin (paremal) külalistele oma firmat ja võimalusi.

Foto: STINA ANDOK

oma stuudio.

Kuivõrd Simkini muusa on olnud ettevõtte loomise ajast tema tütar, moodustavad suurema osa tootevalikust tüdrukute rõivad. Üks Ode Disaini hitt-toode on näiteks

kahepoolne kleit. Simkini sõnul aga tootevalik pidevalt laieneb ning eritellimusel on ta kogu aeg õmmelnud seda, mida kliendid soovivad. Ainus murekoht on naisel meeste rõivad, nende loomises ta end

veel väga vilunult ei tunne. Selles osas plaanib ettevõtja edaspidi end koolitada, et laiendada veelgi oma oskusi ja sellega ka klientidele pakutavaid võimalusi.

Oma ruumide tarvis on Sim-

kin enda sõnul juba mitmeid aastaid avatud silmadega kohalikul kinnisvaraturul ringi vaadanud, kuid midagi enesele sobivat ta siiani leidnud ei olnud. Hiljaegu avanes aga võimalus teha lähemalt

tutvust Tallinna maantee 12 asuvate ruumidega ning just neis leidis Simkin selle õige. Äritegevuseks on Rapla peatänavas ääres suure vaateaknaga ruumid igati sobivad ning Simkin loodab, et on nii paremini kättesaadav püsiklientidele ja nähtav ka värskelele uudistajatele.

Kerge värskenduskuuri läbinud endised kindlustusettevõtte bürooruumid on üsna väikesed, aga hubased ja parasjagu piisavad väikesele ettevõttele. Nendes ruumides hakkab Simkin ka stuudio lah-tiolekuaegadel õmblustööga tegelema, mistõttu arvab naine muiates, et suure tõenäosusega on ruumis olev suur valge laud poekülastajatele nähtavalt enamik ajast kaetud kangaste ja töövahenditega.

Oma tooteid on seni Simkin loonud ja müünud peamiselt kodus. Kättesaadavuse parandamiseks on ta loonud ka oma veebipoe ning Tallinnas on huvilised Telliskivi Loomelinnakust samuti tema meisterdatud rõivaid endale soetada saanud. Vahepeal lõpetas kahjuks see pood tegutsemise, mis Ode Disaini edasi müüs, kuid Simkin on lootusrikas, et juba peatselt jõuavad tema tooted taas Loomelinnakus teise kauplusesse müügile.

Raplas leiab Ode Disaini tooteid Väärt Raplamaa Toote poest, kõigest mõned sajad meetrid värskest avatud Ode Disaini stuudiost eemal.

Orgita ettevõtlusalala otsib ettevõtjaid

Orgita ettevõtlusalala oli üks neist Raplamaa projektidest, mis sai tänavu kevadel elluviimiseks EAS-ilt toetuse. Projektiga liigutakse edasi vaikselt, puudu jääb ettevõtlusalast huvitatud ettevõtjatest.

Stina Andok

Tänavu veebruaris tegi Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) teatavaks projektid, mis saavad toetust piirkondade konkurentsivõime tugevdamise (PKT) meetmest. Raplamaa projektidest said toetuse kolm, neist üks oli Orgita ettevõtlusalala – logistika- ja tööstuspark. (Vt ka „Toetust saab kolm Raplamaa ettevõtlusalala”, Raplamaa Sõnumid,

7. veebruar.)

Ettevõtlusalala toetuseks on ette nähtud 675 000 eurot, kuid projekti eestvedaja Hammerhead OÜ ootas märksa suuremat summat. Kui Raplamaa Sõnumid ettevõtte juhatase liikme Allan Kooliga aprillikuus vestles, oli õhus küsimus, kas võtta EAS-i toetus ja teha ettevõtlusalala kohe või loobuda ja viia projekt ellu mõne aasta pärast. Siis oli ettevõtte pooleli turuanalüüsi tegemine, välja selgitamiseks piirkonna turuseis.

Praegu tõdeb Kool, et turuanalüüs väga suurt tõuet projektiga edasi minemiseks ei ole andnud. Kooli sõnul küsivad ettevõtjad, miks on ettevõtlusalala niivõrd kaugel pealinnast. Muret tuntakse peamiselt tööjõu puudumise pärast.

Kool näeb Märjamaad kui eri ilmakaarte ristumiskohta, teades, et seda piirkonda läbivad mitmed kaubaveed, aga nendib, et seda ettevõtjad ei tähtsusta. „Mõistlik tundub minna sinna, kus on rohkem inimesi.”

Hinda potentsiaalsetele klientidele aga ei saa samuti oluliselt madalamaks kui pealinnas teha, kuna maksumus kujuneb vajaliku infrastruktuuri väljaehitamisest. Kool näeb, et ettevõtlusalal oleks ladu mõistlikum lahendus kui tootmishoone, kuna ettevõtteid pelgavad,

et maapiirkonnas ei leidu piisavalt tööjõudu. „Keeruline on öelda ettevõtjatele, et Märjamaal on parem,” tõdeb Kool.

Samas ei ole projekti eestvedajad lootust siiski kaotanud. Koolile on teada, et maanteamet on koostanud projekti Märjamaa liiklussõlme ümberkujundamiseks, millega võetakse ära Pärnu maanteelt vasakpöörde võimalus tanklatesse. Sellega kaob Pärnu poolt liiklejatel otseühendus tanklatega. Hammerhead OÜ on näinud selles võimalust oma kinnistute pakkumiseks kütusejaamadele, kuna nende kinnistute kaudu on võimalik luua selline lahendus, et autojuhid ei pea tanklasse pääsemiseks vasakpöörde sooritama.

Samas nendib Kool, et projekti ja selle võimalustega oleks mindud

juba palju jõulisemalt edasi, kui EAS-i toetus oleks olnud suurem. Praegu tundub Kooli sõnul vaikselt edasi liikumine targem. „Kui leiaks kaks suuremat klienti,” ütleb Kool. Juhatase liikme sõnul on projekti tarvis olemas eelarve, kõik vajalikud projektid ja peaaegu ka kõik ehitusloa. „Puudu ei ole millestki, aga projekti edukaks realiseerimiseks oleks vaja verstaapost seada,” tõdeb ta.

Selleks aga, et finiš paika seada, oleks vaja majanduslikku kindlust, mida saavad anda üksnes ettevõtlusalala vajavad ettevõtted. „Kui tuleks ettevõtja ja ütleks, et mul on vaja 20 000-ruutmeetrist hoonet, teeks kohe valmis,” ütleb Kool. Endiselt on ka õhus küsimus, kas kasutatakse EAS-i toetust või mitte, kuna toetuse kasutamise aeg ei ole lõputu.

Raplamaa naiste loodud ettevõtte on hakanud koonduma ühte hoonesse

TaevaniMaani meistrikoda on otsustanud kolida samasse hoonesse, kus tegutsevad nii marmelaade valmistav Minna Sahver kui ka looduskosmeetikabränd BonMerité.

Stina Andok

Valtu külas asuv nn triiphoo-ne seisis suures osas aastaid tühjana, kuni seal asus tegutsema kohalik naisettevõtja Siret Elmi oma ettevõttega Minna Sahver OÜ. Kogu Eestis tuntud maitstvate marmelaadikommide tootja soovitas samas hoones tühja seisevaid ruume ka teisele kohalikule naisettevõtjale, Merit Võigemastile, kes oma ettevõttega Mermel Trade OÜ asus tootma brändi BonMerité all tänaseks paljude lemmikuks saanud looduskosmeetikat.

Nüüd on siis kord TaevaniMaani meistrikoja käes seada sammud naisettevõtjate pessa. TaevaniMaani meistrikoja looja ja perenaine Maria Mettas tunnistas, et kuigi praegused meistrikoja ruumid Rapla keskel on talle armsad ja otsus kolida sündis raske südamega, on kolimine siiski vajalik. Mettase sõnul tekkisid tal esimesed mõtted suurema

Tootmishoone Valtu külas, kuhu TaevaniMaani meistrikoda kolib.

Foto: JUULIJA KUUM

tegevuspinna otsimiseks juba aastajagu tagasi ning üsna kiirelt leidis ta sobivad pinnad triiphooones, aga tööde ja tegemiste kõrval on ta jõudnud alles praegu sinnamaani, et hakkab vaikselt kolima.

Kuigi TaevaniMaani meistrikoda on inimesed harjunud külastama lisaks keraamika meisterdamisele ka kontsertide ja muude ürituste pärast, on Mettase sõnul tema peamiseks väljundiks siiski tellimustööde meisterdamine. Nii nagu jagub meistrikojal külastajaid, jagub tal ka tellimustöid, mis omakorda nõuavad suurt laoruumi, mida praegune tegevuspind eriti ei paku. Samuti on Mettas

soetanud meistrikojale veel teisegi ahju, et veelgi tõhusamalt keraamikat põletada. Lisaks ütleb Mettas, et palju on tuntud huvi suurema seltskonnaga ürituste läbiviimise vastu, kuid üle kahekümne inimese praegu meistrikoda ära ei mahuta.

Võrreldes veel kasutuses oleva 115-ruutmeetrise pinnaga kolib meistrikoda triiphoo-nesse 200 ruutmeetri. Selle pärast, et meistrikoda jääb väljapoole Rapla linna, Mettas ei muretse, öeldes, et enamik kliente saabub meistrikotta niikuinii autoga. Kuigi asukoht ja interjäär muutuvad, kinnitab Mettas, et kõik muu jääb samaks. Nii nagu praegu

gi, jätkuvad vabagraafikuga meisterdamispäevad, korraldatakse töötubasid ning kostitatakse inimesi kontsertidega.

Lõplik kolimine ühest asukohast teise leiab aset oktoobrikuus, mis tähendab, et viimane kontsert, kus esineb Mari Jürjens, toimub septembrikuus. Kuni uutesse ruumidesse jõudmiseni julgustab Mettas inimesi tulema oma pooleliolevaid esemeid lõpetama ja glasuurima, kuna glasuurimata esemed võivad kolimisel viga saada.

Ühtlasi ei kutsu ta hetkel inimesi meistrikotta meisterdama, vaid ootab uusi savivoolijaid juba oma uutes ruumides.

Sadolini spordihoone plaanib saali valgustid välja vahetada

Siim Jõgis

Sadolini spordihoone juhataja Toomas Jaaniste ütles, et valgustite väljavahetamine on kindlalt plaanis ning see tehakse ära. Küsimus on selles, kas teha seda 2018. aasta sügisel või 2019. aasta esimesel poolel.

Kuigi Avis Utilitas Rapla alustab mänge uues Eesti-Läti ühisliigas juba septembri lõpus, oleks Jaaniste sõnul majanduslikel kaalutlustel mõistlik valgustid välja vahetada järgmise aasta alguses.

Põhjus seisneb selles, et 2019. aasta alguses avanevad meetmed, mille kaudu saab taotleda toetust spordihoonete renoveerimisel. Selle toetuse kasutamine säästaks Jaaniste sõnul 30-40 protsenti kogukuludest ehk ligikaudu 12 000 eurot. Seda summat saaks omakorda kasutada mõne järgmise investeeringu tarbeks.

Põhjus, miks valgustid üldse välja tuleb vahetada, seisneb selles, et need hakkavad jääma vanaks ja kuluma. Samuti seatakse saalidele uued tingimused seoses Eesti-Läti ühisliiga mängudega.

Eesti korvpalliliidust vastati Raplamaa Sõnumite päringu peale uute tingimuste kohta nii: "Eesti-Läti korvpalliliiga on rahvusvaheline liiga. Leppisime Läti Korvpalliliiduga kokku, et liiga mängudeks peavad tulevikus võistkonnad kasutama FIBA level 1 tingimustele vastavaid saale. Üldiselt ei ole Eesti klubide poolt kasutatavatel spordihallidel väga suuri puudujääke. Mõned puudused on ning nende kõrvaldamiseks antakse mõistlik üleminekuperiood."

Üleminekuperioodi pikkus on kolm aastat, mis tähendab, et ei ole mingit probleemi alustada uut korvpallihooaega ka praeguse saalivalgustusega. Üldiselt ei ole pealtvaatajatelt saali valguse kohta nurinat tulnud. Pigem on soovinud näha saalis moodsaid LED-valgusteid fotograafid ja teleülekannete läbiviijad. Jaaniste lisas, et uute valgustite paigaldamine puudutab ainult Sadolini hoone suurt saali ning mitte teisi ruume.

Praegu ei ole veel kindel, millal täpsemalt see töö käiele võetakse, aga Jaaniste kinnitas, et tegemata seda ei jäeta. Lihtsalt küsimus on selles, kas teha see ära täna sügisel kallimalt või oodata, kuni 2019 avanevad vastavad meetmed, mille kaudu taotleda toetust ja teha sama töö ära odavamalt hinnaga.

Rändnäitus "Bioajastu - puidust tulevik" leidis tee Raplasse

13.-14. augustil peatus Raplas Konsumi parklas rändnäitus, mis kirjeldas Eesti võimalikku keskkonnasõbralikule biomajandusele tuginavat tulevikku. Näitus oli kõigile tasuta.

Maris Adoma

Näituse ruum nägi välja moodne ja väga roheline. Näha sai seda, milliseid tooteid saab puidust teha ja milliseid võimalusi pakub puit tulevikumaterjalina. Samuti sai külastaja ise proovida, kuidas mingi otsus mõjutab Maa kliimat, keskkonda ja ressursse. Virtuaalprillide abil sai näha Eesti metsa ja metsatöid, sai teada, millised on tuleviku ametid ning palju muudki.

Üks masin, mis näitas tulevikumeteid, pakkus enim rõõmu kindlasti lastele. Seal sai nuppude abil panna kokku inimese - vahetada nägu, pluusi, pükse ja jalanõusid

Näituse ruum näeb välja moodne ja väga roheline.

Foto: MARIS ADOMA

ning iga vahetusega ilmus ekraanile ka tulevikumeti nimi. Populaarne oli ka võimalus näha metsatöid läbi virtuaalprillide. Prille pähe pannes tekkis tunne, nagu oleksid

ise olnud metsas kohapeal. Huvitav oli ka nurk nimega "Bioajastu kuum trend", kus sai näha asju, mis mingil moel on puidust tehtud. Igale asjale oli peale kleebitud kood, mida

sai masinasse sisse skännida ja seejärel selle toote kohta lugeda.

Nii uskumatu, kui see ka ei tundu, sisaldab isegi kosmeetika teatud määr

puitu. Näiteks Lumene SISU nahahooldustooted sisaldavad endas männikoorest ja kuuse oksakraest saadud ekstrakte. Näitusel oli võimalik istutada ka oma soovide puu, milleks pidid puuklepsule kirjutama oma soovi ja seejärel kleepima selle seinale.

Üks masin tutvustas erinevaid ideid ning seejärel pidi hindama idee toimivust viie palli süsteemis. Üks idee oli näiteks biolagunev puidust pudel, mille kallal töötab Carlsberg Group koos EcoXpac'iga. Pudel oleks valmistatud biolagunevatest või teiste materjalidega kehvasti reageerivatest materjalidest näiteks nagu kriit ja savi. Lõpuks pudel kas laguneb või saab selle suunata ringlusesse. Teise ideena torkas silma Jukola Industries'i poolt välja töötatud tehnoloogia, mis võimaldab freesida kolmemõõtmelisi puitpindu mis tahes pildist või mustrist. Selline tehnoloogia on hea võimalus kasutada puitu sisekujunduses või ehituses uuemalt.

Näitusel oli ka selline masin, kus oli võimalik kuubi

abil valida teema, millest lugeda. Kuubi igal tahul oli pilt ja kui inimene asetas selle pildi vastavasse kohta, ilmus ekraanile tekst. Näiteks oli võimalik lugeda selle kohta, et kõik Eestis müügil olevad transpordikütused peavad sisaldama teatud osa biokomponenti ehk biomassist toodetud kütust. Samuti seda, et lennukikütuseid, mis oleksid biopõhised, töötatakse välja pidevalt, kuid lennuliikluses võtab see rohkem aega võrreldes teiste transpordiliikidega. Võimalusi, millest näitusel lugeda ja mida näha, oli palju.

Raplasse jõudis näitus koostöös Erametsakeskuse ja Vardi Erametsaseltsiga. Näituse korraldaja on MTÜ Eesti Metsaselts ning näituse on kokku pannud Soome teaduskeskus Pilke. Kes Raplas näitusel käia ei jõudnud, saab seda teha mõnes muus kohas, sest rändnäitus külastab kõiki Eesti maakondasid. Lisainfot rändnäituse peatuste ja aegade kohta saab lugeda Facebookist, kui kirjutada otsingusse Bioajastu - puidust tulevik.

Viimase aja suunad alaealiste seaduserikkujatega tegelemisel viivad pigem eemale lihtsalt karistamisest ning üha enam keskendutakse teole endale ning püütakse noori suunata oma tegusid mõistma ja nende tagajärgi heastama.

Stina Andok

Vestlesime Rapla politseijaoskonna uurija **Triin Tähtla** ja noorsoopolitseinik **Kristel Põhjala**ga, millised on nende kogemused Rapla piirkonna noorte ja nende korrале kutsumisega.

Kuidas info alaealiste poolt toime pandud rikkumiste kohta politseinijõuab?

KP: Önneks märkamist on piisavalt. Ka liikluses kodanik märkab ja annab teada. Sellest antakse ka teada, kui kuskil noortepundid ringi liiguvad.

TT: See, kui palju tegusid avastatakse, sõltub väga palju meist endist ka. Kui inimesel midagi ära varastatakse, siis inimene teatab. Kui alaealised joovad, suitsetavad või tarvitavad narkootikume, siis selle kohta laialt meil helistamisi ei ole. Kui palju me seda avastame, sõltub sellest, kui palju me ise käime väljas ja vaatame. Politseinikud käivad ka õhtuti väljas, et olla noortele lähemal.

Ma tean, et vahepeal oli probleem noortepundiga. Konsumis, kes seal aega veetis ja justkui inimesi segas. See olukord on nüüdseks lahenenud?

TT: See punt mitte ainult ei seganud töötajaid ja poekülastajaid, vaid nad käisid ka varastamas. Sellega sai päris palju tööd tehtud. Kauplus tuli ka hästi kaasa. Kauplus ise määras sisenemiskeelu nendele noortele ja meie teavitasime lapsi ning nende vanemaid, et need lapsed ei ole sinna poodi oodatud. Nii hakkas probleem vaikselt lahenema.

KP: Sisenemiskeelule eelnes päris pikk protsess, ümarlauad ja kohtumised. Eelnevalt püüti lihtsamalt olukorda lahendada. Noored pidid poes vabandama, aga kuna vargused ikka jätkusid, võeti kasutusele selline mitte kõige tavalisem meede.

Miks lapsed varastavad?

KP: Erinev vajadus. Kui lapsel on nälg, siis ta varastab endale saiakest. Kui lapsel on tähelepanupuudus, siis on vaja seda kuidagi kompenseerida. Ta ei mõtle, et ma nüüd varastan, ta lihtsalt mõtleb, et ma nüüd teen midagi. On loomulikult neid, kes näevad, et üks teeb ees ja proovivad järele.

Kord ma nägin ühes kaupluses, kuidas müüjad olid kimpus noortega, kes võtsid limonaadipudelist lonksu ja panid selle riulile tagasi. See tundus ka justkui mäng nende jaoks.

KP: Täpselt, nad vaatavadki, mis nüüd edasi saab.

TT: Nad teevad seda tunnustuse saamiseks ka. Lähuvad pundiga koos ja siis ergutavad, kas sina julged seda teha, mina julgen. Teevad seda selleks, et kuhugi kuuluda või oma sõpradelt tunnustust saada.

Uurija Triin Tähtla ja noorsoopolitseinik Kristel Põhjala usuvad, et noorte puhul toob teo heastamine pikemas perspektiivis paremaid tulemusi kui karistamine.

Foto: ULVI BLANDE

Laps peab oma teo eest vastutama

Aga väga paljudel noortel, kes teevad pahandusi, on tagataustal asju, mis on korrast ära. On peres probleemid, vanemad joovad alkoholi, keegi neist ei hooli. Muidugi on neid noori ka, kellel on kõik korras, aga siis on see rikkumine pigem üksikjuhtum. Ta saab aru, et tegu oli vale, ja ta enam seda ei tee. Need, kes teevad pahandust täna, homme ja edaspidi, on väga keerulistest perekondadest ja koostöös vallaga tuleb neid perekondi aidata.

Täna me oleme jõudnud arusaamisele, et selliste keerulisemate juhtumite puhul ei ole klassikalises mõistes karistamine kõige efektiivsem?

KP: Lõppkokkuvõttes, mis see karistamine annab? Esimesena tuleb proovida teisi lähenemisi. Kui mõjutusvahendid ei aita, siis viimase abinõuna võiks kaaluda karistamist. Näiteks võib lapse suunata huviringidesse või siis pakkuda psühholoogiteenust nii lapsele kui ka lapsevanemale. On ka koolivahetus aidanud.

Kui koolis on hinded kehvad, tekivad puudumised, on palju vaba aega, siis minnakse vargile. Tekib adrenaliinihetk juurde. Siis toimub näiteks koolivahetus, väiksem kool, kaob ka vargus ära. Sellistel juhtudel ei aita karistamine, vaid on vaja probleemiga tegeleda. Kui laps on hädas ja ta muudmoodi ei oska, siis laps käitub halvasti. Kui lapsele tähelepanu pöörata, teda aidata ja õpetada, kuidas õigemini käituda, on võimalus paremale käitumisele suurem.

Kui võrrelda ajateljel karistus-

meetmeid, mida on kasutatud varem rohkem ja mida nüüd kohaldatakse. Mis on erinevus?

TT: Varem karistati noori rohkem. Ära on kadunud alaealiste komisjonid, muud võimalused on kõik alles. Tegelikult on meil võimalusi nüüd just juurde tulnud. Võimalus alaealisele rahatrahvi määrata on ka endiselt alles, aga seda kasutatakse pigem viimase variandina. Esimeste õigusrikkumiste korral me pigem hoiatame, teeme vestlusringe, noored kirjutavad esseesid.

Muutus seisneb siis selles, et valitakse leebemaid või teistsuguseid meetmeid kui varem?

KP: Rahatrahvi tegemine on kõige lihtsam variant. Seega see, mida me praegu teeme, on tegelikult tülilikam, aeganõudvam kõikide osapoolte jaoks. Laps peab oma teo heastamisel sellele tegevusele keskenduma. Näiteks, kui noored sodisid ja lõhkusid hoonet, pidid nad hiljem seda puhastama, pesema, koristama. Nad pidid selle ise oma kätega korda tegema ja rohkem ei ole kaebusi tulnud. Mina leian, et praegu on noorele pigem ebamugavam. Nad peavad tööd tegema selleks, et oma tegu heastada.

Ühel juhul andsin lapsele raamatu lugeda ja oli teada, et talle ei meeldi lugeda ja see on tegelikult tema jaoks pingutus. Ta luges selle teemakohase raamatu läbi, mis on väga positiivne. Hiljem toimub meil kohtumine, kus ta peab raamatust ülevaate andma.

TT: See on vanematele ka tülilikam. Kui ümarlaudu korraldame, peab vanem ka siia kohale tulema. Tal on tööd ja muud kohustused, tal oleks lihtsam maksta ülekandega see rahatrahvi.

Praegu tegeletakse noortega rohkem?

KP: Ei saaks öelda, et tegeletakse rohkem. Enne ka tegeleti, aga...

TT: Võib-olla me keskendume rohkem teole ja selle heastamisele, mitte sellele, et seda noort karistada.

TT: Jah, et noor saaks ise ka aru, mida ta nüüd valesti teinud on.

KP: Lapsevanem ju vastutab alaealise eest. Mina pooldan seda, et kuigi vanem kontrollib, et laps oma teo heastaks, on laps see, kes peab ise vastutama ja läheb siis vabandab või heastab oma teo.

Nii kui laps kergemini pääseb, ema läheb vabandama või maksab kinni, siis ta ei tunnetata seda, et ta on midagi teinud. Alles oli üks kogemus, kus inimene rääkis, et laps tuli ja vabandas mu ees, ise värises. See tunne jääb lapsele sisse. Teinekord mõtleb kaks korda, kas tasub midagi lõhkuda või mitte. Võib-olla üldsusele ei paista see niivõrd silma. Palju käib meediast läbi, et noori ei karistata või nendega ei tehta midagi, aga tegelikult ei ole ju nii.

TT: Meil on Raplas puudus sotsiaalprogrammidest, kuhu lapsi suunata, ja seetõttu me peamegi ise väga palju leiutama. Nagu Kristel siin ütles, et laseb raamatut lugeda. Ta on ise selle välja mõelnud. Seda ei ole kuskil seaduses kirjas, et vot sellise teo eest tuleb lugeda raamatut. See on ka mõjutusvahend. Kristel ei andnud suvalist raamatut, vaid see oli teemakohane. Tegemist oli narkootikumide tarvitajaga ja raamat oli ka sellest, mida selline elu võib endaga kaasa tuua. Eesmärk on see, et noor õpiks sellest teost, teeks

õigeid järeldusi ja püüaks edaspidi seadusekuulekalt käituda.

Koostöös vallaga on saanud õigusrikkumisi toime pannud alaealisi suunata ka laagritesse. See ei ole küll otseselt sotsiaalprogramm, aga täidab sama eesmärgi.

Ilmselt suvi ongi selline aeg, kus noortel on rohkem aega pahandusi teha?

KP: Ma olen täheldanud, et kooliaeg on noorte jaoks stressirohkem. Õppepinge ja tunne, et ma ei saa õppetööga hakkama, mõjub lapsele kooliajal rohkem. Kui peres ei osata seda tähele panna, tekivadki probleemid. Halvemal juhul elab laps end välja kellegi löömisega või varastamisega.

Oleme rääkinud, et noored rikuvad rahu, vandaalitsevad ja varastavad. Viimasel ajal on sotsiaalmeedias silma jäänud mitmeid teadaandeid rattavarguste kohta. Kas tundub ka teile, et praegusel perioodil on neid kuidagi sagedasti? On need teieni jõudnud?

KP: Minu meelest sel suvel ei ole eriti üldse olnud.

TT: Tegelikult on jagamine sotsiaalmeedias väga hea, info liigub kiiresti, aga samal ajal võiks info ka politseisse tulla. Facebook ei pruugi muret ära lahendada. Muidugi, me ka hoiame aeg-ajalt Facebookis pilku peal, aga me ei jõua alati sinna.

KP: Kui eelmisel suvel oli tõuke-rattavargus, mis anti kohe politseisse, aga samas kajastati Facebookis, saadi see tõukeratas väga kiiresti kätte, kuigi see tõukeratas rändas Tallinnasse.

TT: Facebook on iseenesest väga hea koht jagamiseks. Meil on niiviisi mitmeid asju tulnud välja. Oleme jaganud pilte, tahame teada, kes see inimene on, ja Facebookis tuleb see väga ruttu välja. Samas on olnud näiteid, kus on süüdistatud täiesti vale inimest.

Mida lapsevanemad saavad teha, et hoida oma lapsi pahandustesse sattumast?

KP: Väga hästi aitab tänapäeval see, kui vanemad on kursis, mida nende võsukesed teevad. Kahjuks tihti võetakse nii, et 1.-4. klassis on laps veel väike ja teatakse, kus ta käib ja kellega ta on. Nii kui läheb viiendasse, saab laps kuidagi hopsti suureks. Siis vanem ei tea, kus ta on, kes on tema lapse sõbrad, ja sealt tekib väga palju arusaamatusi ja probleeme. Laps on ikkagi väike/noor ka põhikooliastmes.

Vanemad võiksid olla kursis ka internetimaailmaga. Vanem on see, kes suunab, õpetab, jälgib, kontrollib. Tegelikult, olgem ausad, iga laps on õnnelik, kui tema vastu huvi tuntakse. Ei pea iga natukese aja pärast helistama, aga peab tundma huvi, mida ta teeb ja kus ta on.

Kodanikud võiksid olla ka vastuvõtlikumad sellele, et noor tuleb ja heastab oma teo. Las ta tuleb ja kasvõi riisub lehti või aitab midagi pesta. Tekitada selliseid olukordi rohkem. Mul on hea meel, et uue aasta algusest saati on neid juhtumeid, kus kodanik ise ütleb, et tühja see 40 eurot, las ta tuleb aita mind, mitte see, et olgu raha olla. Mina usun, et oma teo heastamine toob pikemas perspektiivis paremaid tulemusi kui karistamine.

Ilma kultuurita Arvamusfestival

Mari Tammar

10.-11. augustil toimus Paides järjekorras kuues Arvamusfestival, mis sellel aastal oli pühendatud Eesti Vabariigi sajandale sünnipäevale. Kokku oli 160 arutelu 24 laval.

Mina jõudsin Paidesse laupäeva ennelõunal, kui festivaliala oli juba rõõmsat sagimist ja arutelusid täis. Olin Arvamusfestivalil üldse esimest korda ning seepärast alustasin päeva festivalialaga tutvumisest.

Eesti koorekiht hipsterlikus miljöös

Paide keskväljak oli mõnusaid istumiskohi täis, üht tänavat palistasid toitlustajad, ukсед avali ootasid ka kohalikud ärid ning nende vahel esimesed aruteluualad. Festivali kese oli aga Vallimäel, mis oli täis väiksemaid ja suuremaid lavasid, telke, istumiskohti ja mänguplatse. Maha oli pandud kaltsuvaipu, kott-toole ja lapitekke, puude vahele oli seotud võrkkiikesid, riidest kolmnurga kette, lambipirne ja muid kaunistusi. Interjäär oli nooruslik, trendikas, öko ja alternatiivne. Kohati oli tunne, et Paides peetakse Kalamaja päevi, sest kõikjal oli n-ö hisperlikku hõngu.

Asjasse sisse suumides märkasim lavade ümber tuntud poliitiku, arvamusliidreid, ettevõtjaid ja ajakirjanikke, ent ka hariduse ja keskkonna inimesi. Kohal oli Eesti ühiskonna koorekiht, kui nii võiks öelda, ainult kultuuriinimesi ei olnud. Seda aga ilmselt põhjusel, et kultuuriiteemasid festivali kavas praktiliselt polnud. Aga miks peakski saja-aastasele Eestile pühendatud arvamusfestivalil rääkima kultuurist? (See oli küsitud muidugi tugeva irooniaga.)

Festivalialaga tutvust teinud, märkisin teatmikus ära kõik arutelud, mis huvi pakkusid. Esimene lava, kuhu ma oma sammud seadsin, oli aga tühi - otsivaid ja segaduses pilke selle ümber seevastu teisigi. Mööda kõndinud vabatahtliku abil sai välja selgitatud, et kavva oli sattunud viga ja arutelu toimub hoopis teisel laval. Kui ma lõpuks selle lava üles leidsin, oli arutelu loomulikult juba alanud ning sellega ree peale saada keeruline. Olukordi, kui kavas olnud info arutelu koha või kellaja osas ei

klappinud, tuli mul sellel päeval ette kolm korda ja see häiris mind päris palju.

Monumendid ja koostöö

Esimene arutelu, kus pikemalt peatusin, rääkis monumentidest. Juttu tuli sellest, et demokraatlikus riigis ei saa olla monumentidel ühtseid tähendusi ja Eestis monumendid tantsivad ehk kipuvad oma asukohta vahetama. Samuti räägiti sellest, et linnaruumis olevad muud elemendid, mis pole sugugi püstitatud kui monumendid, võivad nendeks aastatega kujuneda, kui nende ümber tekib omaette mälu kiht ja tähendusruum.

Viimane viis mu mõtted meie Hollivuudile, millel just seesugune saatuse oli. Pooleliolev ehitis Rapla südalinnas oli omaette ajastumärk, monument suurtele ideedele ja täitumata unistustele ja isegi nüüd, kui hoone on ammu õhku lastud, elab ta inimeste mälu ja rahvasuus kui "Hollivuudi plats". Saab olema põnev jälgida, mis sellest mälu kihist saab, kui keskväljaku renoveerimine on valmis ja linnaruum avatud uute tähenduste tekkeks.

Ainus arutelu, mille ma otsast lõpuni (st 1,5 tundi) ära kuulasin, kandis pealkirja: "Kuidas saab kohalik omavalitsus maapiirkonna ettevõtluse arengule kaasa aidata? Päriselt." Teiste seas oli laval arutlemas ka Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskuse juhataja Janek Kadarik.

Mitmeid edukaid näiteid sellest, kuidas ettevõtete ja KOV-i koostöös on korda tehtud teid ja vee- ja kanalisatsioonitrasse, tõi Keila linnapea Enno Fels. Ta rõhutas, et iga KOV peaks olema huvitatud ettevõtluse arendamisest, sest see on järjepidevuse ja jätkusuutlikkuse küsimus. Samas tunnistas, et sageli jäävad väikeettevõtjad siiski tähelepanuta.

"Kõik algab dialoogist ja kui ei ole dialoogi ettevõtja ja KOV-i vahel, ei juhtu midagi," rääkis Janek Kadarik. Ühtlasi selgitas, et just maakondlike arenduskeskuste ülesanne on olla selles dialoogis vahendaja. "Meie roll on tunnetada teemad, kus miski ei toimu, ja panna need liikuma. Ühtlasi on meie ülesanne ka teemadele lähenemist avardada ja tuua dialoogi osapooli juurde, et kõik vajalikud tahud oleks vaadeldud," rääkis Kadarik.

Panelistid olid üht meelt, et nii

KOV-il kui ka ettevõtjatel oleks vaja rohkem julgust investeerida ja suuremaid ideid. Tööjõu teemal märkis Kadarik, et vaja oleks rändevood ümber pöörata ja initsieerida kodukohta naasmist: "Kui neil kohalikel, kes juba on kohalikud, on hästi, siis tuleb teisi ka juurde. Küsimus on lihtsalt selles, kes on see esimene hull, kelle ümber hakkavad ülejäänud koonduma." Seepeale turgatas mulle kohe pähe Maili Metssalu ja Kultuuriklubi Baas, kelle ümber on Raplas hulk ärkasid noori kogunenud, kellest osa juba on naasnud ja osa peavad naasmise plaane.

Seeder ütles, et kõige suurem väärtus, mida inimene saab luua, on uus elu, mille peale Ossinovski vastas, et kuigi ta on väga õnnelik oma kahe lapse üle, usub ta, et saab ka muudmoodi ühiskonnale väärtusi luua.

Kokkuvõttes ei selgunud arutlust midagi uut, ent tuletas meelde, et koostöö on võimalik ja vajalik ja kõik algab inimestest, initsiatiivist ja omavahelisest suhtlemisest. Omaette kõnekas oli aga see, et arutelu toimus laval, mille nimi oli "Ääreala" ja mis Vallimäega võrreldes asus all-linnas, kuhu Toompealt tuntud prominendid väga ei sattunud. Nii aetigi äärealal ääreala jutte, samal ajal kui riigivõim jagas maid üleval.

Ka erakondade esimehed kultuurist ei räägi

Päeva kulminatsiooniks oli parlamendierakondade esimeeste debatt teemal "Kuidas me kestame?". Läbivad märksõnad olid sündimus ja sisse- ja väljaränne ning põgusalt ka keskkonnatemaatika.

Helme ütles korduvalt, et peame muutma ühiskonna üldist suhtumist lastesse. "Ainult rahaga sünnitama ei pane. Mul on 6 last – tehke järele või makske kinni," viskas mahlaka suuvärgiga EKRE juht repliigi. Kaja Kallas rõhutas, et lapsed sünnivad perre, kus on tuleviku osas kindlus ning ka isasid tuleb rohkem lapse kasvatamisse kaasata. Rataskas pidas oluliseks, et noored pered saaksid luua kodu võimalikult riskivabalt, ning arvas, et riik saaks siin tagatistega appi tulla.

Seeder ütles, et kõige suurem väärtus, mida inimene saab luua, on uus elu, mille peale Ossinovski vastas, et kuigi ta on

väga õnnelik oma kahe lapse üle, usub ta, et saab ka muudmoodi ühiskonnale väärtusi luua. Samuti ütles ta, et kolme lapse poliitikast kergem meetod sündimuse kasvatamiseks on julgustada neid, kellel pole ühtki, saama esimene laps, ja neid, kellel on, saama teine laps.

Rände teemadel olid valdavalt kõik nõus, et Eesti peaks ajama pigem konservatiivset rändepoliitikat. Kallas rõhutas, et me peame hoidma siiski avatud meelt, sest kui Eesti paistab väljastpoolt tige riik, kus kõik peaksid justkui olema läbi-lõhki eestlased, siis perekonnad, kus üks vanem on võõramaalane, Eestit oma koduks ei vali. Herkel ütles konkreetset, et Eesti ootab haritud spetsialiste, mitte Ukraina ehitajaid. Kui rahva käest küsiti, kas massiimmigratsioon on Eestis suur probleem, millega peaks tegelema, vastas enamik inimesi publikust eitavalt.

Rände teema teine pool on aga küsimus sellest, kuidas tuua talendid tagasi koju ja kuidas motiveerida inimesi jääma tööle Eestisse. Herkeli arvates oleks võti töösuhete kaasajastamine ning haridussüsteemi paindlikkus mitmekeelsetele tagasitõlgnud lastele. Helme arvates tuleks Eestisse luua aga tagasirände agentuur, mis tegeleks koju naasnute hariduse, elu- ja töökohta probleemidega.

Keskkonnatemaatika avas Rataskas, öeldes pateetiliselt, et loodus peab olema puhas, säästlik ja jätkusuutlik, mida keegi kaaspanelistidest ei sõandanud vaidlustada. Ossinovski ütles, et Eesti peab minema ühe põlvkonna jooksul üle taastuvenergiale.

Herkel tunnistas, et raiemahud on läinud kontrolli alt välja ja ühiskondlik kokkulepe metsamajandamise osas puudub. Ta ütles, et avalik diskussioon tselluloositehase ja Rail Balticu osas hilines, ja mõistis hukka, et asju hakati ajama kabinetipimeduses. Roheliste hääl publikust ütles, et raiemahtusid tuleb kindlasti vähendada. Seeder lisas keskkonna arutellu uue aspekti, öeldes, et metsamaa on Eestis juba seadusega hästi kaitstud, aga keegi ei kaitse viljakat põllumaad.

Kokkuvõttes oli debatt üsna loosunglik, ent siiski väga põnev kuulamine, andes aimu ühe või teise poliitiku seisukohtadest ja pakkudes ka omajagu huumorit. Sõna "kultuur" kõlas

debatil vaid korra, üle Herkeli huulte.

Tähtsusetust väikelinnast arvamuskeskuseks

"Paide oli enne Arvamusfestivali mõttetu väikelinn," ütles üks mu tuttav, "ja kipub seda olema ka aasta sees." Aga vähemalt on ta loonud ühe märgilise sündmuse, mis toob kogu Eestist Paidesse kokku oma ala spetsialistid, arvamusliidrid ja hulgaliselt kaasamõtlejaid. Arvan, et selles osas peaksime Paidest eeskuju võtma.

Kui aga norida, jäi festival siiski esinejate keskkseks ja tõeliselt mõnusat arutelu laval ja publikus olivate vahel ei tekkinud. See jäi nii moderaatori oskamatus, publiku tagasihoidlikkuse, panelistide sõnaohtruse kui ka formaadi taha. Lava tõstab esineja publikust kõrgemale ja loob paratamatult nähtamatu barjääri. Toimuksid vestlused ringis (nagu mõnes telgis ka oli), oleks arutelu ilmselt märksa kergem tekkima.

Samuti ei tehtud arutelude lõpus kokkuvõtteid, järeldusi või üldistusi, mille pinnalt edasi minna, kuigi uusi teadmisi ja arutlemisoskust andis festival kindlasti. Väga tulised olid muuseas arutelud metsamajandamise ja Venemaa kuvandi üle Eesti meedias. Oli hetki, kui tekkis hirm, kas pinges publikus ja laval jääb talutavuse ja viisakuse piiridesse. Kähmluseks siiski ei läinud, kuigi sõnasõda oli äge.

Kokkuvõttes oli festival mõnusa interjööri, hea kontseptsiooni, aga nõrga sisuga, sest kultuuriiteemasid ju üldse ei olnud! Samas jäi festivalist sisse tunne, et olen Eesti riigile vajalik: olen naine ja oman potentsiaali sünnitada tulevase maksumaksjaid, aga ka seepärast, et elan väljaspool suurlinna ja olen ühiskondlikult aktiivne.

Päeva võitis hästi kokku mu öde, kes ütles, et ta sai aru, kui tubli ta on, et on valinud töötamiseks väikelinnad. (Ta on töötanud õpetajana Rakveres, Türil ja sügisest asub õpetama Kehtnas.) Mina sain aga festivalilt indu arendada ka oma kodukohas kogukonnakultuuri. Kui festival suudab tekitada selliseid emotsioone, siis teenib ta oma eesmärgi, kuigi ühiskondlikul tasandil võib tema mõju olla tagasihoidlik või suisa märkamatu.

Tööjõupuudus hoogustab palgakasvu

Maare Uus, Swedbank AS

Hõive kasvas oluliselt, aga ainult osa-ajaga töötajate hulgas

Hõivatute arv kerkis teises kvartalis märkimisväärselt, 13 000 inimese võrra aastatagusega võrreldes. Suurennes vaid osa-ajaga töötajate arv, seda nii teeninduses kui ka tööstuses. Maksu- ja Tolliameti andmetel suurenes hõive kõige enam ehituses.

Hõive tõusis tänu tööpuuduse vähenemisele. Tööturul mitteaktiivsete arv (need on inimesed, kes ei tööta ega otsi aktiivselt tööd) jäi eelmise aasta tasemele.

Tööpuudus vähenes oodatust rohkem

Töötute arv kahanes aastataguse ajaga võrreldes hinnanguliselt 13 000 inimese võrra. Töötute arv vähenes eel-

kõige lühiajaliste, paar kuud tööd otsinute, hulgas. Töötukassa andmete järgi oli tööpuuduse määr nii teises kvartalis kui ka juulis aastataguse ajaga võrreldes samal tasemel. Töötukassas arvel olevatest töötutest moodustasid juulis kolmandiku vähenenud töövõimega inimesed. Töövõimereformi ajastus on hea – vähenenud töövõimega inimestel on madala tööpuudusega perioodil töö leidmine lihtsam.

Tööjõupuudus on jõudnud eelmise buumi tasemeni

Tööjõupuudus oli juulis äritegevust takistav peamine tegur kolmandiku tööstus- ja teenindus- ning 60% ehitusettevõtete hulgas. Need numbrid on sarnased eelmise majandusbuumi tasemega. Samas tööjõudu kui ressursi on meil oluliselt vähem kui toona: tööealisi on praegu umbes 70 000 inimese võrra vähem kui aastatel 2006-2007.

Tööjõupuudus hoogustab palgakasvu

Töötajad tunnevad ennast tööturul järjest kindlamalt. Täitmata ametikohtade arv on tõusuteel. Töötaja algatusel töölt lahkunute hulk suureneb. Seetõttu püsib surve ka palkade kasvuks. Maksu- ja Tolliameti andmetel jätkus teises kvartalis kiire palgatõus – keskmine deklareeritud töötasu tõusis aastaga ligi kuus protsenti. Aasta teisel poolel peaks hõive kasv jätkuma. Ettevõtjad plaanivad Konjunkturiinstituudi küsitluse järgi järgmistel kuudel töötajate arvu suurendada. Kuigi nõudlus tööjõu järele kasvab, on selle pakkumine piiratud. Seetõttu ootame vabade ametikohtade arvu kasvu ja tööturult eemal olevate inimeste arvu kahanemist. Kuna suvel on nõudlus tööjõu järele suurem, alaneb tööpuuduse määr kolmandas kvartalis ilmselt alla 5%. Viimati nägime nii madalat tööpuuduse määra aastatel 2007-2008.

Lõppes suure tuleohuga aeg

Päästeamet

14. augustist lõppes suure tuleohuga aeg kogu Eesti territooriumil. Suure tuleohuga aja lõpetamisel lähtuti eelkõige muutunud ilmastikuoludest, sest tänu vihmasadudele on suur tuleoht looduses langenud. Sellegipoolest on nii grillimisel kui ka lõkke tegemisel metsas, maastikul ja koduaias oluline silmas pidada peamisi tuleohutusnõudeid.

Pea meeles, et:

- Metsas liikujatel on lõkke tegemisel ja grillimisel soovitatav kasutada Riigimetsa Majandamise Keskuse lõkkekohti, mille asukohad on leitavad internetilehelt www.rm.k.ee. Infot avalike lõkkekohtade ja grillimisplatside kohta saab ka kohalikest omavalitsustest.
- Kodus tuld tehes tee lõkkease mitesüttivale pinnale ning hoia käepärast esmased kustutusvahendid.
- Lõket tohib teha vaid nõrga tuulega – kuni 5 m/s.
- Lahtist tuld ei tohi jätta järelevalveta, lõkkel tuleb lasta lõpuni põleda, lõkkejäägid kustutada veega või summutada liivaga.

Täpsemat infot ohutuks grillimiseks ja lõkke tegemiseks saad küsida päästeala infotelefonilt 1524 või lugeda Päästeameti veebilehelt Kodu tuleohutuks. Ühtlasi tuleb Päästeamet meelde, et kulupõletamine on Eestis keelatud aasta ringi.

Vaata ka ilmateenistuse tuleohukaarti!

Kodanikuühenduse pettusekahtlustus juhtis tähelepanu hiigellanke võimaldavale seaduseaugule

Kodanikuühendus Eesti Metsa Abiks

Kodanikuühendus Eesti Metsa Abiks (EMA) saatis 26. juulil Keskkonnaametile (KKA) ja Keskkonnainspeksioonile (KKI) kahtlustuse seoses Valgamaal Kure kinnistul läbi viidud tavatult suure, 21 hektari suuruse lageraiega, kui tavalise lageraielangi maksimaalne lubatav suurus on 7 hektarit.

7. augustil vastasid ametid, et antud raiel ei esinenud rikkumisi ning see oli seadustega kooskõlas, avaldades nõnda seaduseaugu, mis võimaldab Metsaseaduse mõtte täitmisest mööda minna.

Hiigellangi tekkimine sai teoks tänu ajalise järjestuse täpsele sättimisele. Kõigepealt raiuti neli eraldiseisvat lageraielanki kogupindalaga 15,66 ha ning alles seejärel tehti metsakaitse ekspertiisi alusel lagedaks ka ülejäänud viis nende vahele jäävat eraldist, võimaldades praktiliselt kogu kinnistu paljaks raiuda ning tekitada langi kogupindalaga 21,94 ha. Kui metsakaitse ekspertiisi alusel lubatud raied oleksid teostatud enne teisi lageraieid, poleks saanud ka säärast hiigellanki seaduslikul teel tekitada. Seega on tegemist otsese seaduselünga, mida kinnistu raiujad enda huvides ära saavad kasutada ning mis soosib tegelikkuses seadusevastaste hiigellankide teket.

Metsaseaduse § 29 lg 12 järgi võib Keskkonnaamet anda metsakaitse ekspertiisi alusel loa vanusepiiranguta lagedaks raiuda piiramatult suuri alasid. See aga tähendab, et teoreetiliselt on võimalikud ka 100-hektarilised ja suuremad lageraielandid. Metsakaitse ekspertiisiga määratakse juuremädanike, ulukikahjustuste ja kooreüraskite, samuti metsapõlengute poolt põhjustatud kahjusid.

Kõige murettekitavam on siinkohal Eesti kuusikute olukord, kuna metsanduse arengukava alusuuringu vaheülevaatest nähtus, et kuuse-juurepessist on kahjustatud vähemalt 8% kuuse enamusega puistutest. Tegelikult

võivad kahjustused olla veelgi ulatuslikumad. Ulukikahjustuste osa kõigist metsakahjustustest võib ulatuda aga lausa pooleni kõigist kahjustustest ning märkimist väärib seegi, et pärast puude langetamist ja äravedu ei ole raiesmikul enam võimalik tuvastada, kas metsakaitse ekspertiis oli õiglane või kallutatud.

Metsanduse arengukava 2030 ökoloogia töörühmas tõstatati suurte lagealade teket kui probleemi nii Keskkonnaameti (KKA) kaitse planeerimise büroo juhataja Taavi Tattari kui ka Eestimaa Looduse Fondi (ELF) juhatuse esimehe Tarmo Tüüri poolt. Võttes arvesse, et kliimamuutused võivad tekitada uusi probleeme nii uute kui ka intensiivistunud haiguste näol ning takistada ka metsa uuenemist mida käesoleva suve jooksul Eestimaad laastanud põud ka ilmekalt on näidanud, siis tuleb Metsaseaduse eesmärgi täitmiseks seada sisse piirangud metsa liigintensiivsele kaitsele, kuna seegi võib soovitud kasu asemel hoopis kahju tuua.

Keskkonnainspeksiooni (KKI) 7. augusti pressiteatega osutati muu hulgas ka tõsiasjale, et kaheksast metsaga seotud väljakutsest leetakse rikkumine vaid ühel, mis viitab otseselt sellele, et mitte ainult looduskaitse spetsialistid, vaid ka üldsus peab hetkel kehtivaid seadusi liiga leebeteks ning mittevastavateks Metsaseaduse eesmärgile, milleks on tagada metsa kui ökosüsteemi kaitse ja säästev majandamine“.

EMA meeskond on asunud Kure kinnistu juhtumist lähtudes koostama mõõdukalt seadusemuudatuse ettepanekut, mis seaks lageraieala mõõtmetele piirid sõltumata asjaoludest ning mis lähinädalatel ka Riigikogu keskkonnakomisjonile üle antakse. Kodanikuühenduse hinnangul on lubamatu, et suhteliselt sageli esinevad kahjustused, millest paljude juuri võib otsida praegustest metsa- ja looduskasutuse praktikatest, võivad saada ettekäändeks meie metsade ökoloogilise, sotsiaalse ja majandusliku terviklikkuse edasise ohustamisega.

OTSIME OIVALIST OPERAATORIT!

Kas sa oled töötanud kohas, kus ürgne loodus kohtub moodsa tehnoloogiaga otse sinu käte all? Kus sind ümbritseb valgus ja puhtus, sinu selga mudib massöör ning lõunad on pea tasuta? Ei ole? Siis on aeg kandideerida.

Kes see on?

Operaator on meie O ja A. Ilma temata jääksid tootmisliinid seisma ja kvaliteedinõuded visataks prügikasti.

Mida ootame?

Ootame kohusetunnet ja valmisolekut graafikuga tööks. Ette tuleb ka 12-tunniseid öövahetusi. Mis aga ei tähenda, et vampiirid oleksid teretulnud. Palume diskrimineerimise pärast vabandust.

Mida pakume?

Meil on vinge uhiuus tehas ja tasuta bussitransport. Tasuta saab ka massaaži, taastusravi ja sporti teha. Lõunad on samuti peaaegu tasuta. Suvel saad vineerist puhata kaks nädalat ja jõulude ajal nädala. Ülejäänud puhkuse võid ise valida. Töögraafikuga on peaaegu nii nagu Genka laulus – kolm tööl ja kolm vaba (päevased ja öised vahetused, vahetuse pikkus 12 tundi). Tööpäev algab vastavalt kas kell 8.00 või 20.00.

Tunned, et sul on OPERAATORI geenid?
Saada oma CV aadressile personal@kohilavineer.ee

**KOHILA
VINEER**

Märjamaa alevi peatänaval on mitmeid ajaloolisi maju, mille minevik väärib meespidamist ja arhitektuuriline ilme detailitäpsemat säilitamist. Üks tuntud ja tunnustatud kultuurimatka juht, kelle miljöomatka Tallinnas on teada-tuntud oma headuses, on ajaloolane ja õpetaja Jaak Juske. 11. augustil said ka Märjamaa alevi ajaloost huvitatud koos Juskega rännata arhitektuuri- ja ajaloomatkal läbi alevi peatänaval miljööala.

Helerin Väronen

Ligi kaks tundi kestnud jalutuskäik algas Lemmiku bussipeatusest. Valla toel korraldas üritust Märjamaa muinsus- ja miljöökaitsehuviliste grupp, kes hakkas koonduma siis, kui oli oht, et Märjamaa üht sümbolit, endist Kaitseliidu Kodu hoonet ähvardab lammutamine. Lemmiku bussipeatuse juurest alanud retke alguses, Juske avasõnade järel ütles Siim-Sander Veske kultuurimatka korraldajate poolt välja mõtte, et tuleb taas elustada Märjamaa muinsuskaitse tegevust. Ta on läbi rääkinud juba ka seltsi senise esimehe Eedi Taganõmmega, kes kavatsust igati toetab.

Mari Kann, kes ürituse eelteavitust korraldas, nentis, et vaatamata paraku üsna napile reklaamile ületas matkale saabunud 70 inimest korraldajate julgemaiki ootusi. Siim-Sander Veske sõnul andis see julgustust uusi ettevõtmisi korraldada ja kinnitust, et kohalik kogukond peab ajaloolist pärandit, mille hulka kuuluvad ka asula vanad ehitised, endale oluliseks.

Matkalistega vesteldes selgus, et lisaks arvukalt esindatud kohalikele inimestele olid nende hulgas mõned kaugemaltki saabunud, kes on varem Märjamaaga seotud olnud. Oli neid, kes on kunagi Märjamaal elanud, koolis käinud või omavad suvekodu, või ka lihtsalt selle koha ajaloost huvitunud.

Õigeuskiriku kompleksi hooned - üks laguneb, teine saab uuele elule

Bussipeatusest viis rada esmalt 19. sajandist pärit õigeusu preestrimaja juurde, mis hakkab uut hingamist saama. „Et meie matkal oleks positiivse sõnumiga algus ja silma ees näha, et ajalooline ehitus väärib taastamist,“ ütles Jaak Juske. Märjamaa Nädalalehe toimetaja Reet Saar rääkis veel enne Juske juttu lisainfoks, et hoone on külaliskorterite ehitamiseks ostnud Saaremaa juurtega ettevõtte. Kuigi maja pole muinsuskaitse all, on uuel omanikul soov see taastada võimalikult ehedal kujul.

Juske pööras meie tähelepanu paljudele, mis laudise alt paistsid. Kui need seinad oskaks rääkida, ulatuks nende jutt pärisorjuse kaotamise lõpuaegadesse, kuna puud, millest palgid tahutud on, olid istutatud just sel ajal. Üks Juske õpetusi, mida ta terve matka vältel mitu korda

Nii nagu mitmed maakirikud, on see õigeuskirik vajunud unustusehõlma.

Matk läbi Märjamaa alevi ikka veel kaitse-eeskirjata miljööala

mainis, oli see, et vanade majade puhul tuleb märgata detaile, sest need on just need, mis teevad hoone huvitavaks. Märjamaal, kus vana hoonestus on miljööalal varsti juba kriitilise piirini vähenenud, on iga veel säilinud ajalooline hoone ja selle detail väärtuslik.

Märjamaa õigeusu kirik, mis on pühendatud Jumalaemale ehk Neitsi Maarjale, on aga õnnetus seisus. Nii nagu mitmed teised maakirikud, on see varemetes. Selle kiriku juures rääkis Juske natuke pikemalt ka suguvõsaurimisest. See on nüüdsel ajal tehtud palju lihtsamaks, kõigil on võimalik Saaga netilehel sirvida vanu kirikuraamatuid. Kuidas nendest fotokoopiad tekkisid, on omaette põnev lugu. 1990-ndatel tulnud Ameerikast Eestisse mormoonid, kes lubanud, et teevad kõigist kirikuraamatutest kaks koopiat, üks jääb siia, teine jääb neile. Mormoonidele läinud koopiaid säilitatakse Salt Lake Citys ja enda jaoks on nad ka meie esivanemad muutnud mormoonideks.

Selleks, et anda aimu, millised olid tutvustatavad hooned varem, oli kohalik koduloolane Rauno Silm kokku kogunud märkimisväärse pildipanga. Korraldajate sõnul olid suureks abiks ka Tõnu Veileri fotod ja üldse oli retke ettevalmistamisel tekkinud tugev koostöö-sünergia ning esile tulnud ootamatult palju toetajaid ja mõttekaaslasi. Suureks toeks oli ettevalmistustel ka Märjamaa raamatukogu abivalmis naiskond. Seekordsel matkal käisid

pildikoopiad rahva hulgas käest kätte, kuid Juske soovitas, et sellised vanad pildid võiks olla iga vana maja juures linnarahvale tutvumiseks väljas.

Juske viitas, et kellel on juba suurem huvi teada saada, kuidas kunagi mingi koht välja nägi, siis selle jaoks on olemas netis lehekülg ajapaik.ee, kus tänase kaardi pealt on näha, kus mõni ajalooline foto on tehtud.

Vahvate hoonetega tagahoovid ja palju koole

Haimre mõisaallee otsas olevate värvate juures rääkis Juske natukene pikemalt mõisatest. Oli ju Eesti kunagi vägagi mõisaterohke piirkond. Järgmisel aastal saab 100 aastat maareformiseadusest, mida tookord väga oodati. Kui muidu võitlesid mehed mõisnike maa eest, siis edaspidi võideldi juba enda maa eest. Samas ei tasu unustada, et baltisaksa kultuur on osa meie kultuurist ja baltisakslaste hulgas oli mehi, kes muutsid ajalugu. Juske mainis ka fakti, mida paljud ei tea, et mitmete baltisakslaste esimeseks keeleks oli eesti keel, kuna nende ammed olid eestlased.

Üks oma kunagise välimuse üldjoontes säilitanud hoone on praegune apteek, mille ehitamisel on omajagu inspiratsiooni saadud ka mõisahoonetest. Apteegi juures ütles Juske, et Märjamaa rahvale pakub silmailu seegi, et majade avatud tagahoovid loovad miljööliselt muljet. Mõnel pool mujal on need kinni pandud ja nii

jäävad mitmed põnevad kõrvalhooned märkamata. Sageli on need ka hooned, mis esimesena lagunevad ja mida ei peeta taastamise vääriliseks. Iga vana hoonega kaob aga tüki ajalugu.

Mitme hoone puhul oli märgata, et Nõukogude ajal oli see saanud teistsuguse ilme, mis enam ei olnud silmale nii kena vaadata, aga leidus ka teistsuguseid maju. Näiteks Pärnu mnt 64 puhul ehitati juurde teine korrus, kuid katus ehitati üldjoontes sellisel kujul, nagu see oli algsel hoonel.

Omaette teema ajaloolaste jaoks on koopiad. Ja üks mahalammutatud ja uuesti samasugusena üles ehitatud hoone on praegune noortekeskus, kunagine algkoolimaja. Juske rõhutas, et oleks võinud küll detailides siiski täpsem olla, kui juba koopiaga tegu on. Detailitäpsus kindlasti kaunistab miljööala.

Ka praegune raamatukogu on kunagi olnud koolihoone. Juske viitas, et kui nüüd kurdame, et meil on sündimus väike, siis olid ajad, kui sündimus oli kõrge ja sellega seoses ehitas riik ka uusi koole aina juurde.

Sellise matka puhul, kus mööda peatänavat liigutakse, on paratamatu, et vahepeal hakkab müra segama. Selle kohta rääkis Juske loo, kuidas ta kord Raekoja platsil hakkas ringikäiku tegema, aga ilma oma kuulsa ruuporita. Alguses oli kõik vaikne, kuid ühel hetkel hakati otse kõrva ääres pasunat puhuma ja mängijaid ilmus välja igast nurgast.

Tänavamüra kaugemal Märja-

maa gümnaasiumi juures rääkis Juske lähemalt koolide algusest Eestimaal ja sellest, kui oluline oli omakeelse piibli sünn. Kooli kõrval, tamme juures, mis istutati aastal 1969 ja tähistas 100 aasta möödumist esimesest laulupeost, pöördus jutt taas baltisakslaste juurde. Kuigi laulupidude sisu on meie enda teha, oleme selle vormi tegelikult üle võtnud baltisakslastelt. Nii et ühest küljest suhtuti mõisnikesse põlgusega, kuid samas sooviti olla nendega sarnane.

Pubi Ruut 66 juures avaldas Juske sealsele pererahvale kiitust, kuna publi seintel on eksponeeritud paljud ka nendest vana Märjamaa piltidest, mida ta seekordsel matkal meilegi näitas. Ürituse korraldajatel, kes Juske miljöölade matka formaadi nüüd Märjamaale tõid, oli üheks eelmiseks ettevõtmiseks Eesti 100. sünnipäeva kingitusena kohalikule gümnaasiumile emakeelepäeval üle antud vana Märjamaa pildikogu. See osteti pubilt Ruut 66, kui sealne väljapanek asendati suuremõõtmelisematega.

Juske sõnas, et seniajani on väga palju kohti, millest ei ole avalikult teada mitte ühtegi vana fotot, kuid meil kõigil võib olla kodus tõeliselt kuldaväärt fotosid. Õnneks on tänapäeval vanade fotode kopeerimine ja levitamine lihtne. Eriti palju ringleb neid Facebookis, kus inimesed lisavad ka enda mälestusi ja niimoodi tekib sinna väga väärtuslik kollektiivne mälu. Juske tõi näiteks loo, kuidas üks vanaproua oli üles

Kaitseliidu Kodu on ajalooline Märjamaa süda, kuid selle säilimine on pidevas ohus.

pannud pildi endast Endla tänaval aastast 1935. Ühtaegu võib selline pilt anda aimu tollasest moest, transportist ning anda unikaalse vaate mõnele tänavale. Nii et siit Juske soovitus kõigil oma pildikogud üle vaadata ja põnevamaid leide teistega jagada!

Miljööväärtuslik ala ootab ikka veel eeskirja

Üks ilusamaid säilinud maju Märjamaa alevis, kus praegu asub lillepood, on ehitatud aastal 1934. Maja on kenasti, detailirohkelt taastatud. Silmapaistvalt ilus on maja ukse kohal varikatus, mis pole ilmselt küll koopia endisaegsest, kuid millega stiililt sarnaseid sepsidetailidega varikatused on olnud alevi teistel hoonetel, kuid kahjuks jäetud taastamata. Kena sepsirõdu on publi kõrval vanal roosal majal. Katuse ülaosa kaunistus on kahjuks maha saetud, aga esiküljel rõdu kohal veel näha.

Kuna Märjamaal on juttu olnud miljööala kehtestamisest, rääkis Juske sellel teemal pikemalt. Miljööala kehtestamisega kaasnevad teatud reeglid, kuidas tuleb vanu hooned säilitada. Miljööväärtuslik ala on Märjamaal üldplaneeringus küll määratletud, aga seni on see vaid nii-öelda joon paberil, kuni pole ikka veel kinnitatud tegelikku, toimivat miljöökaitse eeskirja. Miljööala pole muuseum, sinna võib ka juurde ehitada, kuid siis peab uus sobima oma struktuurilt vanaga. Jaak Juske kutsuski matkaliste ees kõneldes kultuuriteadlikku ja ajaloopärandit hindavat kohalikku kogukonda üles avaldama volikogule survet, et Märjamaa miljöökaitse eeskiri kehtestataks. „Oluline on miljööala puhul aga eelkõige vana hoidmine,“ rõhutas ta, sest võimalikult ehedalt säilinud vana hoonestus on selles mõistagi kõige väärtuslikum.

Pärnu maantee äärset puitarhitektuuri ja endise raudteejaama kompleksi on küll soovitud nimetada miljööväärtuslikuks alaks, kuid õiget sisu kindlate reeglitega pole sellel seniajani. Miljööalaga seoses ei saa üle ega ümber ühest Märjamaa sümbolhoonest, Kaitseliidu Kodust, ühest alevi vanimast majast (kui arvestada paehoonet, millele hiljem suur osa juurde ehitati), mis aga vaatamata

oma tähtsusele oli vahepeal ärevas lammutuse ootuses.

Üks matka korraldajatele kaasaaitajaid, Maire Kõrver rääkis pärast matka veel lisaks, et pärast Arvo Valtoni, Jaak Vausi ja Rein Einasto -kirjaniku, teatrikunstniku ja geoloogiprofessori avalikku pöördumist KL Kodu kaitseks, hakkas hoone säilimise nimel tööd tegema vallaelanik Kalle Avasalu. Ta leidis selleks palju toetajaid ja mõttekaaslasi. Hoone säilimise toetuseks andis 50 inimest oma allkirja ning maja taastamise heaks alustati ka korjandusega.

Muinsuskaitse võttis maja ajutise kaitse alla ja lammutusluba aegus. Õnneks on hoone leidnud nüüd ka uue omaniku. Meediale on ta aga öelnud, et on rohkem huvitatud hea asukohaga alast alevi keskel kui ajaloolisest hoonest endast. Seega hetkel seisab see vana väärikas maja nukrana keset teede ristumispunkti ja ootab heaperemehelikku kätt. Samas kõrval olev Maxima hoone on küll koopia, kuid selle fassaad on saanud endisaegse ilusa välimuse.

Näitus, mis heidab pilgu minevikule

Ühest majahoovist leidsime veel paar põnevat lisahoonet. Üks nägi välja nagu väike armas saunamaja ja teine oli vildakil pikk kuur, mille kohta Juske naljatades ütles, et ju seda hoiab kokkukukkumast vaid kiriku lähedus. Meie matka viimaseks sihtpunktiks oligi Märjamaa Maarja kirik. Väikese peatuse tegime kiriku väravate juures, kuhu on paigaldatud kaks tahvlit Esimeses maailmasõjas ja Eesti Vabadussõjas hukkunutele.

Kuigi 1941. aasta juulis põles kirik punavägede tõttu tühjaks, jäid selle seinad püsti. 14. sajandil ehitatud kirikud ei olnud lihtsalt kirikud, vaid täitsid ka kindluse ja varjupaiga otstarvet. See kirik on ka heaks näiteks kõrggooti stiilist ja selles on märgata tsistertslaste ordu ehitajate puudutust. Ja õpetussõnadeks neile, kes linnades ära kipuvad eksima, siis kiriku sissepääsud on alati läänes ja altar idas.

Pärast matka jätkus soovijate jaoks õhtu raamatukogus, kus sai kehakinnitust, omavahel muljeid vahetada ja

vaadata näitust “Pilguheit läbi aja”, mis Juske matka eel juba mõni päev varem üles pandi. Näitus on vaatamiseks väljas paar kuud ja vaadata on seal ka mõned endise Haimre mõisa karjamõisa Annenhofi, Tiitsu majaga seotud esemed, näiteks daamibarett ja tsaariaegne trükipilt ning teisi samast ajastust pärit, aga ka uuemaid ja mujalt pärit esemeid erakogudest. On esemeid ja trükiseid, mis on kuulunud Eesti tuntud inimestele.

Tutvumiseks on Tiitsu maja plaan ja koopia muinsuskaitseameti hinnangust, et maja on küllaltki heas korras ja väärrib säilitamist kui kohaliku tähtsusega mälestis. Kirjas on ka soovitus Märjamaa vallal kehtestada miljöökaitse-eeskiri. See dokument on aastast 2004, kuid aastaks 2018 kahjuks pole toimivat miljöökaitsekorda ikka veel kehtestatud. Näitusel on raamatuid, fotosid, rohupudeleid, tarbeesemeid ja iluasju, kõik rääkimas oma lugu ammustest aegadest. Kõige varasemad esemed pärinevad sellest ajajärgust, kui endises Annenhofi karjamõisas asus erakool. Kuid on ka muust ajast pärit esemeid, nii tsaariajast, Eesti Vabariigi algusajast, aga ka Nõukogude Liidu alguskümnetest.

Kuna see matk oli vaatamata tagasihoidlikule reklaamile menukam, kui alguses loodeti, on sellele ka jätkuüritusi oodata. On ju Märjamaal veel kohti, mida avastada, näiteks miljööliselt väga väärtuslik vana raudteejaama kompleks ja Märjamaa lahingute paigad. Siim-Sander Veske käiski pärast matka Jaak Juskega veel mööda alevit ja lähikonnas kaugemal ringi, et järgmise korra jaoks talle huvitavamaid paiku tutvustada, ja tundub, et Juske on nii Märjamaa kui ka üldse Raplamaa vanadest hoonetest vaimustuses. “Ka mulle endale oli siinset ajaloopärandit avastada väga huvitav,“ ütles ta.

Oma Facebooki postitustes on Jaak Juske avaldanud mitmeid Märjamaa pilte ja kommentaari, et tal on tõeliselt rõõm näha, kui kohalik rahvas väärtustab oma ehitus- ja kultuuripärandit.

Suur ajaloo huvi kohaliku rahva seas annab ka lootust, et ühel hetkel taas asutatakse Märjamaal muinsuskaitse selts. Mõtted ja ideed selles suunas on igatahes idanema pandud.

Detailid on need, mis teevad hoone huvitavaks, ja selle maja ehteks peale lillede on kaunis varikatus.

Haimre mõisa allee väravate juures rääkis Juske pikemalt mõisate ja baltisakslaste olulisusest meie ajaloos.

Fotod: HELEERIN VÄRONEN

Piiat huvitasid etendust ette valmistades eelkõige need inimesed, kes selles ajas elasid ja mida nad läbi elasid. Milliseid otsuseid ja valikuid olid nad sunnitud langetama.

Foto: SIIM SOLMAN

Piia Põder:

"Tuli üllatusena, et "Rapla 1941" vastu nii suur huvi üles kerkis."

Eesti rahva ajaloolises mälus on 1941. aasta Suvesõja sündmustel oma kindel ja kustumatu koht. Otsene mõju oli sellel ka Rapla piirkonnale. Nendest episoodidest kõneleski reede, 10. augusti õhtul vabaõhuetendus "Rapla 1941". Selle stsenaarist ja lavastaja oli Piia Põder, kes töötab Rapla kultuurikeskuses kultuuritöötajana. Ta rääkis, et kogu protsess idee tekkimisest kuni reedese etenduseni võttis aega kaks aastat.

Siim Jõgis

Kaheaastane töö kulmineerus kahe tunniga ilusal augustikuu õhtul. Mõneti on kahju, sest kordusetendusi plaanis ei ole. Seda enam on kahju, et huvi piletite vastu oli suur ning kõik soovijad pääset ei saanudki. See illustreerib ilmekalt, et inimeste huvi oma kodukandi ajaloo vastu on suur. Seda ütles Piia ka enda kohta. Temale tuli üllatusena, et huvi selle etenduse vastu kujuneb sedavõrd suureks. Kaks korda pandi müüki lisapileteid. Ka need kadusid letilt kui soojad saiad.

Etenduse käigus istus stsenaarist ja lavastaja Piia Põder helipuldi juures ja lootis, et kõik kulgeb viperusteta. Intervjuu temaga oli esmaspäeva, 13. augusti hommikul. Ta tunnistas, et selleks hetkeks ta veel päriselt välja puhanud ei olnud.

Paar päeva on nüüd lavastusest möödunud. Kas oled jõudnud juba puhata ja mõtteid koguda?

Järgmisel päeval pärast etendust oli mul veel mingisugune aktiivsus sees. Inertsit pealt tuln ja vaatasin kõik asjad üle. Siis läksin koju ja magasin järjest

peaaegu 24 tundi. Ausalt öeldes olen praegu ka veel väsinud. Aga see on positiivne väsimus. Inimesed helistavad ja annavad interneti teel tagasisidet. Ühest küljest on see jõuduandev, aga samas tunnen ikka väsimust.

Kas on õige öelda, et see on pingelangus?

Jah, pingelangus ja väsimus. Need tulevad alati pärast mingit suuremat etendust. Oskan sellega ette arvestada.

Kas reedesel etendusel läks kõik plaanipäraselt?

Eks viperusi tuli ikka sisse ja ootamatusi samuti. Võin rääkida ühest suuremast. Meil oli parajasti peaproov käsil, kui sain ühelt sõbralt pildi Facebooki sõnumitesse, kus oli näha, et suur puu oli langenud täpselt sellele kohale, kus pealtvaatajad etenduse ajal istuvad. Jumal tänatud, et see ei kukkunud hiljem, kui inimesed seal tegelikult oleksid olnud. Saime olukorrale kiiresti reageerida.

Millal peaproov toimus?

Samal päeval.

See oli siis tundide küsimus, et saaks langenud puu eest

ära koristada?

See oli absoluutselt tundide küsimus. Aga selline asi juhtus ja kergelt öeldes olin ma hirmul.

Sellist olukorda ei saa kuidagi ette näha. Võimatu on ju selleks ette valmistuda.

Jah, sa mõtled, et oled kõigele mõelnud ja kõik plaanid A, B ja C on paigas ja siis juhtub midagi sellist. Aga pole hullu. Ma võtan seda ühe osana oma tööst.

Kui kaua kõik ettevalmistused aega võtsid?

Kaks aastat. See ei ole küll see aeg, kui terve meeskond koos tööd tegi. Kaks aastat tagasi tuli minu juurde Toomas Tõnisson ja rääkis, et tema vend on kogunud sellist materjali. Sellele teemale ei olnud avalikult piisavalt tähelepanu pööratud. Tõnisson pakkus välja, et seda võiks teatriformaadis teha. Mind isiklikult väga huvitab dokumentalistika ja inimeste päris elude kajastamine. Ma ei ole ulme- ega väljamõeldud lugude austaja. Minu varasemad lavastused näitavad seda käekirja samuti. Mulle meeldib teha n-ö pärisasju. Ja Tõnissoni väljapakutud temaatika puudutas mind.

Kui ma materjali läbi lugesin, olin 200 protsenti kindel, et ma seda teha tahan. Tagantjärele tuli ka selline mõte, et kas see pole liiga suur amps ja kuidas ma seda ikkagi teen. Ise pean ju selle kõik kokku kirjutama. Ajapikku hakkasin rohkem lugema ja ise juurde uurima arhiivides. Jõudsin nii uute avastusteni. Tekkis küsimus, et millest ma siis loo teen. Pidin mingi fookuse leidma. Kuna kõik need sündmused toimusid Raplas, tuligi loogiline järeldus pealtvaatajad nendesse kohtadesse viia. Ja kuidas sõjalukorras inimesi transportida – eks ikka masinatega.

Aga prooviperiood ulatub kuue kuu taha. Professionaalses teatrites on see aeg muidugi lühem. Kuna minu näitlejad on harrastajad, saime kokku ühe korra nädalas.

Otsus viia lavastus läbi kolmes paigas ja transportida pealtvaatajaid veoautodega ühest kohast teise – kui kergelt või raskelt see sündis? Ühest küljest on see originaalne lähenemine, kuid samas ei pruugi olla pealtvaatajatele kõige mugavam lahendus.

Minu alateadvus ütles, et nii tuleb teha. Rääkisin inimestega, kes on selles maailmas tegevad, et kui raske on inimestel veoauto kasti ronida ja mis miinused sellega kaasnevad. Aga plussid kaalusid selle üles. Kui sa saad ise sõduriautos sõita n-ö Raplat kaitsma, siis tekib sellele etendusele uus maailm ümber. Kogu olukord muutub realistlikumaks ja annab lõpus tugevama emotsiooni, sest sa olid selles rännakus ise osaline.

Kas pealtvaatajate transportimine ühest kohast teise muutis nende jaoks

lihtsamaks ka nende Rapla meestega samastumise, kes 1941. aastal relvad haarasid ja Raplat kaitsma asusid?

Tahaks loota küll, et selline tunne tekkis. See oli üks eesmärkidest.

Kas oli üllatav, et kõik piletid nii kiiresti läbi müüdi?

See on kahe otsaga asi. Kui me meeskonnaga seda arutasime, olin mina tagasihoidlik ja pakkusin, et võiksime arvestada kahesaja pealtvaatajaga. Ma ei osanud oodata, et nii suurt hulka inimesi see teema huvitab. Jutumärkides öeldes naeris meeskond mind välja, sest need sündmused puudutavad palju suuremat hulka inimesi. Katsusime leida kompromissi. Mingi arvu pidime ikkagi välja mõtlema, sest pidime jõudma kokkuleppele veoautode osas. Lõpuks panime ikkagi kaks korda pileteid müüki juurde.

Lõpmatuseni seda arvu venitada ei saanud, sest transportiressurss oli piiratud. Pinnad ei olnud ka väga suured, promenaad küll oleks rohkem inimesi mahutanud. Aga minu jaoks oli see küll väga üllatav, et nii suur huvi üles kerkis. Me oleksime seda hea meelega mitu korda mänginud ja tegelikult seda küsiti meilt ka, et miks me ainult ühe korra seda mängime.

Nii?

Kuna näitlejad on pärit üle kogu Eesti. Samuti Frontline, kelle liikmed on pärit Tallinnast, Tartust, Narvast ja mujalt. Hästi raske on neid kõiki taas ühte punkti saada.

Kas Frontline'i kaasamine oli ainuvõimalik otsus, et luua õiget lahinguefekt?

Jah, ma arvan küll. Nad on professionaalid ja teavad detailset, milliseid mundeid ja kuidas kanda tuleb. Lisaks lahingplaanid ja laskemoon – ma ei kujuta ette, kuidas me ilma nendeta oleksime hakkama saanud.

Kui suur on sinu huvi oma kodukandi ajaloo vastu üldiselt? Tean, et oled pärit Raikkülalt.

Väga suur. Mu ema töötab Mahtra muuseumis ja seetõttu olen väiksest peale selle sees olnud. Raikkülas on ju ka mõis ja sellest tekkis väiksenäidilise huvi ajaloo vastu. Kui ausalt vastata, on mul ajaloo vastu väga tugev huvi. Uurin ja loen päris palju luuletajate ja kultuuriinimeste elulugusid ja nende kirjavahetusi.

Kelle elulugusid sa uurinud oled?

Kõikvõimalikud kirjavahe- tused olen läbi lugenud kuldsel kolmikul Artur Adson, Friedebert Tuglas ja Marie Under. Samuti Marie Heiberg, kes leidis õnnetu otsa. Tema on otsapidi ka Tuglasega seotud. Siis sa näedki, millised seosed nendel inimestel omavahel olid.

Aga täpsemalt 1941. aasta august ja Suvesõda. Kui suur

on sinu huvi selle perioodi ja sündmuse vastu?

Sõja ja lahingute vastu mul varasemat huvi ei olnud. Ma ei ole sõjahuviline. Mind pigem huvitasid need inimesed, kes selles ajas elasid ja mida nad läbi elasid. Milliseid otsuseid ja valikuid olid nad sunnitud langetama. Meie valikud on vabamad, aga nende omad olid sunnitud. Püüdsin leida põhjuseid, miks keegi nii käitus, nagu ta käitus just selles ajas.

Kas sinu perekonda puudutasid kuidagi 1941. aasta suve sündmused?

Jah. Minu vanavanaema oli sel ajal noor inimene. 19 või 20. Tema sünnipäev oli 10. augustil. Ta elas Hagudis. Teadupärast tuli sealt läbi üks rong, mis hävitas kõik, mis teele jäi. Tema maja ei olnud raudteest kaugel. Uurisin oma vanaema käest, kus vanavanaema sel päeval oli. Tuli välja, et ta oli Tallinnas tööl. Mu vanaema oli kodus. Tean, et kohalik pood pandi siis põlema. Napilt läks see kõik nendest mööda. Seega puudutasid need sündmused minu perekonda otseselt.

Minu teine vanaema elas Jõhvis ja kui Sinimägedes 1944. aastal lahingud pihta hakkasid, siis kolis ta Paldiskisse. Seal juhtus selline lugu, et ta sattus peale juutide põletamisele. Parajasti jalutas metsa vahel, pidi poodi minema ja siis tundis ebameeldivat lõhna ja nägi seda kõike pealt. Ta oli siis 18-aastane.

Kas militaarteema käsitlemine stsenaristi ja lavastajana oli sinu jaoks väljakutse?

Absoluutselt oli. Selle jaoks olidki mul Toomas ja Frontline. Toomas kontrollis kõik üle. Minu suurim hirm oli see, et ma ei eksiks terminitega. Teatavasti on see meeste maailm ja mina olen naine. Kui mul oli keeruline leida

õiget sõnastust, kuidas mehed sellises olukorras käituksid, siis tuli Toomas appi.

Kas see on lõplik otsus, et etendust enam läbi ei mängita? Kutsuks kõik Frontline'i tegelased taas kokku ja mängiks selle ühe korra veel läbi.

See on muidugi ilus mõte, aga samas ressursikulukas. Odav projekt see ei ole. Ühel kultuurikeskusele ei ole nii suurt võimekust, et seda mitu korda teha.

Kas see filmiti üles?

Jah. Kellel jäi see reedel nägemata, võib seda video pealt vaadata.

Kuidas? Millal?

Tuleb meie poole pöörduda ja eks siis vaatame. Esmajärjekorras lasime selle salvestada, et see endale arhiivi panna.

Kas see oli taotluslik, et koolipoisse mängiksid Raplast pärit noormehed (Markus Bachmann, Patrik Sebastian Unt)?

Olen nendega mitu aastat koostööd teinud. Otseselt taotluslik see ei olnud, aga nad on väga head selles, mida nad teevad. Loogiline järeldus oli see, et nemad võiksid koolipoisse mängida.

Millist tagasisidet oled sa pealtvaatajatelt saanud?

Mind väga liigutas see, kui mulle öeldi, et noorte jaoks, kes seda lavastust tegid, muutus vaatenurk elule. Lahingustseenis oli selline olukord, kus stoppkaadris jooksid lahinguväljalt läbi naised. Nad tahtsid joosta metsa peitu. Praegu on aktuaalne teema see, et võetakse valimatult metsa maha. Naised jäid selles stseenis metsa ette seisma ja nad ei saanud minna peitu.

Päris etenduse ajal paukusid püssid ja pommid plahvatasid ja siis pärast tüdrukud rääkisid, et nad tundsidki sel hetkel hirmu. Kui nad jooksid, siis nad olid pisarates ja see ei olnud näitlemine, vaid päris hirm. Selliseid hetki oli noortel mitu ja ma tean, et poistel oli ka.

1941. aasta ja üldse kogu see periood oli Eesti rahva jaoks murranguline. Kas sa tundsid seda teemat käsitledes aukartust?

Absoluutselt, väga sügavalt. Tundsin aukartust ja austust. Seda materjali läbi töötades käis minust läbi palju emotsioone. Seda ei saanud lugeda ühe päeva- ga. Lugesin lehekülgede kaupa. Lugesin kümme lehekülge ära, siis nutsin, naersin ja muigas. Tundsin kaasa neile inimestele... Väga palju emotsioone käis minust läbi. Tegime valiku ka selles osas, mida pealtvaatajatele näidata ja mida mitte. Osa räägemaid asju jätsime välja. Ebainimlikke käitumismustreid ei tahtnud välja tuua.

Kas sa vihjad koolipoiste mahalaskmisele?

See oli ka väga räige, aga seal oli veel hullemaid asju. Neid me inimesteni ei toonud. Kui kellelgi on huvi... Ma väga loodan, et see materjal saab kunagi kaante vahele ja jõuab võimalikult paljude inimesteni.

Kuidas te poiste mahalaskmise lahendasite näidendis?

Oma naiivsuses jooksid nad varjule vallamaja poole. Sealt hõigati neile eesti keeles, et visa- ke relvad maha. Poisid arvasid, et need on omad ja läksid välja. Tulemus oli see, et nad said sealt kuuli. Sedasi oli päriselt. Näiden- dis läksid nad nurga taha, käis kaks pauku ja oligi kõik. Seda me ei näidanud, kuidas verd lendas.

Taustajõud ja üks idee autoritest Toomas Tõnisson ja stsenarist/lavastaja Piia Pöder.

Foto: AARE HINDREMÄE

Pühapäeva hommik Kehtna vallas. Aljamäe talu õuel käib tihe sagimine. On tähtis päev, jälle on kogunemas seltskond eakaid ja elunäinud inimesi. Talu peremehe Paul Kuusemäe (82) saatusekaaslased on leidnud aja ja tee, et saada kokku ning meenutada ühiseid läbielamisi, mis leidsid aset möödunud sajandi neljakümnenndatel aastatel.

Reelika Kuusemäe, küüditatu Paul Kuusemäe tütar

Enamik kokkusaanutest küüditati 1949. aasta märtsikuus Siberisse. Kaks öde samast seltskonnast said seda teed 1949. aastal ette võtta juba teist korda, kuna esimest korda saadeti nad samasse sihtpunkti juba 1941. aasta juuniküüditamisel. Siberlaste kokkutulek, nagu seda sündmust korraldajad ise nimetavad, on toimunud juba aastaid.

Registreerimislauas olles, nimesid ja vanuseid kirja pannes, ei suutnud mu silmad uskuda seda, mida nägid. Kohaletulnud inimesed olid üksteist nähes kadestamisväärselt elurõõmsad, naeratavad, siirad ja sõbralikud. Need tugevad kallistused ja naeratused rääkisid enda eest. Nad on õnnelikud, et saavad elada just sellises keskkonnas ja ei pea muret tundma selle pärast, et tuleb keegi ja sunnib neid nende enda kodust lahkuma. Nad teavad, et elu Eestis on praegu hea, ja oskavad sellest rõõmu tunda, sest nad on kogenud palju hullemat.

Minu mõistus tõrgub aru saamast, kuidas selline asi sai üldse toimuda. Aga näe toimus, ja kuidas veel. Mõlema küüditamise tagajärjel sunniti vägivaldselt kümneid tuhandeid eestlasi oma kodudest lahkuma. Kui soldatid, kes sel hommikul perele järele tulid, olid heas tujus, sai pere loa ka miskit kaasa võtta. Mõnel perel lubati isegi õmblusmasin, soolatud liha tünn või naabri juurest toodud leivapäts pikale teekonnale kaasa haarata. Kui aga äraviija nii heas tujus ei olnud, mindi tühjade kätega oma kodust ära.

Vale on tegelikult öelda „tühjade kätega“, sest enamikul olid käes väikesed lapsed, jah, ka neile ei antud armu. Ka nemad koos vanaemade ja vanaisadega olid sunnitud lahkuma. Osa seda pikka rongisõitu kaugele Siberisse kahjuks üle ei elanudki.

Siberis olles ei oodanud neid ees mingi puhkus. Kõik saadeti nii-öelda orjaturule, kust edasi jagati/suunati eestlased väiksematesse piirkondadesse, kus tuli end sisse seada minu silmis põhimõtteliselt olematutes tingimustes. Kokkutuleku laua tagant jäi kõrvu näide, kus terve pere pidi nädal aega rasket tööd metsas tegema, tasuks nädala eest heal juhul paar pätsi leiba. Kõrvus kummitab meenutus, et oldi tänuilik, kui saadi tööd laudas. See tähendas, et oli ka endal süüa. Söödi siis samu kartuleid, mida loomadelegi anti, tihtilugu olid need aga külmavõetud.

Tühjakõhutunnet tundis vist iga küüditatu iga päev. Ei kuulnud kordagi, et keegi oleks kiitnud, et kõht oli korralikult täis. Aga eestlasele omaselt tehti tööd nii hästi ja nii palju, et silma jäadi ka kohalike

Kokkutuleku seltskond. Nendest rõõmsatest nägudest küll välja ei loe, et neil nii raske elu seljataga on.

Fotod: erakoju

Siberisse küüditatud saatusekaaslased meenutasid läbielatut Aljamäe talus

seas, kus siis pärast pikka enesetõusperioodi usaldati keerulisemaid ja vastutusrikkamaid töid just eestlaste kätte.

Võin öelda, et kui mind peaks tabama sama saatust, mis minu isa, siis mina seda üle ei elaks. Kõigi eest ei julge rääkida, küll aga usun, et paljud tänapäeva noored on minuga sama meelt. Ma ei tea, mis minust saaks ja võib-olla alahindan praegu ennast, aga usun, et terve mõistusega inimest minust küll alles ei jääks. Sestap ei suudagi ma neid Siberis käinud vanu inimesi ära imetleda.

Nad on nii ägedad, just täpselt nagu elavad ajalooramatud. Kui minu teha oleks, saadaks kõik küüditatud vähemalt kord aastas koolidesse spetsiaalselt sellesse ajalootundi, kus puudutatakse küüditamise teemat. Seda oleks lastel põnev kuulata, kuna teadmisi jagab inimene, kel on see tee päriselt jalge all olnud.

Rõõm on tõdeda, et selle aasta kokkutulekul oli sama palju osavõtjaid kui eelmiselgi, peaaegu kolmkümmend, kuigi on ka meie hulgast lahkunud. See aga tähendab, et on uusi tulijaid, kes tunnevad, et

soovivad minevikus kogetut omaval jagada. Sündmuse peale tagasi mõeldes tunnengi, et meil, kes me ei suuda tegelikult neid õudusi ette kujutada, on kõige lihtsam neid inimesi ära kuulata. Just nimelt kuulata, sest tegelikult tahavad nad sellest teemast väga palju rääkida ja tulevastele põlvedele edasi anda.

Küüditatute seas öeldi ka, et kui tervis parem oleks, siis paneks iga kuu pensionist kõrvale ja võtaks selle Siberi tee uuesti ette, nüüd küll juba vabatahtlikult ja eesmärgiga minna vaatama vanu kohti, kus sai aastaid

elatud, ja ehk otsida võimalusel üles ka lähedaste, kallite inimeste matmispaigad.

Põnevusega jäädakse ootama uut kokkutulekut järgmisel aastal, mis pidi kindlasti aset leidma. Kus? See veel päris kindel ei ole. Aljamäe talu külalishelke perenaine Liina andis igatahes loa, et tema poolest võib järgmisegi aasta kokkutulek samas kohas aset leida. Seega näeme ja kuulame neid inimesi, nii kaua kui neid veel kuulata on võimalik, ja jääme lootma, et need kokkutulekud kestavad veel aastaid.

Kaetud laud ootas ees, soojaks söögiks pakuti paljude lemmikut kartuli-tanguputru krõbedate soolapeki kuubikutega.

Aastaid siberlaste kokkutulekul võõrustaja rollis olnud Aljamäe talu perenaine Liina Kuusemäe ja peremees Paul Kuusemäe.

Pärimusa laager loob turvalise ja hooliva keskkonna

Vana-Vigala mõisas toimunud Kandlekoja XVII Pärimusa laager tõi 5.-11. augustini kokku peaaegu 60 noort pillimängijat ja 12 õpetajat.

Helerin Väronen

Et laagri elust paremat ettekujutust saada, käisime laagrirahval mõisas külas. Pärast mõningast otsimist mõisa lõputuna tunduvates ruumides leidsime kogu rahva saalist, kus Jaan Sarve eestvedamisel võeti üles hommikune regilaul.

Pärast seda algasid pillitunnid ja laagri eestvedaja Margit Kuhi leidis aega rääkida nii tänavusest laagrist kui ka sellest, miks selline laager oluline on. Kokku oli sel aastal laagris 60 last, mida on rohkem kui varasematel aastatel. Margit nentis naerdes, et see on peaaegu sama suur laager, nagu on Eesti ETNO, teine laager, mida naine juhib. Poisse oli küll vähem kui tüdrukuid, täpsemalt 17, kuid seegi arv on suurem kui varem. Kuigi enamasti tegutsetakse lähisegi, on traditsiooniliselt tüdrukute laulud ja poiste laulud eraldi.

Igal aastal on ka uusi tulijaid, mis näitab laagri elujõudu. Sel korral oli laagris uusi tulijaid 15 ringis. Noorte jaoks on laager kujunenud teiseks koduks, kus on tekkinud kooskasvamise tunne. Selle tõestuseks näeme hetke, kus suurem poiss kallistab väiksemat. Margit selgitas, et mõned vanemad osalejad võtavad nooremad oma tiiva alla ja jälgivad, et nad õigel ajal magama läheks, hambaid peseks, end turvaliselt ja hästi tunneks.

Rõõmsa vaimu hoidjaks ja kurva meele äraajajaks on laagris alati üks inimene, kes seekord oli Kirsti Villard. Ühe ülesandena, mille ta lastele andis, tuli iga päeva lõpus paberile panna seda päeva iseloomustavad sõnad, millest laagri lõpuks sai kokku märksõnade kogum. Näiteks võis märksõnade seast leida selliseid nagu maailma parim laager, maitavad vorstid, higi, mõnus, moosisai, toredad vanemad, ilus uus lugu, päikseline.

Iga laps sai laagris ka endale salasõbra, kellele meisterdati näiteks käepaelu ja sooviti ilusaid mõtteid. Lõpukontserdil sõnas Kirsti selle kohta, et nende laste vanemad võivad uhked olla ja selliste inimestega saab küll maailma muuta.

Laagrilised Jaan Sarve pillitunnis.

Foto: ULVI BLANDE

Selline üksteise märkamine ja hoolimine on Margit Kuhi sõnul üks nendest asjadest, mis iga laps ja noor laagrist endaga oma maailma kaasa saab.

Endistest laagrilistest on saanud õpetajad

Nii mõnigi neist, kes praegu laagris õpetab, on sirgunud osalejate seast ja Margit Kuhi arvates on seda ülitore näha, kuidas uue energia loomine käib vana baasilt. Palju on ka neid, kes on saanud just tänu Pärimusa laagri tõe minna pärimusmuusikat edasi õppima. Margit sõnabki, et pärimusmuusika seisukohast on see laager justkui algkool ja põhikool, Etno laager aga on juba edasijõudnutele ja võrdub kõrgkooliga. "Kõigil on õigus mängida pilli," sõnas ta ja lisas, et looming, olgu siis pillimängimine või käsitöö, on suur samm õnnelikkuse poole.

Sel aastal lükkas Margit käima ka laste Etno. Olles harjunud kahe toimiva laagriga, olid uue laagri raskused talle esimese hooga harjumatud. Uued kogemused on aga need, mille kaudu õpitakse, ja Margit lisas veel tabavalt, et me õpime siis, kui miski pigistab. Ehk me õpime kõige paremini läbi raskuste.

Oma osa laagrist on ka õhtused esinemised vabal laval, mis annavad noortele võimaluse näidata oma teist

külge peale muusika, olgu selleks tants või luule. Üks esimest aastat laagris olev laps oli Margit Kuhile öelnud, et laager on koht, kus ta saab ja julgeb olla päriselt tema ise. Neljapäeva õhtul esines aga vabal laval ansambel Keris, mille juured ongi selles laagris ja mis on oma tegevusega jõudnud nii kaugele, et sai sel aastal võimaluse esineda ka Viljandi Pärimusmuusika Festivalil.

Kokkusaamispunkt Pärimusa laagri näol on oluline nii lastele kui ka õpetajatele. See, mis laagris toimub, on tervendav ja energiat andev. Ka põgus õpitubade külastamine andis meile tõeliselt mõnusa tunde ja see suurenes järgmisel päeval lõpukontserdil veelgi.

Üks pealtkuuldud seik väärrib veel äramärkimist. Üks laps näitas emale hiiu kannelt, mida ta laagris oli mänginud elus esimest korda, ja ema imestas, kas laps tõesti seda mängida oskab. Kõrvalt aga kostis vastu, kas ema kahtleb selles, pärast sellist laagrit? Tõesti, Pärimusa laager on koht, kus pilli õpib mängima igaüks. Ja alustatut saab jätkata ning süvendada või hoopiski uue pilli valida. Seda emotsiooni, mis tekib, vaadates neid noori, kes vaevu nädalaga on nii palju õppinud ja üksteisega seotuks saanud, ei olegi võimalik sõnadesse panna. Põnev oli vaadata,

kuidas päris väiksed olid natukene arglikumad ja hästi püüdlilikud, juba stabiilsed laagris käijad aga pillidega suuremad sõbrad ja suhtusid pillimängu vabamalt.

Kontsert jagunes kaheks osaks, esimeses pooles esinesid iga õpetaja käe all harjutanud õpilased ja teine pool kuulus ansamblitele. Lugudest, mis kuidagi eriliselt hinge jäid, tooks välja Austraaliast pärit loo "Ellen's Trouble", mida mängisid Rute, Triin, Ainu ja Emma, karmoškade "Õöbik, ära laula" ning lugu "Illos valts", mida mängisid hiiu kandel Ann Maria ja Iiris.

Üheteistkümnendat korda oli Pärimusa laager Vana-Vigala mõisas ja Margit Kuhi leiab, et paremat kohta laagri jaoks pole. Vigala on eriline kant, mille energiad ja kultuurikihte on aastasadu loodud. Laagrilistel on kujunenud traditsiooniks hiies käimine, nii et ka selle osa pärimusest, mis käsitleb looduse austamist, saavad nad endale laagrist kaasa.

Prillitellijatele
nägemiskontroll
TASUTA!

KÕIK
RAAMID
KUNI 70%

LE TANNEUR
EMPORIO ARMANI
le ducat
Ray-Ban
MEXX
BOSS
VOGUE

Optometri sti vastuvõtt: 17., 23., 29. august
Eelregistreerimine telefonil 4 855 540
T-R 9-18; L 9-13
Kauplus avatud Rapla Konsumis, Tallinna mnt 16

Soodustus kehtib raamide ja klaaside koosostul!
Täpsemad kampaaniareeglid kauplustest.

EO
Eesti Optik
www.optika.ee

Luulelõuna Leelo Tunglaga pani mõtlema minevikule

Tuntud kirjanikku ja luuletajat Leelo Tungalt ootas Rapla keskraamatukogu järjekordsel luulelõunal 8. augustil soe ja südamlük vastuvõtt.

Helerin Väronen

Leelo Tungal tões, et Raplas on tegelikult juba nii palju luulet õhus, et see teeb teda publiku ette astudes natukene arglikuks, ning meenutas oma tutvuse algust Andres Ehini ja Ly Seppel-Ehiniga.

Paljud teavad Leelo Tungalt rohkem lasteluuletuste autorina, kuid neiski on ta sageli lahanud ühiskonna valupunkte. Näiteks luuletus "Hea filmikangelane, laste sõber" on sellest, kuidas filmides ja mängudes võitlevad head ja halvad ühtmoodi veriselt. Valdavalt on tema luule laulev ja rütmiline, kuna luuletaja hing ja süda lihtsalt kisub rütmilisema luule poole. Hetkel

on tal koostöös Alo Põldmäega käsil ooperilibreto kirjutamine, mis käsitleb Eesti esimese laulupeo sündi. Seetõttu soovitas ta kõigile Malle Salupere raamatut "Koidula. Ajastu taustal, kaasteeliste keskel".

Luulelõunal ette kantud luuletused olid läbilõige Leelo Tungla loomingust. Esimesed neist, Nõukogude ajal kirjutatud, kätkesid endas tolleaegseid hirme ja ärevust. Ühest õppimisega seotud luuletusest jäi aga kummitama lause: "Ärge õpetage lastele midagi, mitte kui midagi, kuni pole avastatud inimarmastust!"

Et asi liiga tõsiseks ei kiukuks, luges Tungal ette ka mõned sellised lasteluuletused, milles oli küll kurbust,

kuid mis siiski kutsusid esile naeruturtsatusi ja aplausi.

Tänu täheks esitas Tuuliki Laane küllalisele Raimond Valgre loo "Veel viivuks jää" ning seejärel avanes võimalus Leelo Tunglale küsimusi esitada. Paljusid huvitas muidugi filmiga "Seltsimees laps" seotu. Näiteks paluti rääkida Leelo isa mootorrattast. Leelo Tungal teadis ise aastaid, et see oli Harley Davidson, kuigi tegelikult oli see tavaline võrr Triumph. Harley Davidsoniks nimetas isa seda Leelo arvates kerge irooniaga.

Ly Ehin küsis, kas film

aitas teda lapsepõlvetraumadest ülesaamisest või hoopis süvendas neid. Leelo Tungal vastas, et filmi nähes ta ikka vesistas mõnes kohas, kuid palju rohkem aitas teda nende raamatute kirjutamine, millel film põhineb. See vallandas tema sees mingid tõkked. Ta meenutas, et soovis alguses oma isa rolli Juhan Ulfsakit, aga seda rolli mänginud Tabet Tuisak sai väga hästi hakkama, suutes taas luua sellise iseloomuga mehe, nagu tema isa oli. Ulfsak aga mängis vastiku iseloomuga NKVD ohvitseri Paul Varikut nii hästi,

et Ivo Linna olevat pärast filmi vaatamist öelnud, et kui Ulfsak oleks talle pärast seda tänaval vastu jalgutanud, oleks Linna talle vastu hambaid virutanud.

Tõelisteks kangelasteks peab Leelo Tungal tolle aja inimesi, kes suutsid eestimeelsust säilitada. Üks proua kuulajate seast meenutas oma lapsepõlvest, millise au sees oli sinimustvalget hoitud. Kes kandis väikest lippu eluaeg kotipõhjas, kes kodus need värvid omale käpikuisse ja eksponeeris neid bussis niimoodi, et kõik nutsid. Kõik

need lood rasketest aegadest tuleb praegu seda mäletavatel inimestel tulevaste põlvkondade jaoks säilitada. Kuigi nüüd ei suhtle eri põlvkonnad omavahel nii palju, jõuavad ka praegused noored ühel hetkel sinna, et minevikus olnu hakkab huvi pakkuma, kuid küsida pole siis kelleltki.

Luulelõunast jäidki kõlama mõtted, et inimestel tuleb omavahel rohkem suhelda, küsimusi esitada mõeldunu kohta ning vanem generatsioon peab tegema enda poolt kõik, et nende lood põlvkondadele edasi kanduksid.

Kolme poetessi kohtumine luulelõunal. Vasakult Ly Seppel-Ehin, Milvi Panga ja Leelo Tungal.

Foto: HELERIN VÄRONEN

Romantiline suveöö Sutlema mõisa õuel

Helerin Väronen

4. augusti hilisõhtul võttis Sutlema mõis külalisi vastu eriti romantiliselt, et tähistada Sutlema mõisapäeva. Küünalde ja tuledesäras mõis kostitas sel mõnusalt augustiõöl külalisi nii maitsva söögi, kuuma joogi kui ka hingetoi-duga.

Mõisa eest kannab hoolt MTÜ Sutlema Väravatorni Selts. Virve Õunapuu sõnul on selts toetuste abiga korda teinud mõisa katuse, taastanud osa seinast ja hoonesse on toodud elekter. Järgmisena oleks vaja korda teha küttesüsteemid ja ventilatsioon. Selleks aga, et saaks kontserte ja etendusi paremini korraldada, tuleks terrassi juurde ehitada lava.

Õhtu täis romantikat algas Sutlema Suveteatri etendusega "Roomeo ja Juulia". Versiooni autor, lavastaja ja meesosatäitja oli Jaak Kivi-

mäe, kes enne etendust ütles, et igaühes meist on olemas see lugu ja igaühes meist on olemas Romeo ja Julia. Etendus sidus kaks ajastut. Esimene käsitles Eesti iseseisvumisaega ja põhines kahe noore, Ruudi ja Juula (Riina Peinar) teineteisele saadetud kirjad, mis on säilinud.

Meremehena ei näinud Ruudi oma armastatud Juulat ja ainsaks suhtlusviisiks olid kirjad. Mida aeg edasi, seda harvemaks aga jäid kirjad ja enam ei olnud need ka nii tundeküllased. Kirjade vahele tegi Epp Haabsaar lühikäigeväe sellest, mis sel perioodil riigis toimus. Viimane säilinud kiri Ruudilt tuli Inglismaalt. Juula aga läks mehele kena välimusega Elmarile, kellega elas 37 aastat õnnelikult koos.

Etenduse teine osa käsitles aastat 1618 patuste linnas Veronas, mis oli algne Romeo ja Julia loo tegevuspaik. Pärast noore paari õnnetut hukku armub Julia ema linna

Augusti hilisõhtu Sutlema mõisas.

Foto: HELERIN VÄRONEN

pagarisse, kes kirjutas naisele vägagi tundeküllase kirja. Kuid ei olnud pagar ainus,

kellele emanda graatsilisus silma hakkas. Isa Antonio tuleb etenduses samuti naisega

armastusest rääkima, öeldes näiteks, et armastus pole patt, kuigi vahel see hirmutavam

näib kui must katk.

Selliseid näitemänge on Sutlema mõisas mängitud juba peaaegu kümme aastat. Ja neile tuleb aina lisa. Paljud ilmselt teavad Rabivere raba-laibast Truutast, kuid seda, kes ta täpsemalt oli, ei teata. Kinnitamata andmetel oli aga Truuta tegelikult Punamütsike, kes käis rabas hundiga kohtumas ja see lugu jõuab ehk ühel hetkel lavalaudadele.

Veel enne, kui suveõõ kontserdil paitas kuulajate kõrvu noor tsellomängija Karret Sepp, tegi osa seltskonnast jalutuskäigu vaimude mäele, kus vanal ajal üleloomulikke asju juhtus. Küll keeldusid hõbused sealt edasi liikumast või vajusid jahukotid teepeale lahti.

Ühtegi vaimu ega muud üleloomulikku sel õöl mõisa külalised õnneks või kahjuks küll ei kohanud, kuid häid emotsioone ja mälestusi sai see-eest Sutlemast küllaga kaasa.

Küsimusega, kes publikust Raplat kaitsta tahab, hakati veokite kasti ronima.

Foto: d AARE HINDREMÄE

Etendus ajast, mida ei tohi unustada

10. augusti õhtul etendati Raplas dokumentaalset vabaõhulavastust "Rapla 1941". Etendus sai alguse Rapla kultuurikeskuse ees, liikus Sulupere metsa ja lõppes jõe promenaadil.

Helerin Väronen

Juba esimesse etenduspaika liikudes olid näha Kaitseliidu suured autod, millega rahvast Sulupere metsa ja sealt edasi jõe promenaadile veeti. Aga kultuurikeskuse ette olid paigaldatud pingid ja ümbrus muudetud sõjaväeliseks. Rahvast aina kogunes ja kogunes ning tundus, et huvi etenduse vastu on ääretult suur, kõik piletid olid välja müüdud.

Etenduse alguse üks meelde jäävamaid hetki oli see, kui eesti poisid kultuurikeskuse küljes olnud punalipu sinimustvalge vastu vahetasid ja siis suitsu tegid. Aleviku kaitse organiseerimiseks kokkupanud salk võitis vaikselt jäänud Raplas postkontori omale staabiks. Keava, Rapla ja Valtu olid selleks hetkeks venelastest puhtad.

Vaatamata sõjaajale arenevad inimsuhted ja etenduse jooksul oli näha kahe noore, Alma ja Alberti omavahelist häbelikku armastust. Almal oli plaan sõita sõja eest ära Lõuna-Eestisse, Albert aga tahtis minna appi punaseid ära ajama. Koos koolivenda-

Valgetes kleitides kummituslikud neid promenaadil jões.

dega läkski Albert appi, kuigi alguses vaadati neid sellise näoga, et kas nad relvagi kätte võtta julgevad.

Juba varsti tuligi realselt relvad haarata, kuna hommikul anti teada, et punased on Kuusiku lennuvälja lähistel. Sakslased pidid küll Järvakandi poolt abi saatma, kuid ei olnud aega kaitsmisega viivitada. Küsimusega, kes publikust Raplat kaitsta tahab, läks veokite kasti ronimine lahti. Oli neid, kes on varem Kaitseliidu suurte veokitega saanud sõita, kuid oli ka neid, kelle jaoks selline sõit oli esmakordne ja pakkus omaette elamuse. Sõit ei olnud pikk ja juba varsti olime kesk

heinamaad, kus meie silme ees etendas Frontline'i klubi näidislahingut eestlaste ja venelaste vahel.

Peab ütlema, et need esimesed paugud ehmatasid tegelikult ära küll, külmavärinad jooksid üle kere ja tekkis selline "võitle või põgene" tunne. Reaalne lahing, mis täpselt 77 aastat tagasi toimus, oli küll midagi palju enam, palju jubedamat. Natukene segaseks jäi aga see, kui ühel hetkel silkasid mööda neid, kes koos alevirahvaga oleks pidanud sel ajal koolimajas varjul olema.

Promenaadile jõudes oli ka lahingumadin jõudnud alevi keskele. Eesti poiste plaan

oli minna Keava suunas, erinevaid radu pidi. Kuid sinna nad ei jõudnudki, kuna näiliselt omad, venelaste ridades võitlevad eestlased lasid nad maha.

Kummituslik oli hetk, kui neid jõe teiselt kaldalt valgetes kleitides rahva suunas kõndisid ja lugesid 10. augustil 1941. aastal maha lastud Rapla progümnaasiumi lõpetanud Endel Andoki kirjutatud luuletust. Niimoodi keset jõe seistes rääkisid neid publikule, kuidas 11. augustil 1941. aastal võtsid venelased enda valdusse kiriku. Hiljem aeti venelased küll Alu poole põgenema, kuid kirik oli selleks ajaks rüüstatud. Appi tulnud sakslastega aga ei olnud ka kerge, nende sõdurid kondasid taludes, marssides vahel niisamagi sisse ja sobrades ringi.

Kord tahtnud sõdurid Sulumardi talust mune ja võid. Talus aga olnud kaks koera, kes sõdurite peale haukusid. Ühte neist ei saanud kuidagi sakslaste juuresolekul keelata, kuna tema nimi oli Fritz.

Rapla algkoolimajas varjasid end sõjaajal kohalikud, naised ja lapsed. Millegipärast aga hakkasid sakslased seda pommitama, arvates, et seal venelased end peidavad. Etendus lõppes neidude-noormeeste kohtumise, küünalde süütamise ja Uku Masingu luuletusega.

Etendus põhines Tõnis Tõnissoni uurimisel „Mälestusi 1941. aasta kuumast suvest Raplamaal“ ja selle stsenarist ja lavastaja oli Piia Pöder.

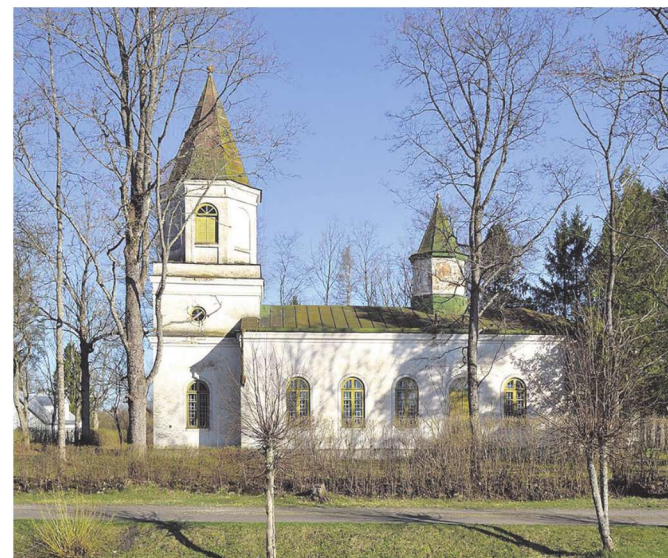

Foto: et.wikipedia.org

Lelle kool ja kirik tähistavad 150. aastapäeva

Epp Haabsaar

Lelle kirik on vanim Raplamaa õigeusu kirik ning ehitati aastatel 1866 kuni 1868. 18. augustil tähistavad Lelle õigeusu kirik ja kool oma 150. aastapäeva. Kirik on avatud kella 12-16 ja 19-20.

Tutvustatakse kiriku ajalugu ning kiriku puhvetis saab teeline keha kinnitada. Kell 13 on teenistus.

Lisaks on Lelles ka üleüldine kodukohvikute päev ning mitmed üritused on seotud kooliga.

Oreliduo Saksamaalt

Hille Poroson, Rapla Maarja-Magdaleena kiriku organist

Kolmapäeval, 15. augustil kell 20 esineb Rapla Maarja-Magdaleena kirikus oreliduo Andrea-Ulrike Schneller ja Hans-Rudolf Krüger Saksamaalt Stuttgartist. Duo on koos musitseerinud juba ligi 20 aastat. Raplasse jõuavad muusikud Soomest, kus andsid kontserdi nii Kuopio

Toomkirikus kui ka Jyväskylä linnakirikus.

Rapla kiriku Kriisade oreliil kõlavad G. Fr. Händeli, A. Fr. Hesse, J. Ch. H. Rincke, M. Burkhardti heliteosed. Samuti A. Pärdi Pari Inter- vallo, mille on muusikud ise seadnud kahele mängijale.

Kontsert on tasuta. Võimalus teha annetus orelimuusika pooltundide korraldamiseks.

Tere tulemast kuulama!

RAPLA AUTOBAAS

Endiste töötajate kokkutulek

1. septembril 2018 kell 15

Krantsi Kõrtsis (Rapla lähistel)

OSAVÕTUTASU 20 €

Osavõtust palun teatada hiljemalt 20. augustiks
tel 5304 6677 või emailile eevi.troost@gmail.com

Osavõtutasu kanda A/A Eevi Troost EE86220000110277968

Juristi nõuanne

Kemikaali ohutuskaart peab olema töötajaile kättesaadav

Lugeja küsib: Tööandja vahetas töö mõni aeg tagasi kemikaalid välja uute vastu. Uute kemikaalidega töötamisel tunnen aga kätel kerget nahaärritust. Kuidas aru saada, kas need kemikaalid on ohtlikud või mitte ning kas see nahaärritus võib olla kemikaalidega seotud?

Vastab Tööinspektsiooni töokeskkonna konsultant Mari-Liis Ivask:

Kemikaalide puhul saab esmast infot kemikaali pakendilt, kus on kirjeldatud lühidalt nende kasutamisega seonduv ning ohtlike kemikaalide puhul on pakendil olemas ka ohumärgid (valge tausta ja punase äärisega ohumärk). Kui töokeskkonnas kasutatav kemikaal ei ole originaalpakendis, siis tuleks küsida tööandjalt selle originaalpakendit näha.

Kui kemikaali puhul on tegemist ohtliku kemikaaliga, st kemikaal on märgistatud vastava ohumärgiga, peab kemikaalil olema ka ohutus-

kaart. Eestikeelse ohutuskaardi peab tööandja saama tasuta kemikaali tootjalt või tarnijalt.

Ohutuskaardil on näiteks välja toodud, millised on konkreetse kemikaaliga töötamise terviseriskid ja milliseid isikukaitsevahendeid tuleb kasutada, samuti esmaabimeetmed. Kemikaali ohutuskaardid peaksid töokeskkonnas asuma kokkulepitud ja kergesti leitavas asukohas, et need oleksid kõigile kiirelt kättesaadavad.

Kui töötaja puutub oma töös kokku ohtlike kemikaalidega, peab tööandja viima töötajale läbi juhendamise, mille käigus räägitakse nii kemikaalide

kasutusest kui ka ohutuskaardi põhiselt ohutusalasest infost. Juhendamine on ka siis vajalik, kui kasutatavad kemikaalid muutuvad, seda ka juhul, kui kasutusele võetakse uued nn sama tüüpi kemikaalid. Näiteks kui üks puhastusvahend vahetatakse teise vastu – kemikaalide eesmärk võib olla küll sama, kuid nende koostis, omadused ja terviseriskid võivad olla väga erinevad.

Konkreetsel juhul tuleks pöörduda töötajal tööandja poole, küsida juhendamist seoses uute kemikaalidega, et saada infot kemikaaliga seotud võimalike ohtude ja isikukaitsevahendite kohta, sh tutvuda kemikaali ohutuskaardiga.

Kui kemikaal on näiteks nahka ärritava toimega või kemikaaliga töötamisel kasutatakse mittesobivaid kaitsekindaid, võib nahaärritus olla seotud kemikaalide vahetusega.

Hinnavõrdlus

Foto: STINA ANDOK

Õunad, õunad, õunad

Stina Andok

Meie ühed armastatumad suvised viljad hakkavad tasapisi valmima. Juba potsatavad prisked ja pisut rõõsad või kutsuvalt kollased õunad puudelt alla ja ootavad noppimist. Kuigi õunahooaeg ei ole vist kuigi ühtlane ja siit-sealt on kuulda, et ei ole kuigi palju ilusaid söögiõunu, on enamikus aedades siiski piisavalt, et neist paar magusrooga valmistada.

Värsked, mahlased, kastese muru sees pikutanud koduaiaõunad on kõige paremad, kui neid kohe kätte võttes ampsata. Ometi saab kord ka nendest isu täis. Kui isu täis ja õunu aina koguneb, leiutab igaüks omasoodu, mida nendega peale hakata. Mahlategu on üks võimalus, kuidas talveks meeldivat õunamaitset tallele panna, mõned purgid õunamoosi võivad lumise aja pannkookide peal hea maitsta.

Kui aga pole kohta, kus hoiustada, või aega, et selleks

panustada, tuleb võtta ette oma lemmikumad õunamaiuste retseptid ja õunad kohe ahju küpsema panna. Õun on selles mõttes hea ja universaalne lisandus magusroale, kuna seda võib lisada nii kõige lihtsamatele magustoitudele kui ka keerukamatele ja pidulikumatele roogadele.

Igas peres on käibel oma lemmikõunakoogiresept, aga mida muud õuntest teha, kui kooki ei taha? Mina pakun täna välja näiteks õunasupi. See on magustoit, mis ei nõua aega, nägema ei pea vaeva ning õigupoolest ei ole väiksema koguse puhul vaja ka väga palju õunu. Näiteks tänase retsepti puhul saavad sõnuks suisa viis inimest, kuigi tarvis läheb kõigest kahte keskmise suurusega õuna.

Vaja läheb: 2 keskmist õuna, 0,5 sidruni mahl, 3 cm jupp ingverit, 1 l vett, 1 kaneelipulk, 0,75 dl pruuni suhkrut, 1,5 sl kartulitärklist, 10 sl

vanillijogurtit või vahukoort.

Tee nii: Koori õunad ja lõika väikesteks kuubikuteks. Pigista peale sidrunimahl, et nad ei muutuks õhu käes tumedaks. Seejärel koori ingver ja lõika õhukesteks viiludeks. Aja vesi koos kaneelipulga, ingveriviilude ja pruuni suhkruga keema ning lase tasasel tulel 10-15 minutit podiseda. Kurna leem ja vala potti tagasi. Lisa õunakuubikud ja vähese veega segatud kartulitärklis ning kuumuta keemiseni. Tõsta pott pliidilt ja lase supil maha jahtuda. Serveerimisel tõsta igale portsjonile meelepärast lisandit, näiteks vanillijogurtit või vahustatud vahukoort.

Retsept: www.toidutare.ee

Rapla Talupoest leiab Pajumäe 35% mahetoodetud rõõska koort hinnaga 1,60 eurot 250 ml ja kodumaiseid õunu „Sõstraroosa” hinnaga 1,95 eurot kg.

NipinURK Herilaselõks

Ulvi Blande

Ilusad ilmad soosivad õues söömist, aga häirivaks asjaoluks on tihtipeale herilased ja vaablased. Augustikuus on neid veel eriti palju. Selleks, et need tegelased natukenegi teie söögikraamist eemal püsiks, võib teha neile lõksu.

Vaja läheb: plastpudelit ja nuga.

Tee nii: Võta plastpudel, lõika ülemine kolmandik ära. Keera äraltõigatud ots tagurpidi ja pane see alumisse pudelisse. Nüüd kalla pudeli põhja natuke mett või siirupit. Asetage pudel einestamispiirkonna lähedusse. Herilasi meelitab magus lõhn. Nad ronivad pudeli sisse, kuid ei saa sealt enam välja.

Foto: Pinterest

Foto: EVE TÕRUVERE

	Ingverijuur, 1 kg	Kaneelikoar Santa Maria	Rõõsk koor, 35%, Alma, 400 ml	Sidrun, 1 kg
Konsum	3,19	0,99	1,49	2,39
Maxima	-	1,25	1,79	1,42
Meie Toidukaubad	-	1,39	1,75	2,99
Silver	2,99	-	1,49	2,49
Mini-Rimi	2,69	-	-	1,79

Hinnad on seisuga 14.08.18

Pille Kalda, tarbijakaitseameti kommunikatsiooniekspert

EL-i tarbija nõustamiskeskusesse pöörduvad sageli tarbijad, kelle krediitkaardilt on pärast välismaal auto rentimist võetud ootamatuid summasid. Apsakaid juhtub tarbija pealiskaudsusest lepingu lugemisel ja mõnikord võetakse tarbija krediitkaardilt maha tasusid ka alusetult.

Autorendi lepingud on ettevõtete lõikes erinevad, sest EL-is ei ole ühtset regulatsiooni, nagu see on kehtestatud näiteks pakettreiside või interneti teel sooritatavate ostude puhul. Seega võta rahulikult aega lepingu lugemiseks juba kodus broneeringut tehes ja kohapeal. Mõnikord sisaldavad rendilepingud tarbijale kahjulike tingimusi ning on ülesehitatud selliselt, et tarbija ei hooma, milliseid lisatasusid ta allkirja andes maksma soostub.

Kuna autot renditakse kõige sagedamini just välisriigis, on lepingud enamasti võõrkeelsed. Palu endale esitada ingliskeelne rendileping. Siiski võib suuremate ettevõtete puhul saada lepingu isegi eesti keeles.

Erinevad lisatasud võetakse tarbija arvelt maha pärast renditeenuse kasutamist ja tavaliselt ilma eelneva teavitusega. Lisatasud võivad olla lepingusse eelneva kooskõlastusega sisse kirjutatud, mistõttu tuleb enne allkirjastamist veenduda, et summad klapiivad.

Täpsusta broneerimisel, mida hind sisaldab ning kas selline hind kehtib ka selles riigis, kust auto kätte saad või on sealsed hinnakirjad erinevad ning kas autoga võib sõita ka välisriiki. Esialgne hind ei pruugi sisaldada kindlustust või muud lisanduvat tasu, näiteks kohalikud maksud, turvatool lastele, õigus kasutada teist juhti, GPS-seade, hooajal kohustuslikud rehvid, õigus tagastada auto tühja bensiinipaagiga, kiirtee kasutamise perioodikaart jms.

Kes tangib?

Tankimist puudutavad kokkulepped lepingud võivad olla erisugused. Kui lepingus on nõutud tagastamine täispaagiga, siis tühja paagi puhul võib sellega kaasneda trahv, mis arvatakse maha sinu krediitkaardilt. Osa firmasid lubab tühja paagiga tagastamist, aga siis on kütusetasu märkimisväärselt suurem, kui oleks maksnud ise auto tankimine tanklas.

Sellistel juhtudel tasub enne auto loovutamist toimunud tankimisest säilitada kviitung, millel on märgitud ka tankimise kuupäev ja kellaeg. Soovitav on pildistada ka bensiinipaagi näidikut, et kaitsta end hilisema väite eest, nagu oleks auto tagastatud tühja paagiga. Sellised juhtumid ei ole harvad.

Tähelepanematus autot rentides võib tuua ootamatuid lisakulusid

Foto: FlightBlitz

Lepingus võib olla ka kokku-lepe, et paagitais kütust sisaldub rendihinnas ning rendifirma eeldab, et tarbija sõidab paagi võimalikult tühjaks.

Kindlustus on oluline osa hinnast

Kindlustusfirmade vastutus erineb riigiti märkimisväärselt. Tavaliselt kehtib autorendi puhul vaid kõige üldisem kindlustus, mis ei pruugi katta eriolukordades tekkinud kahjusid. Täpsusta, mis saab siis, kui kindlustus ei kata autole tekitatud kahjude kõrvaldamise kulu ning millisel juhul kindlustus üldse ei kehti. Uuri ka, kas kindlustusega on kaetud ainult auto rentinud juht või laieneb see ka lisajuhile. Vastasel juhul võid õnnetuse korral sattuda olukorda, et kindlustus ei kehtigi, kui roolis oli teine juht.

Fikseeri auto seisukord

Auto kättesaamisel vaata see väga põhjalikult nii seest kui ka väljast üle. Kõikidest vigastustest, sh kriimustustest ja täketest, mille avastad auto kättesaamisel, kuid mida ei ole rendilepingus fikseeritud, tasub enne auto kasutamist teavitada rendifirmat ning nõuda, et need kirjalikult vormistataks. Võimalusel tasub vigastusi ka pildistada.

On juhuseid, mil rendiettevõtte esialgu väidab, et väikesed kriimud auto kerel ei tekita tarbijale täiendavaid kulusid, neid ei fikseeritud. Ent hiljem on tarbija krediitkaardilt maha võetud summade põhjenduseks just viidatud samadele kriimudele.

Näiteks tarbija rentis Saksa maal auto, mille tagastamisel teatas autofirma töötaja, et kõik on korras ja ühist ülevaastust ei ole vaja. Paar päeva hiljem võttis rendifirma tarbija krediitkaar-

dilt omavastutuse raha 950 euro ulatuses, põhjendades seda täk-kega esiklaasil. Täkete olemasolu tõendasid nad fotodega. Tarbija aga ütles, et tema tagastamise ajal neid täkkeid esiklaasil ei olnud. Tarbija vaidlustas broneeringu pangas, kelle abiga sai raha tagasi.

Seepeale saatis ettevõtte tarbijale veidi suurema summaga arve, mis sisaldas esiklaasi vahetamise tasu. Tarbijale öeldi veel, et kui arvet ei maksa, pannakse ta autorendifirmade musta nimekirja ja tasumata arvet hakkab nõudma inkasso. Tarbijal aga ei ole auto üleandmise hetkel tehtud ühtegi fotot, mis aitaks tõendada tema väidet, et auto tagastamise ajal täket esiklaasil ei olnud.

Kontrolli lisavarustust

Tasub hoolikalt üle vaadata ka muu varustus ja võimalusel seda pildistada. Nõustamiskeskusesse on pöördunud murelikke tarbijaid, kelle krediitkaardilt on võetud summa rehvipumba, tõkisingade vms puudumise pärast, kuigi tarbija neid pagasiruumist ei eemaldanud. Hiljem võib tõendada tarbija jaoks keeruliseks osutuda.

Näiteks rentis tarbija Horvaatias rendiauto koos kahe turvatooliga lastele. Kui pere oli hotelli majutatud, läks üks pereliikmetest autole järele ning autot vastu võttes vaatas, et turvatoolid olid pagasiruumis. Hotelli jõudes istmeid paigaldama hakates selgus, et turvatoolid olid väga kulunud ja amortiseerunud ja neid ei saanud turvavöödega autosse kinnitada. Esitatud pretensiooni peale kutsus rendifirma tarbija koos auto ja turvatoolidega nende esindusse tagasi, ent ka asenduseks pakutud turvatoolid olid kasutuskõlbmatud.

Tarbija otsustas lepingust

Näited tarbija krediitkaardilt täiendavalt maha võetud summadest

- 4600 eurot vigastuste tekitamise eest, mis tekkisid autole selle teisel sõidul seoses vales kohas parkimisega.
- 136 eurot küpsisepuru eest autosalongis.
- 320 eurot väidetava kriimustuse eest auto kerel.
- 191 eurot täiendavalt talverehvide eest (talvel).
- 755 eurot bensiiniluugi kahjustamise eest.
- 163 eurot lisakindlustuse eest, mille olemasolust tarbija ei olnud teadlik.
- 103 eurot akna avamise lüliti kahjustamise eest.
- 212,99 eurot auto 30 minutit hilisema tagastuse pärast (väidetavalt uue päeva renditasu).
- 354,08 eurot tagumise stange kriimustuste eest (mis olid seal juba enne rendiperioodi algust).

taganeda ja taotles broneerimiskeskonna kaudu makstud raha tagasi. Rendifirma keeldus raha tagastamisest, väites, et see oli tarbija enda otsus tagastada auto plaanitud varem ning vigaste turvatoolide teemat ettevõtte üldse ignoreeris.

Väljaspool tööaega auto tagastamine

Ka auto tagastamisel tuleb see hoolega koos rendifirma esindajaga üle vaadata ja kindlasti vormistada üleandmisakt, kus fikseerida seisukord. Kui aktis jäetakse mõned kohad täitmata, kriipsuta need enne allkirjastamist läbi, et hiljem ei oleks võimalik sinna midagi lisada.

Püüa vältida auto tagastamist väljaspool rendifirma tööaegu. Vastasel juhul pead arvestama, et ettevõtte esindaja ei saa koos sinu autot üle vaadata ja fikseerida auto seisukord, sh läbisõit. Siis võidakse sulle esitada arve auto kahjustuste kohta, mida sa ei ole autole põhjustanud. Paraku ei ole sul kuidagi võimalik tõendada, et neid kahjustusi ei esinenud autol nii kaua, kuni see oli sinu valduses.

Näiteks tagastas tarbija Itaalias renditud auto varahommikul lennujaamas, pannes võtme tagastuskasti ajal, mil rendifirma ei olnud veel tööpäeva alustanud. Hiljem sai tarbija e-kirjaga arve, milles oli läbisõit märgitud tegelikult 600 km suurem.

Kaebuse esitamine

Kui sul on pretensioone autorendifirmale ja krediitkaardilt on võetud maha summasid ilma selgete põhjendusteta, tee rendifirmale kohe kirjalik kaebus. Kaebuses märgi selgelt oma nõue ja lahendusettepanek tekkinud olukorra parandamiseks. Kui esitad kaebuse rendifirma kodulehel oleva vormi vahendusel, tee esitatud pretensioonist endale ekraanitõmmis (*print screen*), et vajadusel tõendada kaebuse esitamist. Ära kunagi lisa kaebusele originaale lepingust, tšekkidest vms.

Kui rendifirmaga omavahel lahenduseni ei jõua, siis tasub abi saamiseks pöörduda tarbijakaitseameti juures tegutsevasse EL-i tarbija nõustamiskeskusesse, mis tegeleb just piiriüleste tarbija probleemide lahendamisega.

Saaremaalt teine koht

Ants Lindre

Augustikuu esimesel nädalavahetusel peeti Saaremaal Eesti Seeniorspordi ja Spordiveteranide Liidu 51. spordimängud. Rapla SVK-st osales 51 sportlast.

Traditsiooniliselt algavad mängud 10x60 m pendelteatejooksuga, kus võistkonna moodustavad 5 nais- ja meesjooksjat vanusegruppides viie aasta kaupa 35-st kuni 55 aastani. Meie võistkond koosseisus Kristi Kivisild, Kalev Vanker, Annely Piirimets, Andrus Ründal, Inge Lukk, Toomas Jaaniste, Kersti Petjärv, Ivo Rebbase, Marika Kotka ja Ants Torri saavutas pingelises võistluses teise koha. Jooksu viimase kolmandikuni oldi kolmandal-neljandal kohal, kuid viimaste vahetustega suudeti tõusta teiseks.

Kergejõustikus olid oma vanusegruppides edukamad Leili Kaas ja Helle Tasane kolme 1. ja ühe 2. kohaga, kaks 1. ja ühe 2. koha said Asta Satsi ja Marika Kotka. Lembit Zahkna oli võitja kuulitõukes ja kettaheites ning Reelika Laes odaviskes. Kolm medalit võitis Triin Tähtla. Kahe medaliga naasid Kristi Kivisild, Toomas Jaaniste ja Mati Tiidre. Medalivõiduni jõudsid veel Elle Valtu, Mare Liukanen, Tiina Koskinen, Ritve Reinumäe, Inge Lukk, Liilia Keskküla, Heiki Sassian, Mihkel Laurits, Ants Torri, Andrus Ründal, Tiit Kivisild ja Ivo Rebbase. 40 parema tulemuse kohapunktide summeerimisel olime Viljandi järel viiendal kohal, kuid pendelteatejooksu eest teenitud topeltpunktid tõstsid meid 3 punktiga neist ette, neljandale kohale.

Tänavakorvpallis olime esindatud N35+ ja N45+ naiskonnaga. Meie N35+ naiskond koosseisus Reelika Laes, Annely Piirimets, Liis Mäesalu ja Janne Randjärv oli oma grupis ainuke, N45+ naistele pakkusid konkurentsi Saaremaa ja Pärnu korvpallurid. Mängiti turniirisüsteemis kõigiga läbi. Meie naiste omavaheline mäng lõppes sõbraliku 7:7 viigiga, ülejäänud mängud võideti. N45+ naiskonnas mängisid Tiina Roosalu, Margit Konno, Kersti Petjärv ja Kalli Sillamaa. Kokkuvõttes korvpalluritele 2. koht, sest meid edestanud Saaremaa oli esindatud ka meeskondadega.

Musumänniku discgolfi 18 korviga raja läbimiseks kulutas Reelika Laes 68 viset, mis andis naiste seas 2. koha, Martti Raavel oli 68 viskega meeste arvestuses seitsmes ja Kalju Kalda 69 viskega kümnes. Võistkondlikult saadi 3. koht.

Noorteklassi laskurid võimutsesid Eesti täiskasvanute meistrivõistlustel

Anneli Preimann, JVK Ilves

Möödunud nädalavahetusel toimusid Viljandimaal Puiatus Eesti meistrivõistlused harjutuses olümpia-ring.

Sportvibu naiskondade klassis võidutses Järvakandi Vibuklubi Ilves (Bessi Kasak, Triinu Lilienthal, Anneli Preimann), võites meistritiitli kahekümnendat aastat järjest. Pühapäeval peeti Eesti meistrivõistluste olümpiaharjutuse finaalingid. Sportvibu naiste klassis tuli Eesti meistriks juunior Triinu Lilienthal (Järvakandi Ilves) olümpiasportlaste Laura Nurmsalu ja Reena Pärnati ees. Sportvibu meeste klassis võitis juunior Karl Kivilo (Järvakandi Ilves) Pearu Jakob Ojamäe ja Tanel Kaasiku ees.

Sportvibu veteranide klassis võitis Eve Kivilo (Järvakandi

Sportvibu naised: Laura Nurmsalu, Triinu Lilienthal ja Reena Pärnat.

Foto: erakogu

Ilves) kuldmedali. Segavõistkondade arvestuses saavutas

Järvakandi Ilvese võistkond koosseisus Karl Kivilo, Bessi

Kasak 13 segapaari hulgas teise koha ning Järvakandi

Ilvese teine võistkond koosseisus Triinu Lilienthal, Aivo Agu kolmanda koha. Järvakandi Ilvese kolmas võistkond koosseisus Taavi Ennemuist, Anneli Preimann sai 7. koha.

Sportvibu naiste individuaalsetes olümpiaaringides saavutas Anneli Preimann 5. ja Bessi Kasak 8. koha; sportvibu meeste klassis teenis Taavi Ennemuist 9. ja Aivo Agu 17. koha. Sportvibu meeskond koosseisus Karl Kivilo, Aivo Agu, Taavi Ennemuist pidi pronksimatšis vibuklubi Sagittarius paremust tunnistama ning Ilvesele 4. koht.

Vibuklubi Ilves treeneri Raul Kivilo kommentaar: "Olen 2017 sügisest alates treeninud kadette ja juuniore. Noored on tublilt arenenud ja võidud täiskasvanute võistlustel on selle tõestus." 17.-19. augustil toimub rahvusvaheline vibuturniir Järvakandi Open juba 49. korda. Triinu Lilienthal võistleb augusti lõpus täiskasvanute Euroopa meistrivõistlustel.

Noored iluvõimlejad vallutasid Alu ja Sadolini spordihoone

Möödunud nädalal vallutasid nii Alu kui ka Sadolini spordihoone iluvõimlejad, kes osalesid rahvusvahelises laagris, mille korraldas Tallinnast pärit spordikool VK Noorus.

Siim Jõgis

Sadolini spordihoones treenisid nooremad ning Alus juba edasi jõudnud iluvõimlejad. Üks põhjus, miks septembris algavaks hooajaks tuldi ettevalmistust läbi viima just Alus ja Raplas, oli see, et varasematest aastatest on jäänud nendest paikadest head mälestused. Tähelepanuväärne oli see, et noorematele iluvõimlejatele viis treeningud läbi maailmakuulus treener Natalia Sokolova. Sadolini spordihoones viidi laager läbi vene ning Alus eesti keeles.

Sadolini spordihoones oli treeningute üks juhendaja Maria Popov, kes on spordikooli VK Noorus treener. Ta rääkis, et Raplas viibib laagris 45 noort iluvõimlejat. Nendele li-

Alu spordihoones oli laagris spordikooli VK Noorus edasijõudnute grupp.

Foto: ULVI BLANDE

saks oli kaasas kaheksa noort saalihokimängijat, aga Popov rõhutas, et iluvõimlemine on ikkagi põhiline ala. "Oleme Raplas kolmandat korda ja meile väga meeldib see hoo- ne," sõnas Popov Sadolini spordihoone kohta.

Tegemist oli rahvusvahelise laagriga. Sellest võtsid osa tütarlapsed Tallinnast, Sillamäelt, Lätist, Peterburist ja Kaliningradist. Popov ütles, et selle nädala jooksul ei valmistata mitte üheks

kindlaks võistluseks, vaid terveks hooajaks, mis saab alguse septembris. Esimesed võistlused on oktoobris, sinna- maani tehakse trenni.

Lisaks suurele saalile kasutasid iluvõimlejad jooksu- treeninguteks ka Vesiroosi terviserada. Ujumas käidi samuti. Sokolova kõrval viis laagrit läbi veel viis treenerit. Kõige noorem laagris osalenud tütarlaps oli viieaastane ning tema tegeleb iluvõimlemisega juba kolmandat aastat.

Päris algajaid seal ei olnudki. Kõik olid iluvõimlemisega te- gelenud juba kaks-kolm aastat või rohkemgi.

Alu spordihoones viis meistri- ja juunioriklassi edasijõudnutele treeninguid läbi treener Epp Rohila. Kolmapäeva, 15. augustini kestnud laagrist võttis osa näiteks Eesti meistri- klassi paremikku kuuluv iluvõimleja Liisa Leontine Lill. Lisaks temale tegid Alu laagri kaasa veel üheksa Tallinnast pärit tütarlast. "Meil

on väga tublid tüdrukud. Kurta ei saa," sõnas Rohila. Laagris koostati nii palli, lindi, kurikate kui ka rõngaga kavasad. See tähendab, et iga õpilane pidi koostama enda jaoks neli kava.

Selliseid laagreid korraldatakse igal suvel. Aga miks sel korral just Alu spordihoones? "Siin Alus olen käinud treeningutel paarkümmend aastat tagasi. Siit on kõik Eesti koon- dised läbi käinud. Sellel saalil on Eesti iluvõimlemise ajaloos väga pikad traditsioonid," selgitas Rohila. Ta lisas, et tingimused on küll spartalikul, aga saal on see-eest väga hea ja see ongi määrav.

Päevarutiin nägi välja nii, et äratus oli hommikul kell pool üheksa. Sellele järgnes jooksmine ja võimlemine. Pärast hommikusööki algas kella kümnest treening, mis kestis kella kaheni. Öhtune treening algas kell neli ning kestis poole kaheksani. Eesmärk on üks – treenida nendest tütarlastest Eesti parimad iluvõimlejad. Edasijõudnute valmis ja läbiharjutatud, minnakse võistlustele. Edasijõudnute esimene rahvusvaheline võistlus on Lätis Jurmala linnas.

Augusti alguses rullus Rapla Kesklinna kooli staadionil lahti järjekorras üheksas Raplamaa Jalkafest. Reedel, 3. augustil alguse saanud spordipidu jõudis finišisse pühapäeval. Selle aja jooksul võtsid üksteiselt mõõtu sajad noored jalgpallurid. Neid olid väljaku ääres ergutamas nii treenerid kui ka vanemad ja sugulased.

Siim Jõgis

Oma üheksa korraga on Jalkafest kerkinud suvel põhiliseks noorte-jalgpalli võistluseks Kesk-Eestis. Varem on osalevate võistkondade pilti ergastanud välismaa tiimid Lätist ja Ukrainast, aga tänavu jooksid platsile vaid noored Eesti jalgpallurid. Jalkafesti peakorraldaja oli Taavi Tüvist Raplamaa jalgpallikoolist. Ta ütles, et tänavusel üritusel oli tase ühtlane ning võistluspinget jagus igasse vanuserühma.

Loomulikult andsid väljakul endast parima ka Raplamaa JK kasvandikud. Kõige paremini läks neil 2009. aastal sündinud poiste seas, kus Raplamaa JK Märjamaa sai esikoha. Hõbemedalid teeniti kahes vanuseklassis. Juba liiguvad korraldajate mõtted ka selles suunas, kuidas järgmise aasta üritust korraldada. Kuupäevad on juba välja hõigatud – 1.-4. august 2019.

Küsimustele vastas Taavi Tüvist.

Mainisid, et tänavune Jalkafest on seni kõige õnnestunum. Mille põhjal seda väita saab?

See on selline enda tunnetuse küsimus. Ürituse eelnev ja toimumisaegne korraldus sujus ja n-ö stressitase oli väga madal. Lisaks võib õnnestumiseks pidada ürituse sportliku poole formaadi muutust, et me ei püüdnud rõhuda kvantiteedile ja tänu sellele saime pakkuda osalejatele märksa kvaliteetsemat üritust. See kajastus ka osalejatelt saadud tagasisides.

Kui palju muutis see konkurent-

Jalkafesti esimene võistluspäev toimus reedel, 3. augustil. Kollastes särkides ja sinistes pükstes mängivad Raplamaa JK 2008. aastal sündinud poisid.

Foto: ULVI BLANDE

Raplamaa JK jättis Jalkafestil kodumaakonda ühe esikoha

si lahjemaks, et seekord välismaa võistkondi ei osalenud?

Välisvõistkonnad, kui nad osalevad, on alati tubli tasemega olnud ja sportlikku konkurentsi kergitanud. Samas oli tänavuste turniiride sportlik tase ühtlane ja pinget jagus igas vanuserühmas ja mängus.

Kuidas jäid rahule Raplamaa JK võistkondade esitusega? Vaatasin, et Märjamaa poisid said 2009. aastal sündinute seas esikoha.

Raplamaa JK laste osalemisega jäime rahule ja üks meie eesmärk, pakkuda oma maakonna lastele män-

gurõõmu ja kogemust, sai täidetud. Märjamaa poiste võit teeb muidugi rõõmu, olid nemad meil ju ainsad, kes suutsid esikoha koju jätta. Võit ei tulnud neil lihtsalt, pidid tublilt pingutama viimaste sekunditeni.

Kõige vanemate ehk 2006. aastal sündinud poiste seas sai Raplamaa JK teise koha Saku Sportingu järel. Kui palju esikohast puudu jäi?

Vanemate poiste turniiril jagus põnevust lõpuni ja võistkonnad olid omavahel võrdsed, kõik võitsid ja kaotasid. Esikoht jäi vaid punkti

kaugusele. Kõige pisematele lastele eraldi turniiritabelit ei peeta ja kõik osalised on ühtemoodi võitjad.

Jalkafest toimus tänavu juba üheksandat korda. Kui palju Raplamaa JK esindusmeeskonna mängijaid on varem sel turniiril osalenud?

Jalkafest toimus tõesti juba üheksandat korda. Alguses oli see rohkem pidu omadele, kuhu kutsusime külla häid naabreid kõrvalmaakondadest. Edasi kasvas üritus juba suuremaks ettevõtmiseks. Neid mängijaid on ja aina tuleb juurde.

IX Raplamaa Jalkafest 2018 tulemused:

Kolmel päeval peeti kuus turniiri. Osales 32 võistkonda.

2006. a poisid
1. Saku Sporting
2. Raplamaa JK
3. Keila JK

2007. a poisid
1. JK Kratid
2. Raplamaa JK
3. Saku Sporting

2008. a poisid
1. Pärnu JK Poseidon
2. Tartu JK Tammeka valge
3. Tartu JK Tammeka sinine

2009. a poisid
1. Raplamaa JK Märjamaa
2. JK Kratid
3. Raplamaa JK Rapla

2010. a poisid/tüdrukud
1. Saku Sporting
2. Kohila JK Püsivus 2008.a tüdrukud
3. Saue JK

2011. a poisid/tüdrukud
Võitsid kõik osalised

Ehk oskad öelda, kas ka mõni Premium Liigas mängiv jalgpallur on kunagi Jalkafestil mänginud?

Premium liiga mängijaid muidugi on. Kohe tuleb ette Saku Sportingust FC Flora rivistusse jõudnud Mark Anders Leppik ja neid on kindlasti veel teisigi.

Kui tugevaks Jalkafesti traditsioon kujunenud on? Kas järgmisel aastal on oodata ka kümnendat võistlust?

Jalkafest on oma koha Eestis leidnud ja see traditsioon kindlasti jätkub. Kümnes Jalkafest tuleb vähem kui aasta pärast, 1.-4. augustini 2019 Raplamaa staadionitel.

Järvakandi Igamehe maratoni osalejate arv ületas korraldajate ootusi

Raplamaa Sõnumid

Kuigi Järvakandi Igamehe maratoni protokollist võib lugeda, et osalejaid oli 196, startis tegelikult 218 inimest. Nimelt ei olnud korraldajad valmis selleks, et viimasel hommikul tuleb registreerima veel peaaegu sada osalejat, ja nii tekkis olukord, kus paarikümnele inimesele ei jätkunud kiipe. Küll aga olid inimesed valmis rajale minema ilma numbrita ja aega kirja saamata – peaasi, et saaks teistega koos nii ägedal üritusel osaleda. Nendest 218-st (mis on ühtlasi ka osalejate rekord, eelmine oli 180) läbis täispika maratoni 37, mis on viimaste aastate keskmine tulemus.

Järvakandi Igamehe maraton on omanäoline võistlus – iga osaleja saab valida ise, kui pika distantsi ta läbib. Järvakandi tänavatel on välja mõõdetud 4,22 kilomeetri pikkune ring, mille kõige vapramad läbivad kümme korda. Nii saadakse kirja täispikk maraton. Küll aga on võimalus lõpetada oma jooks ära iga ringi järel. Sellest ka võistluse nimi Igamehe maraton: iga võistleja läbib nii pika distantsi, kui ise soovib.

Tänavu peeti see võistlus Järvakandi tänavatel laupäeval, 11. augustil. Naiste arvestuses saavutas neljandat korda esikoha Klaarika Kuusk. Tema aeg 3:21.53 jääb küll raja rekordile (3:14.47 ja kuulub

Klaarikale endale aastast 2016) alla, kuid on siiski väga korralik ja andis üldarvestuses kõrge viienda koha. Nii Klaarika kui ka meeste võitja Margus Luhtoja olid pikalt rekordi-graafikus, kuid oodatust soojem ilm tegi lõpurigid raskemaks ja meeste võidu aeg 2:50.42 jääb rajarekordile alla kolme minutiga. Meeste arvestuses saavutas 2. koha Allan Peeter Jaaska (3:05.02) ja 3. koha Erkki Etverk (3:17.45). Naiste arvestuses saavutas 2. koha Siiri Pilt (3:41.02) ja 3. koha Liina Kesamaa (3:44.17).

Lisaks selgusid võistluse käigus ka Rapla maakonna meistrid maratoni-jooksus. Raplamaa meistrivõistlustel oli stardis 12 meest, kellest lõpuni tuli

9. Meistriks krooniti esmakordselt Ahti Nuga, kes saavutas maratoni üldjärjestuses tubli neljanda koha (3:17.55), mis on ka maakonna MV rekord. 2. koha saavutas Marek Varblane (3:49.57) ja kolmas oli Lauri Preimann (4:00.16). Naistest sai kuldmedali Sandra Šefer, kes oma elu esimese maratoni läbis ajaga 4:16.20, mis tähistab ka uut meistrivõistluste rekordit.

Järvakandi Igamehe maratoni korraldaja Margus Sepa kommentaar: “Vaatamata sellele, et stardis oli rohkelt seimist ja osa jooksjaid said joosta n-ö oma lõbuks, sujus kõik isegi ootamatult ladusalt. Kõik autasustamised said jooksvalt läbi

viidud, suppi jagus ja kõik osalejad said ennast ka alevi saunas puhtaks pesta. Selle kõige taga on loomulikult suur vabatahtlik pingutus, eelkõige jooksuklubi Järvakandi Wellod poolt, aga ka terve päeva abiks olnud kohtunikelt.

Loomulikult on vaja järeldusi teha ja üht-teist saab parandada, et tuleval aastal oleks jooksjate emotsioon taas väga kõrge. Selle jooksuringi teevad eriti ägedaks isetekkelised joogi/söögi/kultuuripunktid raja ääres. Just need punktid on jõudnud jooksjate südamesse. Sel korral oli jooksjatele toeks ka viis muusikapunkti, mis samamoodi andsid jooksjatele lisa-energiat.”

Pakume tööd AUTOREMONDILUKKSEPALE ja TÖÖKOJA JUHATAJALE

Peamised tööülesanded: sõiduautoade hooldus ja remont, rehvitööd

Kandidaadilt eeldame

- Tehniline taiplikkus ja huvi valdkonna vastu
- Valmisolek iseseisvaks tööks
- B-Kategooria juhiloa olemasolu

Pakume

- Vaheldusrikast tööd Rapla linnas
- Töö uues uute seadmetega töökojas
- Arenguvõimalusi
- Tulemustasu

Asukoht: Rapla • Tööle asumise aeg: nii pea kui võimalik • Töö tüüp: täistööaeg, osaline tööaeg või poole kohaga
Võta ühendust: info@trumpauto.ee või helista tel 510 4728

MÜÜAKSE

Kanarbiku talu müüb toorest ja kuiva leppa ning kasepuud 30, 33, 38, 50, 60, 70 cm. Vedu al 5 rm. Tel 5373 7294

kuivad küttepuid, lahtiselt ja võrgus. Tel 503 6941

Rapla Kütteäris puidubriketti, pelletide, kaminapuid kotis. Vedu tasuta. Tel 5563 6856

3 m lehtpuu, hind kokkuleppel. Lõhutud toores lehtpuu hind al 32 €, metsakuiv okaspuu al 35 €. Laotud puude tarne 10 ja 15 rm autoga. Tel 502 4895

saunaahjusid, kaminaid, pliite. Soodsalt. Tel 505 4355

suur garaaz 60 m² aadressil Ehitaja tn 18-14, Rapla linn. Garaaz asub 59 m² väikeelamumaal. Garaazi mõõdud on 9 x 3,3 m. Maa-alune 5 m kanaliga korrus on sama suur kui maapealne. Paigaldatud on uus elektrijuhtemestik, automaatkaitse, LED valgustid, pistikud 220 V ning 380 V, laes on elektritelfer. Katastritunnus 67001:008:2230. Hind 5000 €. Tel 5625 6225, eerik@kalesi.ee

Lõhutud ja saetud lepa küttepuid nii lahtiselt kui võrkkotis. Müüme ka puidubriketti. Vedu. Tel 516 6305

kuivi pakitud kütteklotse ja kaminapuid, pelletide ning puidubriketti alusel. Vedu tasuta. Tel 433 3130, 523 8503

otse tootjalt kasepuidubriketti (al 165 €), turbabriketti (al 119 €) pakitud kivisütt (230 €), pelletide (6 ja 8 mm, 185 €), klotse võrgus (2,50 €). Vedu. Tel 506 8501

ehituslikku saematerjali, servamata lauda, lepalauda, terrassi-, voodri- ja põrandalauda. Pikkused 3 - 6 m. Laudade värvimine. Vedu tasuta. Tel 528 2268

soodsa hinnaga talusealiha. Vajadusel tükeldame. Info tel 5196 2628, 5354 3002

suitsuvorsti ja maasinki väikehulgi, kohaletoomisega. Info tel 5196 2628 või 5351 7414

Tapamaja müüb emise lihakehasid kohaletoomisega. Info tel 5351 7414

mulda, killustikku ja liiva. Tel 5373 7294

1-toaline korter (32 m², V korrus) Raplas Mahlamäe 9. Hind 21 000 €. Tel 5565 3983

remonti vajav maja Märjamaal. Hind 45 000 €. Tel 5648 6166

TÖÖPAKKUMISED

Pakun tööd **Valmet 901.3 HARVESTERI JUHILE.**
Tel 5373 7294

EIDAPERE KOOL ootab oma kooliperre uusi õpetajaid.
Tööd pakume konkursi korras 2018/2019. õppeaastast:
ENE KEELE ÕPETAJALE (0,55 kohta),
ERIPEDAGOOGILE (0,75 kohta),
KLASSIÕPETAJALE (0,55 kohta),
HARIDUSTEHNOLLOOGILE (0,4 kohta ajutiselt äraoleva õpetaja asendamise ajaks),
FÜÜSIKAÕPETAJALE (0,2 kohta ajutiselt äraoleva õpetaja asendamise ajaks).

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad palume saata hiljemalt 18. augustiks aadressile Tallinna mnt 23c, Eidapere 79003 või e-posti aadressile riina.tomingas@kehtna.ee Täpsem info telefonil 5615 0722 Riina Tomingas

Pakkuda tööd **PUUSEPPADELE** ja **BETOONELEMENTIDE VALMISTAJATELE.**
Töö asukoht Soome. Kasuks tuleb soome keele oskus, vajalik eelnev töökogemus.
Info tel 5845 9525

Pakun tööd **EHITAJALE** - puidutöö, plekitöö, soojustamine, SBS ja PVC katusekatete paigaldus.
Tel 5629 8738, info@palmergrupp.ee

OÜ Brushwood võtab tööle **METSAVEOTRAKTORI JUHI.**
Masin NewHolland/Palms, võsa- ja raidmete vedu.
Töö põhiliselt Rapla-, Harjumaal.
Vajalik eelnev metsaveo töökogemus.
Lisainfo tel 508 2501
CV ja kontaktandmed saata aadressile: allan@energywood.ee

Lokuta Kaater OÜ otsib **SAERAAMI ABITÖÖLIST.**
Asume Kehtna vallas Lokutal.
Tel 514 9468 indrek@lokuta.ee

OÜ Raume Puit otsib **HARVESTERIJUHTI.** Masin 1070D 14000h. CV ja kontaktid saata info@raumepuit.ee. Tel 5645 3299

22. septembril 2018
**Alu Kooli
VILISTLASPÄEV**

kell 12 kontsert-aktus
esinevad endised ja praegused õpilased

kell 13 ringkäik koolis ja kohtumine
endiste klassikaaslaste ja õpetajatega

NÄITUSED PUHVET

Tule ja aita luua Unistuste Kool!

Juuru Eduard Vilde Kool
(Tallinna mnt 18, Juuru alevik, Rapla vald, 79401 Rapla maakond)

otsib oma meeskonda

- eesti keele ja kirjanduse õpetajat
- füüsika ja keemia õpetajat
- loodusteaduste õpetajat
- sotsiaalpedagoogi
- sekretäri
- koristajat (1,0 kohta)

Tööleasumise aeg: august 2018.

Kandideerimiseks vajalikud dokumendid (avaldus, elulookirjeldus, haridust tõendavate dokumentide koopiad) palume saata hiljemalt 23.augustiks aadressil: kalle.koiv@juuru.edu.ee

Lisainfo telefonil 501 2325 (direktor Kalle Kõiv)

MAGAZIIN

www.magaziin.ee

VILJANDI MNT 72
Rapla (Nore Keskus)

E-R 9-19 • L 9-16 • P 10-15

Uus tootesari DUNLOP

Võileivagrill 750 W
-23%
9.90 € 12.90 €

Saumikser 250 W
-22%
10.90 € 13.90 €

Kohvimasin 650 W
-22%
10.90 € 13.90 €

Veekeetja 1,7 l 2200 W
-23%
9.90 € 12.90 €

Pakkumised kehtivad 02.08.2018-29.08.2018 või kuni kaup jätkub.

SIIM!

Jälle aasta mööda sai...
Teeme Sulle pika pai!
PALJU ÕNNE!

RS

MITMESUGUST

50-aastane mees tutvub väikest kasvu naisega, võib olla ka üksikema. Vajadusel aitan. Algul lihtsalt sõpruse eesmärgil. Seksuhetele ei. eesti.mees.014@mail.ee

TEENUS

Soojuspumpade ja konditsioneeride müük, paigaldus, remont, hooldus ja sõiduki kliimaseadmete kontroll ning täitmine. Tel 5330 1720 www.kulmaline.ee

Bussiteenus 8 kuni 82 kohta. Helista tel 5330 7447, sivaau-to2007@gmail.com

KAARDID ENNUSTAVAD 24 H. Tel 900 1727, h. 1,09 €/min

Raamatupidamine, aruanded. Tel 505 9669, info@holopoint.ee

Ohtlike puude langetamine. Tel 5663 2968 või 5340 2068

Rehvivahetus Rapla linnas Jürna tn 2. Hinnad väga soodsad. Reh-vivahetuse aja saab broneerida tel 5818 8986

Eesti Elektrimootorid OÜ Raplas remondib ja mähib elektrimootoreid. Tel 5333 5313 www.eestielektrिमootorid.ee

Veo- ja kolimisteenused. Tel 5688 1227. Facebook: Veoteenus Raplamaal

Lamekatuste ehitus (rullmaterjalidega katmine), eterniitkatuste vahetus (eramajad, kortermajad jne). Tel 5629 8738, info@palmergrupp.ee

Üldehitus, katuse-, fassaadi- ja viimistlustööd. Tel 5352 9476 mehitus@gmail.com

Kaevetööd 3,2 t ekskavaatoriga ja kallurveod (6 t kandevõime ja kolme külge kallutav). Tel 5610 3200, mikser21@hotmail.ee, Facebook: Svenser OÜ

Osutame vihmaveesüsteemidega seotud teenuseid. Valtsimismasinaga valmistame rennid otse Teie objektil, puuduvad liitekohad. Tel 527 1059, info@vihmaveerennid.ee, www.vihmaveerennid.ee

Hoonete soojustamine puistevillaga. Konsultatsioon objektil tasuta. Tel 501 6689, ken@puistemees.ee, www.puistemees.ee

Oma salongis Karmani kaubamajas ootab Teid meestejuuk-sur Ave. Broneeri aeg või tule kohale. Tel 5599 6004

KATUSETÖÖD (viilkatused, lamekatused). Tel 5698 4470 AlvekoEhitus@gmail.com

Veo- ja kaevetööd. Tel 525 2297

Polsterdame uksi. Tel 550 7679

Taas avatud autoremont Raplas Koidu tänav 22a. Lahtioleku aeg esmaspäevast reedeni kella 9-18. Tel 5370 7070

OSTETAKSE

Vanametalli kokkuost Raplas Jürna 2. E-R 9-17, L 10-14. Tel 5818 8986 www.rauaspets.ee

Vanametalli kokkuost Agrovaru territooriumil E-R 9-17, L 9-14. Tel 505 8637, www.feralmet.ee

OÜ ETEST PR ostab põllu- ja metsamaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee

metsakinnistuid ja kasvavat metsa. Tel 502 4895; info@pajakapuit.ee

Timberstock OÜ ostab lehtpuuenamusega metsakinnistuid ja raieõiguseid. Küsi pakkumist tel 507 1150 timber@timberstock.ee

vanu jalg- ja mootorrattaid, võre ning nende varuosi. Võivad olla ka mittekomplektsed. Samuti pakuvad huvi erinevad vanaaegsed esemed. Tel 508 6947

Ostan Teie seisva või mittetöötava auto või muu mootorsõiduki, võib ka ülevaatuseta! Pakkuda võib kõike! Tel 5459 5118 kasutult.seisevauto@mail.ee

MTZ, saksa virtsapütt, Kirgistan press. Tel 5609 6431

1-toaline korter Raplas, soovitaval esimesel korrusel. Tel 514 2920

remonti vajav korter Raplamaal. Kõik pakkumised oodatud. Tel 5568 3002 aamierb@gmail.com

www.tootukassa.ee.

Töötukassa Raplamaa osakond Tallinna mnt 14, 79513 Rapla. Tel: 483 0140, rapla@tootukassa.ee

VABAD TÖÖKOHAD

Raplamaal seisuga 15.08.2018

Eesti Töötukassa

Tööpakkumise nimetus	Asukoht	Tööandja	Kandid tähtaeg
Reklaamipaigaldaja	Rapla maakond	Prisma NET OÜ	24.08.2018
Autojuht-ekspediitor	Rapla maakond	Odien OÜ	20.08.2018
Katusepaigaldaja	Rapla maakond	TK Katused OÜ	26.08.2018
Töödejuhataja	Ingliste küla	IR Puit OÜ	04.09.2018
Puidupingi operaator	Ingliste küla	IR Puit OÜ	05.09.2018
Muusikaõpetaja	Järvakandi alev	Järvakandi Lasteaed Pesamuna	22.08.2018
Liikumisõpetaja	Järvakandi alev	Järvakandi Lasteaed Pesamuna	22.08.2018
Müüja	Järvakandi alev	Rapla Tarbijate Ühistu	19.08.2018
Töstukijuht	Järvakandi alev	O-I Production Estonia AS	21.08.2018
Klaasivormimismasina operaator	Järvakandi alev	O-I Production Estonia AS	21.08.2018
Kassapidaja	Järvakandi alev	OG ELEKTRA AS	31.08.2018
Letiteenindaja	Järvakandi alev	OG ELEKTRA AS	31.08.2018
Sotsiaalpedagoog	Kehtna alevik	Kehtna Kutsehariduskeskus	26.08.2018
Eesti keele ja kirjanduse õpetaja	Kehtna alevik	Kehtna Vallavalitsus	30.08.2018
Laotöötaja-komplekteerija	Kehtna-Nurme küla	Frank Kutter OÜ	31.08.2018
Lihatoodete valmistaja	Kehtna-Nurme küla	Frank Kutter OÜ	31.08.2018
Tugiisik	Kohila alev	Linnupojad OÜ	31.08.2018
Kokk	Kohila alev	Sedrik OÜ	25.08.2018
Klienditeenindaja toitlustuses	Kohila alev	Sedrik OÜ	21.08.2018
Ümbrikute tootmisliini pakkija	Kohila alev	Bong Eesti OÜ	31.08.2018
Tehnik	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	26.08.2018
CNC-pingi operaator	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	26.08.2018
Rataslaaduri juht	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	26.08.2018
Operaator	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	26.08.2018
Turvatöötaja	Kohila alev	AS G4S Eesti	31.08.2018
Tootmistööline	Kohila alev	EcoBox OÜ	17.08.2018
Komplekteerija	Kohila alev	Tallinna Pesumaja OÜ	31.08.2018
Lapsehoidja	Kohila alev	Teiemeie OÜ	26.08.2018
Diagnostik-hooldustehnik	Orgita küla	AGRILAND OÜ	24.08.2018
Kaupluse juhataja	Märjamaa alev	Rapla Tarbijate Ühistu	31.08.2018
Köögiabiline	Nõmmeotsa küla	LUHTRE TURISMITALU OÜ	01.09.2018
Masinõmbleja	Alu alevik	Alu Õmblus OÜ	17.08.2018
Kaupluse juhataja	Hagudi küla	Rapla Tarbijate Ühistu	19.08.2018
Farmitööline	Sikeldi küla	KMR Livestock Europe Ltd. OÜ	06.09.2018
Ostu-müügijuht	Lipametsa küla	VIR-VAR KAUBA OÜ	24.08.2018
Tootmisjuht	Lipametsa küla	VIR-VAR KAUBA OÜ	24.08.2018
Müüja-klienditeenindaja	Rapla linn	RRLektus AS	24.08.2018
Logopeed	Rapla linn	Sihtasutus Innove	15.08.2018
Ajalooõpetaja	Rapla linn	Rapla Ühisgümnaasium	26.08.2018
Inglise keele õpetaja	Rapla linn	Rapla Ühisgümnaasium	26.08.2018
Kokk	Rapla linn	RRLektus AS	31.08.2018
Kokk	Rapla linn	Meie Pubi OÜ	26.08.2018
Klienditeenindaja-kassapidaja	Rapla linn	KPG Kaubanduse OÜ	22.08.2018
Baaridaam-ettekandja	Rapla linn	Meie Pubi OÜ	26.08.2018

Kallis Sirje perega!
Südamlik kaastunne armsa

ISA

surma puhul.

Malle, Maile, Külli ja
Allu peredega

Siiras kaastunne
Tamaara Tammistile
ja kõigile lähedastele

LAINE TAMME

kaotuse puhul.

Töökaaslased
Rapla Benu Apteegist

Mälestame kauaaegset
naabrimeest

VALDUR JÕGI.

Avaldame kaastunnet
lahkunu lastele peredega.

Kase ja Vahtra tänava
elanikud

Jääd mõtteis ja mälestustes
alati meie keskele...

Mälestame oma kallist isa,
vanaisa ja vanavanaisa

VALDUR JÕGI
19. VIII 1933 – 8. VIII 2018

Leinavad lapsed ja
lapselapsed peredega

Avaldame kaastunnet
Marianne Ilistomile

ISA

surma puhul.
Harviker OÜ kollektiiv

Kallis Sirje ja sinu
lähedased!
Südamlik kaastunne armsa

ISA

surma puhul.

Klassiõed-vennad ja
klassijuhataja
Linda Valguta

Kallis Linda!

*Olgu Sul jõudu kanda seda,
mida keegi enam
muuta ei suuda...*

Siiras kaastunne kalli
abikaasa

LEO ILISTOMI

kaotuse puhul.
Elurõõm, Lustilised ja
Külliki

Avaldame kaastunnet
Ülo Nuiamäele

VENNA

kaotuse puhul.

Kaiu Lasteaia Triinutare
personal

Mälestame

LEO ILISTOMI.

Olgu meie kaastunne toeks
muremõtetes lähedastele.
Majarahvas

*Aeg annab, aeg võtab,
aeg mälestused jätab...*

Südamlik kaastunne
Priidule perega
kalli isa, äia ja vanaisa

VALDUR JÕGI

kaotuse puhul.

Töökaaslased
Rapla Tarbijate Ühistust

Südamlik kaastunne Unole

ÕE

surma puhul.
Töökaaslased Rapla
Espakist

Kehtna Kutsehariduskeskus
avaldab kaastunnet
Heiki Tedrele kalli

ISA

surma puhul.

Sügav kaastunne Heikile
perega, õdedele ja
lähedastele

EDUARD TEDRE

kaotuse puhul.

Perekond Murd

*Kõikjal jälgi
Su töödest ja tegudest,
mida loonud Sa aastate reas,
elad edasi
meeltes ja mõtetes,
oled alati meie seas....*

Mälestame Vigala valla
aukodanikku

KAIE BERGMANNI
19. VIII 1938 – 9. VIII 2018

Vigala Osavallavalitsus ja
Vigala Osavallakogu

Avaldame sügavat
kaastunnet Maie ja Aini
peredele
kalli ema

SALME ORASTE
kaotuse puhul.

Malle, Elve ja Mait

*Tuul puude ladvus tasa
nutab,
me vaikselt leinas
langetame pea...*

SALME ORASTE
8. II 1924 – 3. VIII 2018

Avaldame siirast
kaastunnet Maiele ja Ainile
perekondadega.

Ellen, Elle, Ülle ja Peep

KINO

MÄRJAMAA HELK
„Võimatu missioon: Tagajärjed” (USA, 3D)
15. august kl 16.30, 21.15
„Värav teispoolsusse” (USA)
15. august kl 19.15
„Röövitud printsess” (Venemaa joonisfilm, eesti keeles)
17. august kl 17
19. august kl 15
21. august kl 15
BlackKkKlansman: Must mees klannis” (USA)
17. august kl 19, 21.30
21. august kl 16.30, 19
„Ära muretse, ta ei jõua jalgsi kaugele” (USA)
19. august kl 19
22. august kl 19.10
„Tumedad anded” (USA)
19. august kl 17, 21.10
21. august kl 21.30
„Spioon, kes mu hülgas” (USA, alla 14aastastele keelatud)
22. august kl 17, 21.20

MUUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM
Näitus “Tarbeklaasi kunstniku Pilvi Ojamaa klaastooteid aastaist 1965-1992”
Püsiväljapanek “136 aastat Järvakandi klaasitööstust”
“Tindipotid ja -pudelid Järvakandi klaasimuuseumi kogudest”
Muuseum avatud K, N, R 11-18, L 11-15, tel 518 2610 ja 5390 4677

MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM
Näitus „Mahtra sõda kunstis”
Püsinäitus “Eesti talupoja elu 19. sajandil ja Mahtra sõda”
Muuseum avatud T-L kl 11-16

SILLAOTSA TALUMUUSEUM
Näitus “Sammudes Eesti Vabariiki” (näitusesaalis)
Näitus „Sangarlik Saalistete suguvõsa”
„Kolme kihelkonna vennad ja õed. Vennastekoguduse usuliikumine Hageri, Juuru ja Rapla kihelkonnas” (näituseküünis)
“Velise vallavalitsuse tegemised aastatel 1918-1944 Rahvusarhiivi materjalide põhjal”
Püsinäitus “Märjamaa ja Vigala kihelkonna inimeste ning aja lugu”
Avatud E-R kl 10-17, L-P tellimisel

HAGERI MUUSEUM
„Vana nukk, uus elu”. Juta Blande nukkude näitus
Püsinäitused “Maa-apteek”, “Kihelkonnakeskus Hageri” (fotonäitus)
Avatud T, K, N kl 11-17, R kl 11-19; iga kuu 1. ja 3. laupäev kl 11-15, tel 5648 3828 või 555 0117

KONTSERT

Kontsertõhtu koos Rändaja, Indrek Tammojaga
Rapla, Pargi 6, 15. august kl 19

Kammermuusikute suvefestival, „Peegel peeglis”: Alexis Roussine (viul, Prantsusmaa), Diana Liiv (klaver)
Vana-Vigala mõis, 18. august kl 15

Augusti Rock
Kohila, Tohisoo mõisapark, 19. august kl 16

EV100 Üheslaulmine
Juuru rahvamaja, 19. august kl 19

TEATER

„Mia saladus”. Teatribuss
Valtu-Nurme külaplats, 20. august kl 16

MITMESUGUST

Maakonna raamatukogude suveprogramm „Suveraamat 2018”
Kuni 31. august

Laste ja noorte tantsulaager
Juuru rahvamaja, 14.-16. august

Linnalaager
Märjamaa valla noortekeskus, 14.-17. august

Rukkimaarjapäev
Sillaotsa talumuuseum, 15. august algusega kl 12

TaevaniMaani suvelõpupidu
Rapla, Tallinna mnt 15a (Pargi Resto II korrus), 17. august kl 20

Külastusmäng „Unustatud mõisad”
Vana-Vigala mõis, 18. august kl 10-18-40
Raikküla mõis, 18. august kl 10-18.40

Kapa mehed loeb
Kohila, Kapa mehed, 18. august algusega kl 11

Lelle kool 150
Lelle, 18. august kl 13

Retro video disko
Haimre rahvamaja, 18. august kl 21

Hoovimüügi päev
Vana-Vigala rahvamaja, 19. august kl 10

Kohila hoovide päev
Kohila vald, 19. august kl 10

Supifestival
Kohila, Posti 6 ja Posti 4 mänguplats, 19. august kl 11

Sutlema mõisa kohvik
Sutlema, 19. august kl 12-16

Paluküla Paik
Paluküla, 19. august kl 11.45

Laat
Märjamaa lauluväljak, 20. august kl 8-17

Lõikuskuu laat
Rapla, Karmani plats, 20. august kl 9-16

Paisumaalaste kokkutulek
Vana-Nurtu, 20. august kl 12

Rõa küla muru- ja spordimängud
Rõa külaplats, 20. august kl 12.15

Doonoritelk Raplas
Rapla kultuurikeskuse parkla, 21.-22. august kl 12-18

KOOLITUS

Inspireeriva juhtimise koolitus
Juuru rahvamaja, 18.-19. august kl 10

NÄITUS

Eesti ajaloolised rahatähed “Rahvariidel mustreid mitu”. Eesti rahvarõivateemalised vanad postkaardid Tiidu Saaristi kogudest “Keava postkaartidel”. Fotode autor Annika Lepp
Kehtna raamatukogu

Kalmer Kaer. Seinakellad (lasteosakonnas) „Tanu all – Eesti mõrsjad ja noorikud”. Ehalill Halliste gobeläänide näitus (näitusesaalis) Eesti koolilaulik läbi aegade: raamatud Olavi Verevi kogust (fuajees)
Kohila raamatukogu

Ly Lestbergi fotonäitus “Vaadeldes punguvaid puid”
Siiri VJ keraamikanäitus „Pidupott”
Kohila Tornigalerii (Kohila, Viljandi mnt 1). Näitus on avatud kiriku lahtioleku aegadel, muul ajal helistada 5623 0741.

Fotonäitus „Minu inimesed”
Märjamaa rahvamaja Ly galerii

Ulvi Lahe klaasitööde näitus „Ilu võib tabada sind ootamatult”
Märjamaa gümnaasiumi poiste tööõpetuse õpetaja Mauno Laurimaa ja tema õpilaste puidutööde näitus (vitriinis)
Annika Aviste ja Tiit Oidrami fotonäitus „Viin ja Schönbrunn sõnas ja pildis”
„Oma silmaga 2018” - „Minu mark” (kodulootoas)
Märjamaa valla raamatukogu

Made Balbati raamatuillustratsioonide näitus “Pildid lastele” (saalis)
Põhjamaade romaan: Made Balbati kujundatud raamatusari (fuajee vitriinis)
Tarvo Aro Meti vitraažinäitus “Kaleidoskoop” (lugemissaalis)
Rapla keskraamatukogu

Näitus „Kaitseliit 100”
Rapla riigimaja fuajee

SPORT

Tüdrukute U15 kohtumine jalgpallis: Kohila Püsisus vs Tallinna FC Ajax
Kohila staadion, 16. august kl 17

Vigala spordipäev
Kivi-Vigala põhikool, 19. august kl 9

KoMo VI etapp ja maakonna MV maastikuratta MTB sprindis
Kuimetsa, 20. august

RMK EOP Järva ja Raplamaa orienteerumispäevak
Tarsi, 21. august kl 17-19 (start)

III liiga lääne piirkonna kohtumine jalgpallis: Kohila Püsisus vs Põhja-Tallinna JK Volta II

Kohila staadion, 18. august kl 18

IV liiga põhja/lääne piirkonna kohtumine jalgpallis: Märjamaa Kompanii vs FC Toompea
Märjamaa gümnaasiumi staadion, 18. august kl 18

II liiga lõuna/lääne piirkonna kohtumine jalgpallis: Raplamaa JK vs Viimsi JK
Rapla ühisgümnaasiumi staadion, 19. august kl 17

U12 V alagrupi kohtumine jalgpallis: Kohila Püsisus vs Harju JK Rae
Kohila staadion, 19. august kl 17

U17 Eliitliiga II liiga kohtumine jalgpallis: U-17 Raplamaa JK vs U-17 Võru FC Helios
Rapla ühisgümnaasiumi staadion, 21. august kl 17

KIRIKUTEATED

EELK RAPLA MAARJA-MAGDALEENA KIRIK
Rapla kirik on teeliste kirikuna avatud 1.06-31.08 teispäevast laupäevani kell 10-17, pühapäeviti enne ja pärast jumalateenistust, esmaspäeval suletud.
Orelimuusika pooltund, mängib oreliduo Saksa-maalt
15. august kl 20
Armulauaga jumalateenistus
19. august kl 12

LELLE ÕIGEUSU KIRIK
Kiriku 150. aastapäeva teenistus
18. august kl 13

EELK JÄRVAKANDI PAULUSE KIRIK
Pauluse kiriku 22. aastapäeva armulauaga jumalateenistus, laulab koguduse ansambel, jutlustab Lääne-Nigula ja Noarootsi koguduse praost Leevi Reinaru
19. august kl 15

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks meiliaadressil kuulutused@sonumid.ee. Tel 489 2130. Järgmine "KUHU MINNA" ilmub 22. augusti lehes.

Foto: AARE HINDREMÄE

Sutlemas oli Kohila valla külade öölaulupid

1. augustil korraldati Sutlemas esmakordselt Kohila valla külade öölaulupidu. Nüüdseks on sellest kaks nädalat möödunud ja hea aeg teha kokkuvõtteid.

Maris Adoma

Rahvast oli kohale tulnud palju. Korraldajad prognoosisid rahvaarvuks 300. "Raske öelda, kas see nii oli, aga tundub, et sinna kanti arv jäi," räägib öölaulupeo üks korraldajatest Aire Havakats. Laulupidu möödus sujuvalt, peo keskel äpardusi ei juhtunud. "Väikesed probleemid tekkis ettevalmistuste käigus, aga kõik said lahenduse. Me planeerisime seda üritust üle aasta ning olime endas suhteliselt kindlad," räägib Havakats.

Korraldajatele meeldis kõige

rohkem see, et nende pingutusi hinnati ja tuldi peole kohale. "Väga tore oli vaadata, et rahvast on palju. Lauldi kaasa ja oldi emotsionaalselt seotud. Öeldakse, et eestlased ei kipu kiitma. See müüt meie ürituse puhul ei kehti - väga paljud tulid ja tänasid, kiitsid ja olid tänulikud, et selline üritus toimus. Eestlane on tegelikult lahke ja kokkuhoidev rahvas ja meie pidu näitas seda. Koos olid noored ja vanad ning kõik oli hästi," meenutab Havakats.

Inimesed olid väga vastutulelikud

Öölaulupeo korraldajatel oli mitmeid eesmärke, neist üks oli tekitada n-ö kaardile väike koht nimega Sutlema, olla koos ja innustada teisi külasid võtma ette suuri projekte. "Ka meie idee sai alguse väikesest välja öeldud lausest. Kui on mõte, on ka kaasamõtlejaid ja aitajaid," tõdeb Havakats.

Teda üllatas meeldivalt see, kui vastutulelikud inimesed olid.

"Uskumatu, et on olemas inimesed, kes esialgu hullumeelse ideega kaasa läksid ja tulid laulma. Käia koos iga kuu ja laulda vabatahtlikult pere ja töö kõrvalt... Või näiteks dirigendid - õpetasid laule ja olid seejuures väga kannatlikud just nende inimestega, kes muidu kooris ei laula. Meil olid muidugi ka super dirigendid: Sigrid Põld, Vahur Soonberg, Merle Liblik, Aime Mäesalu, Merve Aug. Samuti oli kaks toredat tantsujuhti Ulvi Mägi ja Kairis Kontus ja lugematul hulgal toetajaid ja vabatahtlikke," on Havakats tänulik.

Kohila valla külade öölaulupidu ei ole hetkeseisuga plaanis edaspidi korraldada. "Meil on 2020. aastal tulemas külapäeva juubel, kogu energia läheb nüüd sinna ja mõtted juba liiguvad. Kindlasti võiks aga sellist üritust kunagi korrata, mitte just tingimata meie poolt, sest inimesed vajavad ühtsustunnet, kokkuvõtmist ja üritust, mis seda kõike pakub," ütleb Havakats.

Tarsi talu laagripere imeline suvi

Krista Olesk, Tarsi pereema

Oleme Eestimaa lapsed ja noored! / Kuid mis on mu sees, kui võtta pealt „koored“? / Kust ma tulen... kuhu lähen... kellelt pärin eluloo? / ...iseennast avastades teatrimängudes end loon... / Oma õues - südame põues / leian üles iidse lood... / Olles sõpradega koos - loongi pärimuseloo... / Iseenda eluloo.

Just sellest luulemõttest kantuna möödus selleaastane, arvult juba 14. laagrisuvi Tarsi loodustal maal. Oli kaks kooliteatrite suvekooli vahetust ja neli pärimuskultuuri suvekooli vahetust. Nende aastate jooksul on sündinud ja kasvanud lisaks koduperale üks suur perekond - Tarsi suvepere, kes on üks ütle mata armas ja kokkuhoidev seltskond. Kui perekond kasvab ja kosub, „õitseb ja loob vilju“, siis on see loodud õigetele alustele, õigele põhimõttele tuginedes.

Meie väärtustame peretraditsioone ja kogukondlikku mõtteviisi, siit ka pärimuslaagrite läbiv idee-teema läbi aastate: „Esivanemate jälgedes“. Oleme olnud selles järjepidevad ja see on teinud meie toetajateks ka Maaema ja Vetevana koos Taevaisaga, kes on õnnistanud meie tegemisi suurepäraste ilmadega.

Sellel suvel osales laagrites ligi 450 last-noort ja 30 oma ala professionaalset asjatundjat-suvekoolide õpetajat, kellest rohkem kui pooled aasta-aastalt Tarsile naasevad. On suur rõõm näha nende kasvamist ja elurõõmu. Naljakas on see, et inimene jääb nagu enesetunde mõttes mingi vanuse juures pidama. Loomulikult on iga inimene päikesekiir ja kogu aeg - igaühel on selleks oma vanusemõde, ja siis on kogu aeg selline tunne, et kõik noored saavad tasapisi sinuga nagu ühealiseks. See on nagu illusioon, aga maailm ongi ju illusioone täis ja kõik on suhteline.

Igaljuhul on see tore tunne! Seda kogeda saad aga siis, kui oled teatud aja

maailmas elanud ja jõudnud hetkeni, millele ma ei oska nime anda. Siis hakkad asju nägema veidi teises valguses. Eriti huvitav on vanemaealiste inimeste mõtteviiside jälgimine: tunned ära hetked, kui ka nemad tunnevad täpselt samamoodi. Minul on võimalus seda kogeda meie küla naabri-Helmiga suheldes. Tegelikult tänu sellele inimesele on Tarsi laagrid üldse võimalikuks saanud, sest Tarsi koht on kingitus Helmilt. Kuulad teda ja mõtled endamisi: kus on lõpp ja kus on algus? Mis on elu mõte?

Tarsi talu peremees Illar ütleb: „Elu mõte on elu järgnevus.“

Jah, tõesti, naastes meie laagripere juurde, siis on rõõm tõdeda, et viime elu edasi.

Perekond, kes loob ennast taas ja taas, kogedes ja avastades ennast läbi kogukondliku mõtteviisi, ON elu mõtte kandja. Just seda te olete, kallid laagrites osalevad hingesugulased!

Oleme tänulikud laagrite suveperale, kellelt saame innustavat loomise jõudu. Oleme tänulikud ka kõigile toetajatele, tänu kellele saame loomeprotsessid muuta mahlakamateks ja sisukamateks.

Jah, tuleb tõdeda, et traditsioonilisest suvepuhkusest Tarsil rääkida ei saa. Taastumiseks ja laadimiseks on meie pere üks lemmikaastaaegu sügis, pakkudes imelist hingerahu ja vaikust värvilise looduse rüpes. Ongi ju sügis viljade korjamise aeg. Ja taas kord kehtib vanasõna: kuidas külvad, nõnda lõikad.

Sügis on ka aeg, kui viljade noppimise järel algab uus loomeprotsess (loodus tühja kohta ei salli - tühja olemist ei ole). 2019. aasta ideed ja mõtted on sündinud sügaval südames tegelikult juba viimaste laagrivahetuste ajal. Nüüd tuleb need idanema panna ja universumile teadvustada.

Oma õues - südame põues / leian üles iidse lood... / olles Kõiksusega koos / loongi suvepere Loo...

SELLISEID HINDU EI OLE SA ŠKODAL KUNAGI NÄINUD!

Kodiaq Diisel
ERIPAKKUMINE
25 900 €

**DIISEL PLUS KAMPAANIA
AUTOSID PIIRATUD KOGUSES!**

VAATA HINNAVÕITU:
kampaania.skoda.ee

ŠKODA Tallinn · Auto 100 Tallinn AS
Tallinn, Paldiski mnt 73 / Pärnu 1, 10621
Telefon: 6808 222 · info@skoda.ee,
auto@skoda.ee · www.skodatalinn.ee

ŠKODA Laagri · SKO Motors OÜ
Pärnu mnt. 543, Laagri 76404
Telefon: 6837 070
auto.laagri@skoda.ee
www.skodalaagri.ee

Moller Auto Pärnu OÜ
Pärnu, Välja tn. 3, 80010
Telefon: 4476 140 · parnu@moller.ee

Moller Auto Viru OÜ · Jõhvi, Narva mnt 143, 41536
Telefon: 6808 200 · viru@moller.ee

ŠKODA Tartu · Aasta Auto AS
Tartu, Sepa 24 A, 51013 · Telefon: 7308 000
info@astaauto.ee · www.astaauto.ee

ŠKODA Kuressaare · Warma Auto OÜ
Kuressaare, Tallinna 82a, 93815
Telefon: 4530 120
info@warmauto.ee
www.warmauto.ee

ŠKODA Viljandi · Folk Auto OÜ
Viljandi, Tallinna 45, 71018
Telefon: 4355 347
info@folkauto.ee

- Ostame METSAKINNISTUID,
 - ka raiutud ja hüpoteegiga
 - Ostame PÖLLUMAAD
 - Küsi hinda! Teeme pakkumise
- PärnuTel 447 7900, 528 5263
• Faks 447 7903, metsagrupp@hotmail.ee

Treraadio

RAPLA HOMMIKUPROGRAMM

E-R 7:00 - 10:00

igal pooltunnil kohalikud uudised,
raplamaal toimuvad sündmused,
põnevad saatekülalised,
ilm, horoskoop,
muusikat retropärlitest
- tänapäeva hittideni

91,3

MHz

www.treraadio.ee

TERASKATUSED JA VIHMAVEESÜSTEEMID OTSE TOOTJALT!

VÕTA KOHE ÜHENDUST!
kalle@olly.ee, 53 600 757

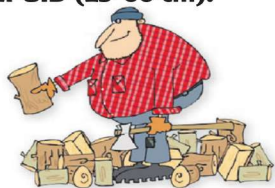
OLLY
TERASPROFIILID

RAPLA KÜTTEKONTOR

MÜÜB LÖHUTUD LEPA KÜTTEPUID (25-60 cm).

MÜÜME KA PUITBRIKETTI.

Tel 516 6305

pm
PRIIMO METS

OÜ Priimo Mets ostab:
metsakinnistuid,
kasvatat metsa, kasepakku,
okaspuu palki, paberipuitu,
küttepuid, võsa hakkeks.

Pakub:
saematerjali,
metsaveoteenust.
kase küttepindu ja kase
kütteklotse bigbag kottides

Tel. 506 9966; 489 0696E-post
priimo.mets@priimo.ee

LANDEKER

OSTAB
• metsakinnistuid
• hüpoteegiga ja
läbiraiutud
kinnistuid

Tel 511 0415, 517
9866, 489 4055.
www.landeker.ee

Värbamisettevõtte B&H Solutions
OÜ kliendiks on kasvav Pärnu
puidutöötlemisettevõtte.

Seoses töömahtude kasvuga võtame tööle

MEHAANIKU

kelle tööülesanneteks on mehaaniliste
puidutöötlemisseadmete ja -liinide regulaarne hooldus
ning koostöös arendusjuhiga tootmiselõuete
parendamine ja täiustamine.

Nõudmised kandidaadile:

- mehaaniku või mehhatrooniku haridus või sellealane
töökogemus
- masinate häälestamise ja remondikogemus
- teadmised automaatikast ja elektritöödest
- tehniline taiplikkus ja korrektsus tööprotsesside
teostamisel
- Kohusetundlikkus ja vastutustunne
- valmisolek graafikuga tööks (hõlmab ka öövahtusi ja
töötamist nädalavahetustel)

Ettevõtte pakub:

- sisseelamist kogenud kolleegide juhendamisel ja
mitmekesist tööd
- stabiilset töökohta jõudsalt arenevas ettevõttes
- sõbralikku kollektiivi
- erialaseid koolitusi
- spordiklubi, veekeskuse ja bowlingu külastusi
- erinevaid oma töötajate hüvesid
- brutopalka 15 €/h

Kandideerimine

Kandideerimiseks saada oma CV hiljemalt 26. augustiks
e-postil cv@bhsolutions.eu
Vaata lisaks veebist bhsolutions.eu/mehaanik-2

Lasteaiarühmas LUSTILAPS on pakkuda veel 4 vaba kohta

Rühm asub Lipa külas ja võtab vastu ümberkaudsete
küladelapsi, aga ka kogu Rapla valla lapsi
vanuses 1 aasta 6 kuud – 7 eluaastat.

Miks valida Lustilapse rühm?

- Väike seltskond, rahulik ja vähem väsitav keskkond
- Individuaalne lähenemine ja vajaduspõhine lapse toetamine
- Õpetajatel jätkub väiksema suurusega rühmas lastele rohkem
aega ja tähelepanu
- Maakeskkond loob laialdasi võimalusi looduses liikumiseks
- Sügisest on plaanis hobutunnid

Infot saab telefonil 52 81 690 õpetaja Ly või
kirjutades lustilaps@kabala.edu.ee

Lelle
kool
150

18. Augustil 2018

PÄEVAKAVA:

13.00-16.00 Lelle koduõuede kohvikud
Kiriku uksest avatud
17.00 Mälestuspinki avamine kooliõuel
Näitus koolimajas
18.00 Aktus koolimajas
20.00 Tantsuõhtu ansambliga SUPERNOVA

Pääse 15€ sularahas kohapeal
Õhtul avatud kohvik ja baar
Oodatud on kõik Lelle kooliga seotud inimesed
Lisainfo tel. 5341 9357

Hea METSAOMANIK!

OSTAME: kasvavat metsa,
metsamaad, palki ja paberipuitu,
küttepuitu ja raidmeid.

Metsä Forest Eesti AS

Tel: 501 9257, 503 8777
e-mail: eesti@metsagroup.com

RAPLA Läiskasvanute GÜMNAASIUM

pakub tööd alates 2018/19. õppeaastast

INGLISE KEELE ÕPETAJALE (osalise koormusega)

VEENE KEELE ÕPETAJALE (osalise koormusega)

Avaldus ja CV palun saata hiljemalt 21. augustiks
kool@raplatg.ee. Info telefonil 5301 9717 (direktor)

www.metsaamet.ee

Teenused erametsaomanikule:

- Metsakinnistute ost
- Raieõiguse ost
- Metsa ülestöötamine ja vedu
- Maapinna mineraliseerimine koos külviga
- Metsamajandamise kavade koostamine

Teave e-post: info@metsaamet.ee Tel. 5615 0680, Karl Lister

SUVISELT SOODSAD KEEVISRAAMIL HAAGISTE PAKKUMISED

Brentexi haagisega veab kindlalt!

BREN325H

(kast 3,25 x 1,5 m, porte 0,4 m) +
plastkaas + tugiratas

Komplekti hind **1590 €**

BREN275ECO

(kast 2,75 x 1,5 m, porte 0,25 m)

Hind **869 €**

NB! Pakkumised kehtivad üle Eesti kuni kaup jätkub.
Võta ühendust meie lähima müügikohaga

Pärnu: Taunex Auto OÜ | Lille 2a | tel 682 7888

Viljandi: Ants Viljandi OÜ | Riia mnt 54n | tel 434 5630

Rapla: Jarex Invest OÜ | Metsa-Antsu tee 2 | tel 5887 7330

Vaata ka teisi soodsaid pakkumisi

www.brentex.ee

BRENTEx

11. ja 12. augustil korraldas Eesti Šnautserite Klubi Raplamaal meistrivõistlusi IPO alal. 11. augustil oli jäljeajamine Kehtna kandis ja 12. augustil võisteldi Rapla ühiskümnaasiumi staadionil kuulekus- ja kaitsetöös.

Maris Adoma

12. augustil alustati keskpäeval sellega, et võistlus avati. Järgnes kuulekuse võistlus. Oli näha, et need koerad ei olnud tõepoolest tavalised koerad, vaid vägagi treenitud ja kuulekad. Koerad kuuletusid oma juhtidele vastavalt käsule, mis loomale parasjagu hõigati. Näiteks kui juht andis käsu tulla koeral enda kõrvale, istuda, joosta või jääda liikumise pealt seisma või lamama, siis koer kohe seda ka tegi. Veel pidi koer ära tooma puidust 2-kilogrammise hantli, mis visati kaugele. Tavaline koer jookseb sellele võib-olla kohe järele, aga need koerad tõid hantli ära vaid juhi käskluse peale.

Koerad pidid hüppama ka üle tõkete ja tooma ära 650-grammise hantli. Platsil oli ühemeetrine tõke ja 1,8 meetri kõrgune A-kujuline tõke. Paaril korral võis näha ka olukorda, kus koerale pidi andma lisakäskluse, kuid enamasti kuuletusid kõik koerad väga hästi. Platsil käidi paaridena kordamööda ning kui kaks osalejat olid ära käinud, andis kohtunik võistlejatele hinnangu ja punktid. Kohtunik oli Michael Greub Šveitsist.

Tagasisidest võis kuulda näiteks seda, et koer peaks olema rohkem motiveeritud tööd tegema või siis positsioone võttes peaks koer olema kiirem. Kuulekuse võistlus ei möödunud kergelt - ilmataat otsustas osalejaid kostitada aeg-ajalt paduvihmaga, kuid õnneks see koeri ja nende juhte ei heidutanud, nemad ajasid oma asja vapralt edasi.

Pärast kuulekustööd pidi koer sooritama kaitsetöö osa

Pärast kuulekustööd jätkus võistlus kaitseosaga - koer pidi kinni pidama varrukamehe. Varrukamehi oli kaks - Juha Palander ja Andrei Ševtšenko.

Esmalt pidi koer käskluse peale jooksmas järjekorras kuut varjet kontrollima, mis olid paigutatud üle staadioni, ja varrukameest otsima. Seda tegevust nimetatakse varjete ristlemiseks. Viimase varje taga seisiski varrukamees, kelle ühes käes oli paks varrukas. Koer jooksis temani ja hakkas tema ees haukuma, andes sellega märku, et leidis "paha mehe". Edasi jäi koer ootama koerajahi tulekut ja edasisi käsklusi. Koerajuht läks koera selja taha kahe meetri kaugusele ja kutsus ta enda kõrvale istuma. Siis liikus varrukamees platsile ja koer koos koerajuhiga samuti.

Koer jäi käskluse peale lamama ja

Koerad võistlesid meistritiitlile

Koerad pidid hüppama üle tõkete ja tooma ära 650-grammise hantli.

Fotod: JAANIKA KULDMAA

tema juht läks tagasi varje juurde. Varrukamees hakkas põgenema, mille peale andis juht käskluse ning koer haaras varrukamehe varrukast hammastega kinni. Haaret hoidis koer nii kaua, kuni juht andis käskluse lahtilaskmiseks.

Näha võis ka sellist lähedat momenti, kui koer koos juhiga läks staadioni ühte otsa ja varrukamees teise otsa ning siis sööstis koer käskluse peale varrukamehe poole, kes omakorda koerale vastu jooksis, nuuti viibutas ja ründavat häält tegi. Jällegi haaras koer hammastega varrukast kinni. Selle osa nimi oli pikamaa rünnak. Ka siin andis kohtunik igale võistlejale soorituse lõpus oma hinnangu ja punktid.

Kokku oli võistlejaid seitse, kellest neli saavutasid ka tulemuse. Esimesele kohale tulid Astrida Letton ja Inna Nikolajeva Lätist, kes said kokku 263 punkti. Teiseks jäid Goltvizen Hof Orry ja Ingrid Mahoni Eestist kokku 260 punktiga. Kolmanda koha pälvisid Bendix v.Grunen Stadt ja Ilze Krivane Lätist 259 punktiga ning neljanda koha saavutasid Dakar Barnero ja Inese Sheremet Lätist 227 punktiga.

Eesti Šnautserite Klubi korraldas IPO ala võistlust esimest korda. IPO (Internationale Prüfungs-ordnung) on teenistukoertele mõeldud koolitusala. IPO on alguse saanud Saksamaalt ning arenenud välja alast nimega Schutzhund (SchH). Nimeta-

tud ala loodi ennekõike eesmärgiga määratleda koerte iseloomuomadusi ning sobivust teenistukoeraks ning kasutada seda teavet aretuses. Esimene SchH katse toimus juba aastal 1901.

Korraldustiimi kuuluvad Eesti

Šnautserite Klubi juhataja Jaanika Kuldmaa, tema abikaasa Sven Pekkenen, Tiina Madisson ja tema elukaaslane Igor Herodes. Abistasid ka Raplamaa Koerteklubi liikmed. "Meie mõlema pered elavad Raplamaal, seetõttu võistlus peeti ka

siin. Samuti soovisime Rapla inimestele näidata sellist suurepärase koerapordiala ja loodame, et ka Rapla koerapidamiskultuur areneb paremaks," põhjendas võistluste korraldamist Raplamaal Jaanika Kuldmaa.

Ilmataat otsustas osalejaid kostitada aeg-ajalt paduvihmaga, kuid see koeri ja nende juhte ei heidutanud, nemad ajasid oma asja vapralt edasi.

ISSN 2228-1886

RAPLAMAASõnumid

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260
Tellimine, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084,
e-post: info@sonumid.ee, kodulehekülg: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson
Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244)
Ajakirjanikud: Siim Jõgis (489 2132), Stina Andok (489 2137), Helerin Väronen (489 2132),
Haldi Ellam, Katri Reinsalu, suvreporter Maris Adoma (489 2246)
Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138)
Kujundajad: Ulvi Blande (489 2138)
Keeletoimetaja: Liivi Jegorov (489 2138)
Reklaamitoimetuse juht: Ulvi Salumäe (489 2130).
Reklaamijuht: Kadri Paju (489 2130)
Raamatupidaja: Juulija Kuum (489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastöid.

Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskondadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel. Toimetust võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135.

Väljaandja: OÜ Nädaline. Trükk AS Printall. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363